

PROGRAMACIÓN da

EDUCACIÓN SECUNDARIA de

ADULTOS

DEPARTAMENTO DE XEOGRAFÍA E

HISTORIA

ÁMBITO SOCIAL da ESA

PARÁMETROS LEGAIS:

NORMATIVA de REFERENCIA:

Con base na [lexislaciónaplicable](#), reflíctase a normativa de referencia en educación secundaria:

- *Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE), modificada parcialmente pola Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).*
- *Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato (BOE do 3 de xaneiro de 2015).*
- *Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE do 29).*
- *Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).*
- *Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21).*
- *Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).*
- *RESOLUCIÓN de 15 de xullo de 2016, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para a implantación, no curso académico 2016/17, do currículo establecido no Decreto 86/2015, de 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.*

- *DECRETO 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia na Sección 3.ª Plan Xeral de Atención á Diversidade*
- *RESOLUCIÓN de 15 de xullo de 2016, da Dirección xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa.*

En relación coa **EDUCACIÓN DE ADULTOS** reflíctase a normativa de referencia en **educación secundaria**:

- **CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA. ORDE do 20 de marzo de 2018** pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na Comunidade Autónoma de Galicia.
- *Decreto 88/1999, do 11 de marzo, polo que se regula a ordenación xeral das ensinanzas de educación de persoas, adultas e os requisitos mínimos dos centros.*
- *Lei 9/1992, do 24 de xullo, de educación e promoción de adultos. DOG 6 agosto 1992*
- *Orde do 20 de xullo de 2009 pola que se regulan as ensinanzas de bacharelato para persoas adultas pola modalidade presencial na Comunidade Autónoma de Galicia. DOG 31 de xullo de 2009*
- *Orde do 26 de abril de 2007 pola que se ordenan e organizan as ensinanzas de bacharelato para adultos a distancia na Comunidade Autónoma de Galicia. DOG 8 de maio de 2007*
- *Orde do 20 de marzo de 2018 pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na Comunidade Autónoma de Galicia.*
- *Orde do 11 de xuño de 2010 pola que se autorizan as ensinanzas de educación para persoas adultas, nas modalidades presencial e a distancia, en centros específicos de educación e promoción de adultos e institutos de educación secundaria dependentes da Consellería de Educación e Ordenación Universitaria. DOG 21 de xuño de 2010*
- *Orde do 10 de febreiro de 2012 pola que se regula a proba para a obtención do título de bacharel para persoas maiores de vinte anos na Comunidade Autónoma de Galicia.*
- *Orde do 22 de decembro de 2016 pola que se modifica a Orde do 10 de febreiro de 2012 pola que se regula a proba para a obtención do título de bacharel para persoas maiores de vinte anos na Comunidade Autónoma de Galicia*
- *Circular 5/2017, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, para a organización e posta en funcionamento das ensinanzas de bacharelato para persoas adultas, nas modalidades presencial e a distancia, nos IES e centros EPA autorizados para impartilas no curso 2017/18.*
- *Circular 4/2017, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación educativa, pola que se ditan Instrucións sobre a organización e o funcionamento dos centros EPA e dos institutos de educación secundaria que*

impartan ensinanzas básicas de educación para persoas adultas polas modalidades presencial e a distancia no curso 2017/2018

DESTÁCASE:

I) CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA. ORDE do 20 de marzo de 2018 pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na Comunidade Autónoma de Galicia.

A Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitariapublicou no DOG (https://www.xunta.gal/dog/Publicados/2018/20180412/AnuncioG0164-220318-0004_gl.html) a *orde pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na Comunidade Autónoma de Galicia*. O **C. de Educación** pon ao día as estas ensinanzas, adaptando a súa **estrutura** e **currículo** á *Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE) e ao Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia*.

A **orde** divide as **ensinanzas** para **adultos** en **básicas iniciais** e **secundaria obrigatoria**. Nas **novidades** salienta a **incorporación** ao expediente do alumnado da **nota media final de etapa** ao finalizar a ensinanza secundaria obrigatoria e as respectivas validacións de estudos procedentes da ESO ordinaria e da Proba Libre para a obtención do título de educación secundaria obrigatoria para persoas **maiores de 18 anos**. **Onovo currículo** é máis **flexible**, adaptándose ás **características das persoas que cursan estas ensinanzas**.

ENSINANZAS BÁSICAS INICIAIS

Nas **ENSINANZAS BÁSICAS INICIAIS**, centradas nas competencias en **cálculo matemático** e **lectoescritura** para persoas maiores de 18 anos (*alfabetización de persoas adultas*), establécense **dous niveis (I e II)**. Impártense **tres (nivel I) e catro (nivel II) ámbitos de coñecemento** (*ámbito da comunicación, ámbito matemático, ámbito da ciencia e da tecnoloxía e o ámbito de desenvolvemento e iniciativa persoal*).

As **ENSINANZAS BÁSICAS INICIAIS** impartiranse ao longo de **12 sesións semanais no Nivel I** e **16 sesións semanais no nivel II**.

SECUNDARIA PARA ADULTOS

A **ENSINANZA SECUNDARIA OBRIGATORIA PARA ADULTOS**, destinada a obtención do título de educación secundaria e preparatoria de **acceso** a **ciclos de grao medio** e ao **bacharelato**, organízase por **niveis (I e II)**, divididos en dous anos.

No **PRIMEIRO** impartiranse **dous módulos cuadrimestrais** correspondentes aos dous primeiros cursos da ESO.

No **SEGUNDO** outros **dous módulos cuadrimestrais** que se corresponden co 3º e 4º curso.

Cada un dos **módulos** está **integrado** por **tres ámbitos de coñecemento** (*Comunicación, Científico-matemático e Social*); cada **ámbito agrupa** distintas materias do currículo.

O ámbito de Comunicación inclúe as materias de Lingua Castelá e Literatura, Lingua Galega e Literatura e Primeira Lingua Estranxeira.

O Científico-tecnolóxico reúne contidos de Matemáticas, Física e Química, Ciencias Naturais, Bioloxía e Xeoloxía e de Tecnoloxía.

O **ÁMBITO SOCIAL** inclúe as materias Ciencias Sociais e Xeografía e Historia.

As ensinanzas de secundaria obrigatoria terán unha carga horaria de 20 sesións semanais, no réxime presencial

II) A resolución de 15 de xullo de 2016 sinala os parámetros polos que debe rexerse a programación didáctica.

Artigo 24. Programacións didácticas

1. Os departamentos didácticos dos centros docentes desenvolverán o currículo establecido mediante a programación didáctica de cada materia de cada curso que teña encomendada na organización docente do centro.

2. A programación didáctica deberá ser o instrumento de planificación curricular específico e necesario para desenvolver o proceso de ensino e aprendizaxe do alumnado de maneira coordinada entre o profesorado integrante do departamento.

3. As programacións didácticas incluírán en cada materia, polo menos, os seguintes elementos:

- a) **Introdución e contextualización.**
- b) **Contribución ao desenvolvemento das competencias clave. Concreción que recolla a relación dos estándares de aprendizaxe avaliábeis da materia que forman parte dos perfís competenciais.**
- c) **Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso.**
- d) **Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliábel de:**
 - 1º. **Temporalización.**
 - 2º. **Grao mínimo de consecución para superar a materia.**
 - 3º. **Procedementos e instrumentos de avaliación.**
- e) **Concrecións metodolóxicas que require a materia.**
- f) **Materiais e recursos didácticos que se vaian utilizar.**
- g) **Criterios sobre a avaliación, a cualificación e a promoción do alumnado.**
- h) **Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.**
- i) **Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.**
- j) **Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.**
- k) **Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados.**
- l) **Medidas de atención á diversidade.**
- m) **Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda.**
- n) **Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico.**
- ñ) **Mecanismos de revisión, de avaliación e de modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora.**

III) Decreto 86/2015/ Determinación das competencias clave: O Decreto 86/2015 é outro instrumento básico e de referencia para a redacción da programación na comunidade autónoma de Galicia.

O DECRETO 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, no seu artigo 3 nos sinala cales son as competencias clave.

Artigo 3. Competencias clave

1. Para os efectos deste decreto, as competencias clave do currículo serán as seguintes:

- a) **Comunicación lingüística (CCL).**
- b) **Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).**
- c) **Competencia dixital (CD).**
- d) **Aprender a aprender (CAA).**
- e) **Competencias sociais e cívicas (CSC).**
- f) **Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).**
- g) **Conciencia e expresións culturais (CCEC).**

2. A descrición das relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación na educación secundaria obrigatoria e no bacharelato será a establecida de conformidade coa **Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro**, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato.

3. Potenciarase o desenvolvemento da competencia de comunicación lingüística, da competencia matemática e das competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

4. Para unha adquisición eficaz das competencias e a súa integración efectiva no currículo, deberán deseñarse actividades de aprendizaxe integradas que lle permitan ao alumnado avanzar cara aos resultados de aprendizaxe en máis dunha competencia ao mesmo tempo.

En relación coas **COMPETENCIAS CLAVE**, compre sinalar :

➤ **Orden ECD/65/2015. Descrición e contido das Competencias clave:**Atendendo ao sinalado no artigo 3.3 do decreto galego 86/2015, na“Orden ECD/65/2015, de 21 de enero, por la que se describen las relaciones entre las competencias, los contenidos y los criterios de evaluación de la educación primaria, la educación secundaria obligatoria y el bachillerato”, describíense as competencias clave.

O texto que segue é a tradución ao galego do contido na páxina web do ministerio:

a) Comunicación lingüística (CCL).

Para o adecuado desenvolvemento da competencia de **Comunicación lingüística** resulta necesario abordar a análise e a consideración dos distintos aspectos que interveñen nela, debido á súa complexidade. Para isto, débese atender aos cinco compoñentes que a constitúen e ás dimensións en que se concretan:

O **compoñente lingüístico** comprende diversas dimensións: a léxica, a gramatical, a semántica, a fonolóxica, a ortográfica e a ortoépica, entendida esta como a articulación correcta do son a partir da representación gráfica da lingua.

O **compoñente pragmático-discursivo** comprende tres dimensións: a sociolingüística (vinculada coa adecuada produción e recepción de mensaxes en diferentes contextos sociais); a pragmática (que inclúe as micro funcións comunicativas e os esquemas de interacción), e a discursiva (que inclúe as macro funcións textuais e as cuestións relacionadas cos xéneros discursivos).

O **compoñente sociocultural** inclúe dúas dimensións: a que se refire ao coñecemento do mundo e a dimensión intercultural.

O **compoñente estratéxico** permite ao individuo superar as dificultades e resolver os problemas que xorden no acto comunicativo. Inclúe tanto destrezas e estratexias comunicativas para a lectura, a escritura, a fala, a escoita e a conversa, como destrezas vinculadas co tratamento da información, a lectura multimodal e a produción de textos electrónicos en diferentes formatos; así mesmo, tamén forman parte deste compoñente as estratexias xerais de carácter cognitivo, metacognitivo e socio afectivas que o individuo utiliza para comunicarse eficazmente, aspectos fundamentais na aprendizaxe das linguas estranxeiras.

b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).

Nunha sociedade onde o impacto das matemáticas, as ciencias e as tecnoloxías é determinante, a consecución e sustentabilidade do benestar social esixe condutas e toma de decisións persoais estreitamente vinculadas á capacidade crítica e visión razoada e razoable das persoas.

A) A competencia matemática implica a capacidade de aplicar o razoamento matemático e as súas ferramentas para describir, interpretar e predicir distintos fenómenos no seu contexto.

A competencia matemática require de coñecementos sobre os números, as medidas e as estruturas, así como das operacións e as representacións matemáticas, e a comprensión dos termos e conceptos matemáticos (operacións, números, medidas, cantidade, espazos, formas, datos, etc.).

O uso de **ferramentas matemáticas** implica unha serie de destrezas que requiren a aplicación dos principios e procesos matemáticos en distintos contextos, xa sexan persoais,

sociais, profesionais ou científicos, así como para emitir xuízos fundados e seguir cadeas argumentais na realización de cálculos, a análise de gráficos e representacións matemáticas e a manipulación de expresións alxébricas, incorporando os medios dixitais cando sexa oportuno.

Forma parte desta destreza a creación de descricións e explicacións matemáticas que levan implícitas a interpretación de resultados matemáticos e a reflexión sobre a súa adecuación ao contexto, do mesmo xeito que a determinación de se as solucións son adecuadas e teñen sentido na situación en que se presentan.

A competencia matemática inclúe unha serie de actitudes e valores que se basean no rigor, o respecto aos datos e a veracidade.

B) As competencias básicas en ciencia e tecnoloxía son aquelas que proporcionan un achegamento ao mundo físico e á interacción responsable con el desde accións, tanto individuais como colectivas, orientadas á conservación e mellora do medio natural, decisivas para a protección e mantemento da calidade de vida e o progreso dos pobos. Estas competencias contribúen ao desenvolvemento do pensamento científico, pois inclúen a aplicación dos métodos propios da racionalidade científica e as destrezas tecnolóxicas, que conducen á adquisición de coñecementos, o contraste de ideas e a aplicación dos descubrimentos ao benestar social.

Capacitan a cidadáns responsables e respectuosos que desenvolven xuízos críticos sobre os feitos científicos e tecnolóxicos que se suceden ao longo dos tempos, pasados e actuais.

Para o adecuado desenvolvemento das competencias en ciencia e tecnoloxía resulta necesario abordar os saberes ou coñecementos científicos relativos á física, a química, a bioloxía, a xeoloxía, as matemáticas e a tecnoloxía, os cales se derivan de conceptos, procesos e situacións interconectadas.

Requírese igualmente o fomento de destrezas que permitan utilizar e manipular ferramentas e máquinas tecnolóxicas, así como utilizar datos e procesos científicos para alcanzar un obxectivo; é dicir, identificar preguntas, resolver problemas, chegar a unha conclusión ou tomar decisións baseadas en probas e argumentos.

Así mesmo, estas competencias inclúen actitudes e valores relacionados coa asunción de criterios éticos asociados á ciencia e á tecnoloxía, o interese pola ciencia, o apoio á investigación científica e a valoración do coñecemento científico; así como o sentido da responsabilidade en relación á conservación dos recursos naturais e ás cuestións ambientais e á adopción dunha actitude adecuada para lograr unha vida física e mental saudable nunha contorna natural e social.

c) Competencia dixital (CD).

A **competencia dixital (CD)** é aquela que implica o uso creativo, crítico e seguro das tecnoloxías da información e a comunicación para alcanzar os obxectivos relacionados co traballo, a empregabilidade, a aprendizaxe, o uso do tempo libre, a inclusión e participación na sociedade.

Require de coñecementos relacionados coa linguaxe específica básica: textual, numérico, icónico, visual, gráfico e sonoro, así como as súas pautas de decodificación e transferencia. Isto leva o coñecemento das principais aplicacións informáticas. Supón tamén o acceso ás fontes e o procesamento da información; e o coñecemento dos dereitos e as liberdades que asisten ás persoas no mundo dixital.

Igualmente precisa do desenvolvemento de diversas **destrezas** relacionadas co acceso á **información**, o procesamento e uso para a comunicación, a creación de contidos, a seguridade e a resolución de problemas, tanto en contextos formais como non formais e informais. A persoa ha de ser capaz de facer un uso habitual dos recursos tecnolóxicos dispoñibles co fin de resolver os problemas reais dun modo eficiente, así como avaliar e seleccionar novas fontes de información e innovacións tecnolóxicas, a medida que van aparecendo, en función da súa utilidade para acometer tarefas ou obxectivos específicos

A adquisición desta competencia require ademais actitudes e valores que permitan ao usuario **adaptarse** ás novas **necesidades** establecidas polas **tecnoloxías**, a súa apropiación e adaptación aos propios fins e a **capacidade** de **interaccionar** socialmente ao redor delas. Trátase de desenvolver unha actitude activa, crítica e realista cara ás tecnoloxías e os medios tecnolóxicos, valorando as súas fortalezas e debilidades e respectando principios éticos no seu

uso. Por outra banda, a competencia dixital implica a participación e o traballo colaborativo, así como a motivación e a curiosidade pola aprendizaxe e a mellora no uso das tecnoloxías.

Para o adecuado desenvolvemento da competencia dixital resulta necesario abordar:

- A información.
- A comunicación.
- A creación de contidos.
- A seguridade.
- A resolución de problemas.

d) Aprender a aprender (CAA).

Fundamental para a aprendizaxe permanente que se produce ao longo da vida e que ten lugar en distintos contextos formais, non formais e informais. Supón a habilidade para iniciar, organizar e persistir na aprendizaxe.

En canto á organización e xestión da aprendizaxe, a **competencia para aprender a aprender (CAA)** require coñecer e **controlar os propios procesos de aprendizaxe** para axustalos aos tempos e as demandas das tarefas e actividades que conducen á aprendizaxe. A competencia de aprender a aprender desemboca nunha aprendizaxe cada vez máis eficaz e autónomo.

Esta competencia inclúe unha serie de destrezas que requiren a **reflexión** e a **toma de conciencia** dos propios **procesos de aprendizaxe**. Así, os procesos de coñecemento convértense en obxecto do coñecemento e, ademais, hai que aprender a executalos adecuadamente.

Aprender a aprender inclúe coñecementos sobre os procesos mentais implicados na aprendizaxe (como se aprende). Ademais, esta competencia incorpora o coñecemento que posúe o estudante sobre o seu propio proceso de aprendizaxe que se desenvolve en tres dimensións:

- **coñecemento que ten acerca do que sabe e descoñece, do que é capaz de aprender, do que lle interesa, etcétera.**
- **coñecemento da disciplina na que se localiza a tarefa de aprendizaxe e o coñecemento do contido concreto e das demandas da tarefa mesma.**
- **coñecemento sobre as distintas estratexias posibles para afrontar a tarefa.**

Respecto das actitudes e valores, a motivación e a confianza son cruciais para a adquisición desta competencia. Ambas se potencian desde a formulación de metas realistas a curto, medio e longo prazo. Ao alcanzarse as metas aumenta a percepción de auto-eficacia e a confianza, e con iso elévanse os obxectivos de aprendizaxe de forma progresiva. As persoas deben ser capaces de apoiarse en experiencias vitais e de aprendizaxe previas co fin de utilizar e aplicar os novos coñecementos e capacidades noutros contextos, como os da vida privada e profesional, a educación e a formación.

e) Competencias sociais e cívicas (CSC).

Levan a habilidade e capacidade para utilizar os coñecementos e actitudes sobre a sociedade, entendida desde as diferentes perspectivas, na súa concepción dinámica, cambiante e complexa, para interpretar fenómenos e problemas sociais.

➤ A **competencia social** relaciónase co **benestar persoal** e **colectivo**. Esixe entender o modo en que as persoas poden procurarse un estado de saúde física e mental óptimo, tanto para elas mesmas como para as súas familias e para a súa contorna social próxima, e saber como un estilo de vida saudable pode contribuír a iso.

Implica coñecementos que permitan comprender e analizar de maneira crítica os códigos de conduta e os usos xeralmente aceptados nas distintas sociedades e contornas, así como as súas tensións e procesos de cambio. A mesma importancia ten coñecer os conceptos básicos relativos ao individuo, ao grupo, á organización do traballo, a igualdade e a non discriminación entre homes e mulleres e entre diferentes grupos étnicos ou culturais, a sociedade e a cultura.

Así mesmo, é esencial comprender as dimensións intercultural e socioeconómica das sociedades europeas e percibir as identidades culturais e nacionais como un proceso sociocultural dinámico e cambiante en interacción coa europea, nun contexto de crecente globalización.

Tamén se requiren destrezas como a capacidade de comunicarse dunha maneira construtiva en distintas contornas sociais e culturais, mostrar tolerancia, expresar e comprender puntos de vista diferentes, negociar sabendo inspirar confianza e sentir empatía. As persoas deben ser capaces de xestionar un comportamento de respecto ás diferenzas expresado de maneira construtiva.

E por último relaciónase con actitudes e valores como unha forma de colaboración, a seguridade nun mesmo e a integridade e honestidade. As persoas deben interesarse polo desenvolvemento socioeconómico e pola súa contribución a un maior benestar social de toda a poboación, así como a comunicación intercultural, a diversidade de valores e o respecto ás diferenzas, ademais de estar dispostas a superar os prexuízos e a comprometerse neste sentido.

➤ A **competenciacívica** baséase no **coñecemento crítico dos conceptos de democracia, xustiza, igualdade, cidadanía e dereitos humanos e civís**, así como da súa formulación na Constitución española, a Carta dos Dereitos Fundamentais da Unión Europea e en declaracións internacionais, e da súa aplicación por parte de diversas institucións a escala local, rexional, nacional, europea e internacional. Isto inclúe o coñecemento dos acontecementos contemporáneos, así como dos acontecementos máis destacados e das principais tendencias nas historias nacional, europea e mundial, así como a comprensión dos procesos sociais e culturais de carácter migratorio que implican a existencia de sociedades multiculturais no mundo globalizado.

As destrezas desta competencia están relacionadas coa habilidade para **interactuar eficazmente no ámbito público e para manifestar solidariedade e interese por resolver os problemas que afecten a contorna escolar e á comunidade**, xa sexa local ou máis ampla. Leva a **reflexión crítica e creativa** e a **participación construtiva nas actividades da comunidade ou do ámbito mediato e inmediato**, así como a toma de decisións nos contextos local, nacional ou europeo e, en particular, mediante o exercicio do voto e da actividade social e cívica.

As actitudes e valores inherentes a esta competencia son aqueles que se dirixen ao pleno respecto dos dereitos humanos e á vontade de participar na toma de decisións democráticas a todos os niveis, sexa cal for o sistema de valores adoptado. Tamén inclúe manifestar o sentido da responsabilidade e mostrar comprensión e respecto dos valores compartidos que son necesarios para garantir a cohesión da comunidade, baseándose no respecto dos principios democráticos. A participación construtiva inclúe tamén as actividades cívicas e o apoio á diversidade e a cohesión sociais e ao desenvolvemento sustentable, así como a vontade de respectar os valores e a intimidade dos demais e a recepción reflexiva e crítica da información procedente dos medios de comunicación.

Adquirir estas competencias supón ser capaz de poñerse no lugar do outro, aceptar as diferenzas, ser tolerante e respectar os valores, as crenzas, as culturas e a historia persoal e colectiva dos outros.

f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).

Sentido da iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) necesaria para transformar as ideas en actos.

Entre os coñecementos que require esta competencia inclúese a **capacidade de recoñecer as oportunidades existentes para as actividades persoais, profesionais e comerciais**.

Tamén inclúe aspectos de maior amplitude que proporcionan o contexto no que as persoas viven e traballan, tales como a **comprensión das liñas xerais que rexen o funcionamento das sociedades e as organizacións sindicais e empresariais, así como as económicas e financeiras; a organización e os procesos empresariais; o deseño e a implementación dun plan (a xestión de recursos humanos e/ou financeiros); así como a postura ética das organizacións e o coñecemento de como estas poden ser un impulso positivo**.

Así mesmo, esta competencia require das seguintes destrezas ou habilidades esenciais: **capacidade de análise; capacidades de planificación, organización, xestión e toma de decisións; capacidade de adaptación ao cambio e resolución de problemas; comunicación, presentación, representación e negociación efectivas; habilidade para traballar, tanto individualmente como dentro dun equipo; participación, capacidade de liderado e delegación;**

pensamento crítico e sentido da responsabilidade; autoconfianza, avaliación e auto-avaliación, xa que é esencial determinar os puntos fortes e débiles dun mesmo e dun proxecto, así como avaliar e asumir riscos cando estea xustificado (manexo da incerteza e asunción e xestión do risco).

Finalmente, require o desenvolvemento de actitudes e valores como: a predisposición para actuar dunha forma creadora e imaxinativa; o autocoñecemento e a autoestima; a autonomía ou independencia, o interese e esforzo e o espírito emprendedor. Caracterízase pola iniciativa, a pro-actividade e a innovación, tanto na vida privada e social como na profesional. Tamén está relacionada coa motivación e a determinación á hora de cumprir os obxectivos, xa sexan persoais ou establecidos en común con outros, incluído o ámbito laboral.

g) Conciencia e expresións culturais (CCEC).

*A **competencia en conciencia e expresións culturais (CCEC)** implica coñecer, comprender, apreciar e valorar con espírito crítico, cunha actitude aberta e respectuosa, as diferentes manifestacións culturais e artísticas, utilízalas como fonte de enriquecemento e goce persoal e considéralas como parte da riqueza e patrimonio dos pobos.*

Esta competencia incorpora tamén un compoñente expresivo referido á propia capacidade estética e creadora e ao dominio daquelas capacidades relacionadas cos diferentes códigos artísticos e culturais, para poder utilízalas como medio de comunicación e expresión persoal. Implica igualmente manifestar interese pola participación na vida cultural e por contribuír á conservación do patrimonio cultural e artístico, tanto da propia comunidade como doutras comunidades.

*Así pois, a competencia para a conciencia e expresión cultural require de **coñecementos que permitan acceder ás distintas manifestacións sobre a herdanza cultural** (patrimonio cultural, histórico-artístico, literario, filosófico, tecnolóxico, ambiental, etcétera) a escala local, nacional e europea e o seu lugar no mundo. Comprende a concreción da cultura en diferentes autores e obras, así como en diferentes xéneros e estilos, tanto das belas artes (música, pintura, escultura, arquitectura, cinema, literatura, fotografía, teatro e danza) como doutras manifestacións artístico-culturais da vida cotiá (vivenda, vestido, gastronomía, artes aplicadas, folclore, festas...). Incorpora así mesmo o coñecemento básico das principais técnicas, recursos e convencións das diferentes linguaxes artísticas e a identificación das relacións existentes entre esas manifestacións e a sociedade, o cal supón tamén ter conciencia da evolución do pensamento, as correntes estéticas, as modas e os gustos, así como da importancia representativa, expresiva e comunicativa dos factores estéticos na vida cotiá.*

Devanditos coñecementos son necesarios para poñer en funcionamento destrezas como a aplicación de diferentes habilidades de pensamento, perceptivas, comunicativas, de sensibilidade e sentido estético para poder comprendelas, valoralas, emocionarse e gozalas. A expresión cultural e artística esixe tamén desenvolver a iniciativa, a imaxinación e a creatividade expresadas a través de códigos artísticos, así como a capacidade de empregar distintos materiais e técnicas no deseño de proxectos.

O desenvolvemento desta competencia supón actitudes e valores persoais de interese, recoñecemento e respecto polas diferentes manifestacións artísticas e culturais, e pola conservación do patrimonio.

IV) Orden ECD/65/2015. Anexo II. Orientacións para facilitar o desenvolvemento de estratexias metodolóxicas que permitan traballar por competencias na aula.

Na Orden ECD/65/2015, de 21 de enero, por la que se describen las relaciones entre las competencias, los contenidos y los criterios de evaluación de la educación primaria, la educación secundaria obligatoria y el bachillerato,

describíense aspectos metodolóxicos a considerar na programación de acordo coas competencias clave.

O texto que segue é a tradución ao galego do contido:

ANEXO II

Orientacións para facilitar o desenvolvemento de estratexias metodolóxicas que permitan traballar por competencias na aula

Todo proceso de ensino-aprendizaxe debe partir dunha planificación rigorosa do que se pretende conseguir, tendo claro cales son os obxectivos ou metas, que recursos son necesarios, que métodos didácticos son os máis adecuados e como se avalía a aprendizaxe e se retroalimenta o proceso.

Os métodos didácticos débense elixir en función do que se sabe que é óptimo para alcanzar as metas propostas e en función dos condicionantes en que ten lugar o ensino.

A natureza da materia, as condicións socioculturais, a dispoñibilidade de recursos e as características dos alumnos e alumnas condicionan o proceso de ensino-aprendizaxe, polo que será necesario que o método seguido polo profesor se axuste a estes condicionantes co fin de propiciar unha aprendizaxe competencial no alumnado.

Os métodos deben partir da perspectiva do docente como orientador, promotor e facilitador do desenvolvemento competencial no alumnado; ademais, débense enfocar á realización de tarefas ou situacións-problema, formuladas cun obxectivo concreto, que o alumnado debe resolver facendo un uso adecuado dos distintos tipos de coñecementos, destrezas, actitudes e valores; así mesmo, deben ter en conta a atención á diversidade e o respecto polos distintos ritmos e estilos de aprendizaxe mediante prácticas de traballo individual e cooperativo.

No actual proceso de inclusión das competencias como elemento esencial do currículo, é preciso sinalar que calquera das metodoloxías seleccionadas polos docentes para favorecer o desenvolvemento competencial dos alumnos e alumnas se debe axustar ao nivel competencial inicial destes. Ademais, é necesario secuenciar o ensino de tal modo que se parta de aprendizaxes máis simples para avanzar gradualmente cara a outras máis complexas.

Un dos elementos clave no ensino por competencias é espertar e manter a motivación cara á aprendizaxe no alumnado, o que implica unha nova formulación do papel do alumno, activo e autónomo, consciente de ser o responsable da súa aprendizaxe.

Os métodos docentes deberán favorecer a motivación por aprender nos alumnos e alumnas e, para tal fin, os profesores deben ser quen de xerar neles a curiosidade e a necesidade por adquirir os coñecementos, as destrezas e as actitudes e valores presentes nas competencias. Así mesmo, co propósito de manter a motivación por aprender, é necesario que os profesores procuren todo tipo de axudas para que os estudantes comprendan o que aprenden, saiban para que o aprenden e sexan quen de usar o aprendido en distintos contextos dentro e fóra da aula.

Para potenciar a motivación pola aprendizaxe de competencias requírense, ademais, metodoloxías activas e contextualizadas. Aquelas que faciliten a participación e implicación do alumnado e a adquisición e uso de coñecementos en situacións reais serán as que xeren aprendizaxes máis transferibles e duradeiras.

As metodoloxías activas débense apoiar en estruturas de aprendizaxe cooperativa, de forma que, a través da resolución conxunta das tarefas, os membros do grupo coñezan as estratexias utilizadas polos seus compañeiros e poidan aplicarlas a situacións similares.

Para un proceso de ensino-aprendizaxe competencial as estratexias interactivas son as máis adecuadas, ao permitir compartir e construír o coñecemento e dinamizar a sesión de clase mediante o intercambio verbal e colectivo de ideas. As metodoloxías que contextualizan a aprendizaxe e permiten a aprendizaxe por proxectos, os centros de interese, o estudo de casos ou a aprendizaxe baseada en problemas favorecen a participación activa, a experimentación e unha aprendizaxe funcional que vai facilitar o desenvolvemento das

competencias, así como a motivación dos alumnos e alumnas ao contribuír decisivamente á transferibilidade das aprendizaxes.

O **traballo por proxectos**, especialmente relevante para a aprendizaxe por **competencias**, baséase na proposta dun **plan de acción** co que se busca conseguir un determinado **resultadopráctico**. Esta metodoloxía pretende axudar o alumnado a organizar o seu pensamento favorecendo neles a **reflexión**, a **crítica**, a elaboración de **hipóteses** e a **tafeainvestigadora** a través dun proceso en que cada un asume a responsabilidade da súa aprendizaxe, aplicando os seus coñecementos e habilidades a **proxectos reais**. Favorécese, por tanto, unha aprendizaxe orientada á acción na cal se integran varias áreas ou materias: os estudantes poñen en xogo un conxunto amplo de coñecementos, habilidades ou destrezas e actitudes persoais, é dicir, os elementos que integran as distintas competencias.

Así mesmo, resulta recomendable o uso do portfolio, que proporciona información extensa sobre a aprendizaxe do alumnado, reforza a avaliación continua e permite compartir resultados de aprendizaxe. O portfolio é unha ferramenta motivadora para o alumnado que potencia a súa autonomía e desenvolve o seu pensamento crítico e reflexivo.

A **selección e uso de materiais e recursos didácticos** constitúe un aspecto esencial da **metodoloxía**. O profesorado débese implicar na elaboración e deseño de diferentes tipos de materiais, adaptados aos distintos niveis e aos diferentes estilos e ritmos de aprendizaxe dos alumnos e alumnas, co obxecto de atender á diversidade na aula e personalizar os procesos de construción das aprendizaxes. Débese potenciar o uso dunha variedade de materiais e recursos, considerando especialmente a integración das tecnoloxías da información e a comunicación no proceso de ensino-aprendizaxe que permiten o acceso a recursos virtuais.

Finalmente, é necesaria unha adecuada **coordinación** entre os **docentes** sobre as **estratexias metodolóxicas e didácticas** que se utilicen. Os **equipos educativos** débense propor unha **reflexión común e compartida** sobre a **eficacia** das diferentes **propostas metodolóxicas** con criterios comúns e consensuados. Esta coordinación e a existencia de estratexias conexas permiten abordar con rigor o tratamento integrado das competencias e progresar cara a unha **construción colaborativa do coñecemento**.

En relación cos principios metodolóxicos, o art. 11 do decreto 86/2015, do 25 de xuño, enumera os principios metodolóxicos aplicables á Educación Secundaria Obrigatoria:

Artigo 11. Principios metodolóxicos

1. Os **centros docentes** **elaborarán** as súas **propostas pedagóxicas** para esta etapa desde a consideración da atención á **diversidade** e do **acceso** de todo o alumnado á **educación común**. Así mesmo, arbitrarán **métodos** que teñan en conta os **diferentes ritmos** de aprendizaxe, favorezan a **capacidade de aprender por si mesmos** e **promovan a aprendizaxe en equipo**. De conformidade co establecido no artigo 26.3 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, a consellería con competencias en materia de educación establecerá as condicións que permitan que, nos primeiros cursos da etapa, o profesorado coa debida cualificación imparta máis dunha materia ao mesmo grupo de alumnos e de alumnas.
2. A metodoloxía didáctica **neste etapa será nomeadamente** activa e participativa, **favorecendo** o traballo individual e o cooperativo do alumnado, **así como o logro dos obxectivos e das competencias correspondentes**.
3. Procurarase o **traballo en equipo do profesorado** co obxecto de proporcionar un enfoque **multidisciplinar** do proceso educativo, garantindo a coordinación de todos os membros do equipo docente de cada grupo.
4. No **proxecto educativo** e nas **programacións didácticas** fixaranse as **estratexias** que desenvolverá o profesorado para **alcanzar** os **estándares** de aprendizaxe avaliábeles previstos en cada materia e, de ser o caso, en cada ámbito, así como a adquisición das **competencias**.
5. A **intervención educativa** debe ter en conta como principio a **diversidade** do alumnado, entendendo que deste xeito se garante o desenvolvemento de todos/as os/as alumnos/as

- e mais unha *atención personalizada* en función das *necesidades* de cadaquén. Os mecanismos de *reforzamento*, que se deberán pór en *práctica* tan pronto como se *detecten dificultades* de aprendizaxe, poderán ser tanto *organizativos* como *curriculares*.
6. Prestarase unha atención especial á *adquisición* e ao *desenvolvemento* das *competencias*, e fomentarse a *correcta expresión oral e escrita*, e o uso das *matemáticas*. De acordo co disposto no artigo 24.6 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, a *comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional traballaranse en todas as materias*.
 7. Coa finalidade de promover a comprensión de lectura e de uso da información, dedicarase un tempo á *lectura* na *práctica docente* de todas as *materias*.
 8. Promoverase a *integración* e o *uso das tecnoloxías da información e da comunicación na aula*, como *recurso* metodolóxico eficaz para desenvolver as *tarefas* de ensino e aprendizaxe.
 9. Para unha *adquisición* eficaz das *competencias* e a súa *integración* efectiva no *currículo*, deberán deseñarse *actividades de aprendizaxe integradas* que lle permitan ao *alumnado* avanzar cara aos resultados de aprendizaxe de máis dunha competencia ao mesmo tempo. Para isto, aproveitaranse as posibilidades que ofrecen as *metodoloxías de proxectos*, entre outras, así como os *recursos e as actividades da biblioteca escolar*.
 10. Os *centros docentes impartirán* de xeito *integrado* o currículo de *todas as linguas da súa oferta educativa*, co fin de favorecer que todos os coñecementos e as experiencias lingüísticas do alumnado contribúan ao desenvolvemento da súa *competencia comunicativa plurilingüe*. No *proxecto lingüístico do centro* concretaranse as *medidas* tomadas para a *impartición do currículo integrado das linguas*. Estas medidas incluírán, polo menos, *acordos sobre criterios metodolóxicos básicos de actuación en todas as linguas, acordos sobre a terminoloxía que se vaia empregar, e o tratamento que se lles dará aos contidos, aos criterios de avaliación e aos estándares de aprendizaxes similares en cada materia lingüística*, de xeito que se evite a repetición dos *aspectos comúns* á aprendizaxe de calquera lingua.

*De conformidade co establecido no artigo 26.6 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, estableceranse medidas de *flexibilización* e *alternativas metodolóxicas* na ensinanza e avaliación da *lingua estranxeira para o alumnado con discapacidade*, en especial para *aquel que presenta dificultades na súa expresión oral*. Estas adaptacións en ningún caso se terán en conta para *minorar as cualificacións obtidas*.*

En canto aos *principios metodolóxicos* da *Educación Secundaria Obrigatoria de adultos*, temos a orde do 20 de marzo de 2018 da *CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA*; pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na Comunidade Autónoma de Galicia: No ANEXO IB da Educación secundaria para persoas adultas, no apartado do **ÁMBITO SOCIAL, despois das achegas do ámbito para adquisicións das competencias clave, *sinálase o seguinte*:**

“As propostas didácticas para o ensino e a aprendizaxe deste ámbito social deben enfocarse a dotar a persoa de ferramentas que lle permitan levar a bo termo proxectos persoais e profesionais, individuais e colectivos, similares aos posibles retos presentes e futuros da súa vida diaria. En todo momento se debe ter presente a compoñente social do proceso de aprendizaxe e deberán aproveitarse todas as oportunidades para formar o individuo en aptitudes de cooperación e de comunicación con persoas do seu contorno, que favorezan a adquisición de condutas asertivas e colaboradoras.”

Así mesmo, é necesario que se expoñan proxectos que contribúan a que o alumnado desenvolva unha imaxe axustada de si mesmo e do contorno en que se desenvolve, identifique necesidades e intereses propios e alleos e os satisfaga, pense e acometa plans persoais, académicos e laborais. As tarefas e as actividades contidas nos proxectos presentarán

exercicios de reflexión que potencien procesos de pensamento complexos e análise de feitos e situacións, para detectar causas, implicacións e consecuencias. ...”

Para **completar e rematar**;referenciar a páxina web da **Universitat autónoma de Barcelona** na que, en canto aos *Principios que xustifican a metodoloxía non formal na educación de adultos*, nun traballo de **Sarramona, Jaume** (**Departament de Pedagogia, Sistemàtica i Social**), nos indica:

*“As metodoloxías “non-formais” son especialmente adecuadas para a educación de adultos debido a que tal educación demanda de contidos aplicativos á realidade e intereses do grupo estruturados de maneira interdisciplinaria, e onde o profesor ten máis a tarefa de facilitador da aprendizaxe que a de informador sistemático. O adulto demanda de sistemas didácticos que permitan a individualización de material apropiado á súa mentalidade e de convivencia intensa con outros membros da colectividade en que vive. Por todo iso a **metodoloxía didáctica** que se aplique ha de ser **aberta e flexible** para responder ás indicadas necesidades. Os textos impresos e os medios de comunicación de masas teñen o seu papel específico, por canto permiten a individualización e supoñen unha fonte motivadora. Pero segue sendo o profesor en contacto directo co grupo o principal elemento dinamizador da aprendizaxe; só a través da comunicación directa conseguiranse os propósitos de sensibilización e concienciación. O cumprimento destas funcións está, con todo, condicionado á preparación e personalidade do profesor en cuestión, quen debe unir aos coñecementos psico-pedagóxico-sociais relativos aos adultos, unhas dotes persoais de comprensión, equilibrio emocional e adaptabilidade. En síntese, non se pode pensar hoxe na educación de adultos como simple tarefa compensatoria dunha escolaridade primaria non realizada ou insuficiente. A vida moderna xustifica a súa concepción como tarefa permanente e non reducible a os esquemas formais da escolarización.”*

V) En canto aos obxectivos xerais da Educación Secundaria Obrigatoria de adultos, temos o artigo 4da orde do 20 de marzo de 2018 da CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na **Comunidade Autónoma de Galicia:**

Artigo 4. Obxectivos xerais

A educación básica para persoas adultas oriéntase a desenvolver as capacidades que lles permitan:

- a) *Formarse unha imaxe adecuada de si mesmos, das súas características e posibilidades, valorando a súa experiencia, o esforzo e a superación das dificultades.*
- b) *Mostrar actitudes solidarias e tolerantes, valorando as situacións en que se deben realizar proxectos comúns e rexeitando todo tipo de discriminacións debidas á raza, ao sexo, á clase social, ás crenzas e a outras características individuais, sociais e culturais.*
- c) *Analizar os mecanismos e valores que rexen o funcionamento das sociedades, en especial os relativos aos dereitos e deberes dos cidadáns, elaborar xuízos e criterios persoais, con liberdade de pensamento e iniciativa.*
- d) *Valorar criticamente as crenzas, actitudes e valores básicos da nosa tradición e patrimonio e doutros existentes, discernindo a súa validez.*
- e) *Desenvolver e consolidar hábitos de estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas de aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.*
- f) *Desenvolver e consolidar o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.*

- g) Comprender e producir mensaxes orais e escritas con propiedade, autonomía e creatividade nas linguas galega e castelá e nunha lingua estranxeira, utilizándoas para a participación activa e plena na sociedade.*
- h) Interpretar e producir con propiedade, autonomía e creatividade mensaxes que utilicen códigos artísticos, científicos e técnicos, co fin de enriquecer as súas posibilidades de comunicación tanto no ámbito cultural como laboral.*
- i) Obter e seleccionar información utilizando as diferentes fontes nas que esta se atopa, incluídas as que proporcionan as tecnoloxías da información e da comunicación, tratala de forma autónoma e crítica, e transmitila de maneira organizada e intelixible.*
- j) Utilizar estratexias de identificación e resolución de problemas nos diversos campos de coñecemento e de experiencia, mediante procedementos intuitivos e de razoamento lóxico, contrastándoas e reflexionando sobre o proceso seguido.*
- k) Analizar os mecanismos básicos que rexen o funcionamento do medio físico, valorar as repercusións que sobre el teñen as actividades humanas e contribuír activamente á súa defensa, conservación e mellora como elemento determinante da calidade de vida.*
- l) Coñecer e valorar o desenvolvemento científico e tecnolóxico, as súas aplicacións e a incidencia no medio físico e social.*
- m) Coñecer e apreciar o patrimonio natural e cultural, especialmente o de Galicia, e contribuír activamente á súa conservación e mellora.*
- n) Entender a diversidade lingüística e cultural como un dereito dos pobos e dos individuos á súa identidade, e desenvolver unha actitude de interese e respecto para o exercicio deste dereito, en especial no referente ao uso da lingua galega.*
- o) Valorar as consecuencias dos actos e decisións persoais na saúde individual e colectiva, e os beneficios que supoñen os hábitos saudables.*
- p) Combinar a cualificación técnica e profesional adquirida cun comportamento social e coa capacidade de afrontar e solucionar problemas.*

PROGRAMACIÓN XEOGRAFÍA E HISTORIA

**AMBITO SOCIAL
Educación Secundaria Obligatoria
ADULTOS**

CURSO 2018-19

INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN:

O Concello de Noia

Superficie: 37,2km²

Poboación: 14.337 habitantes (Fonte: INE - 2016)

Parroquias de Noia: Seguindo o nomenclátor de 2011, o municipio comprende a vila de Noia e 5 parroquias:

- Santa María de Argalo
- Santa Cristina de Barro
- San Pedro de Boa
- Santa Mariña de Obre
- Santa María de Roo

Economía do concello:

En canto á **estruturasocio-económica** de Noia, débese destacar que se trata dunha **comarca** de eminente carácter **urbano**, na que as **actividades agropecuarias** de subsistencia tenden a **desaparecer** fronte a un **sector industrial, pesqueiro** e, sobre todo **terciario**, en franco **crecemento**. O **motoreconómico** da vila noiesa está centrado en dous sectores: o sector **servizos** e o sector **primario**. No sector **servizos** destaca o **comercio**, xa que Noia é un pobo de **tradición comercial**: antigamente a **Noia** se a coñecía pola **calidade** das súas **peles** e os seus **zapatos**.

- No **sector primario** a actividade económica por excelencia é o **marisqueo**, do cal viven numerosas familias. A actividade pesqueira da comarca localízase fundamentalmente nos **portos** de **Noia, O Freixo, Portosín e Porto do Son**, nos que ten a súa base unha importante flota artesanal e de litoral dedicada ao marisqueo e á pesca. En **Noia**, esta actividade concéntrase no porto de **Testal**, situado xunto á praia do mesmo nome, onde se encontran varios **bancos marisqueiros**. Os principais bivalvos que se capturan na ría son o **berberecho** e a **ameixa**, tanto a **fina** coma a **babosa**.
- É o **sector terciario** o que maior porcentaxe de poboación ocupa, próximo xa ao 50%. A oferta de **servizos** localízase fundamentalmente na **vila de Noia**, seguida das de Porto de Son e Outes. A actividade **comercial**, os transportes e, sobre todo, as relacionadas co **sectorturístico** son as que teñen unha **maior importancia** na **economía** da comarca, especialmente durante os meses de verán nos que se incrementa notablemente a súa poboación. A pesar dá crecente importancia que o **turismo** está a ter nos últimos anos, este sector aínda non monopoliza a economía da localidade. Non obstante, existen **diversos establecementos hoteleiros dispersos** pola vila, así como numerosos **bares e restaurantes**.
- ❖ **Perspectivas socioeconómicas:** As **perspectivas socioeconómicas** deberían pasar por se-las dun concello situado no entorno dun **territorio privilexiado**: o **eixo atlántico**, vertebrado pola **autoestrada** entre **Ferrol e Tui**. A Galicia moderna e do S. XXI tenderá a concentrarse nesa extensa conturbación excelentemente comunicada externa e internamente, na que se situarán as dinámicas creativas máis importantes. Esta **situación de privilexio** debería influír de forma positiva no devir noiés, xa que o máis dinámico dos nodos do eixo, **Santiago de Compostela**, está situado a menos de 35 quilómetros de Noia. A nova vía de alta capacidade Brión-Noia, de máis de 17 Km. de lonxitude, constitúe o principal eixo de comunicación entre Noia e Santiago de Compostela.

A mellora das **comunicacións** e da **infraestruturahoteleira**; a xestión e posta en valor do **patrimonio** cultural e da continuación do camiño de Santiago ata o mar, seguindo en sentido inverso o percorrido de **romeirosmedievais**; a rehabilitación racional do casco histórico, cunha oferta de vivendas para primeira residencia e a recuperación e revitalización do espazo natural da ría e o seu entorno, son os primeiros pasos para desenvolver unha industria da cultura e do lecer, cun tecido empresarial dinámico e moderno, foco de atracción para reter ás novas xeracións e frea-la tendencia migratoria.

Asemade, será preciso deseñar e aplicar programas para manter un **turismo continuo** e de calidade ao longo de todo o ano, máis aló da temporada de verán.

O carácter de **centro comarcal tradicional** con clara especialización **comercial** terá que afrontar as novas formas de comercialización con diversas alternativas de consumo, novas canles de comunicación, novas tecnoloxías e modalidades de compra.

Un pouco de Historia e Arte en Noia:

Noia é unha vila que conserva un dous mellores cascos antigos de Galicia. En documentos antigos figura a cidade de Noia coas súas dúas localidades ou barrios: o de Noela, onde agora está o barrio de Campo e o *Novium*, novo burgo amurallado coincidente co actual casco histórico. Ao converterse en residencia habitual do arcebispo Berenguel de Lendoira, recibiu favores como a construción da igrexa de Santa María e fortificación cunha muralla de doce portas con arcos oxivais e torres grandes. Todo iso foi demolido na súa maior parte durante o século XVIII. A Porta da Vila introdúcenos no conxunto histórico. A súa visita pode comezar polo templo de Santa María a Nova co seu cemiterio gremial e continuar polos templos de San Martiño e San Francisco. San Martiño, gótico galego da primeira metade do século XV, destaca pola súa fachada cun gran rosetón e porta ao estilo compostelán, con arquivoltas e xambas decoradas ricamente con esculturas como os doce anciáns con instrumentos musicais. No seu interior a capela de Valderrama cóbrese con bóveda estrelada. No soar do antigo convento de San Francisco, edificio renacentista, construíuse a Casa Consistorial, aproveitando pezas doutros pazos e partes do convento.

A importancia do seu pasado queda reflectida na abundancia de pazos e casas señoriais. Fronte á igrexa de Santa María está o **pazo barroco** dos **García Suárez ou Senra**. Paga a pena contemplar a Casa dá Xouba, o pazo Dacosta e Fornodo Rato. Na Praza do Curro, áchase o *Hospital de Sancti Spíritus*, que foi Colexio de Gramática no S.XVII.

Modernista é o **Coliseo Noela**.

De forte sabor mariñeiro son as rúas de soportais, usadas antano para gardar barcas.

Fontes:

- Webs do Concello de Noia
- “PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL DE NOIA. Documento de Aprobación Inicial”

Datos identificadores do centro. Titularidade

Nome: **IES Campo de San Alberto**

Enderezo: Rúa Egas Moniz s/n

Localidade: Noia

Provincia: A Coruña

Código do Centro: 15026731

O **IES Campo de San Alberto** é un centro de titularidade pública, dependente da Consellería de Educación (Xunta de Galicia). No mesmo concello contamos con outros

centros educativos: o *IES Virxe do Mar*, o *CEIP Felipe de Castro*; o *CPR Plurilingue María Assumpta*; o *CPR Jaime Balmes* e o *CEIP plurilingüe Alexandre Rodriguez Cadarso* que é o noso centro adscrito situado en Santa Cristina (Barro).

Alumnado:

En relación coa poboación, sinalar que o centro conta cun colectivo de alumnos maioritariamente de clase media e baixa (**traballadora**), con **problemáticas familiares singulares**, paro, e alumnado de procedencia diversa – colectivo xitano, alumnos de cor, de migracións: interior, ou de América e África-.

O **alumnado** de **Secundaria** do IES procede maioritariamente do Concello de Noia, se ben hai que engadir que parte do alumnado de 3º e 4ª da ESO proceden doutros centros públicos ou concertados do concello; nos diversos cursos contamos con repetidores propios ou alleos.

Esta composición nos sitúa ante un **colectivo academicamente** de **distintos niveis**. A **conflitividade** na **ESO**, no centro, percíbese como **baixa**.

O **nivel social do alumnado** na **ESO** é como o do centro en xeral: **medio e medio / baixo**.

A maioría dos pais/nais posúen estudos **primarios** e **secundarios** e o pouco tempo que poden dedicar aos seus fillos e fillas, xunto co escaso control do seu traballo escolar, é un *hándicap* para a boa marcha do alumnado..

Ensinanzas que **oferta** o centro:

- **Oferta formativa en ESO.**
- **Bacharelato** que pode elixirse entre dúas opcións (**Ciencia e Tecnoloxía/ Humanidades e Ciencias Sociais**).
- **Educación secundaria de adultos. ESA**
- **Formación Profesional:** consta do **FP Básica, FP de nivel Medio e Superior.**
 - **F.P. Básica:** Electrónica e electricidade.
 - **Ciclos Medios:**
 - Xestión Administrativa
 - Instalación de Telecomunicacións
 - **Ciclos Superiores:**
 - Laboratorio Clínico e Biomédico
 - Administración e Finanzas

Características singulares: Temos **alumnado** de familias **desestruturadas** e difícil **comunicación** familiar. Hai un **considerable fracaso escolar**.

A **programación** das materias ha de tentar **adaptarse** as circunstancias específicas destes alumnos e **revisada** periodicamente coa finalidade de lograr **obxectivos básicos** e poder **motivar** a todo o alumnado, procurando dar **atención á diversidade** que temos.

• INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN XERAL DAS MATERIAS DE XEOGRAFÍA e HISTORIA e do ÁMBITO SOCIAL da ESO de ADULTOS PROPIAS DESTE DEPARTAMENTO

As materias do **DEPARTAMENTO DE XEOGRAFÍA E HISTORIA -e Arte- (Ciencias Sociais)**, teñen recoñecida a súa **especificidade** nas últimas **construcións curriculares**. É innegable a súa **contribución** na **formación integral** do alumnado na **ESO** -e no **Bacharelato**-.

Con estas materias **preténdese** profundizar no **coñecemento** da **sociedade**, da súa **organización** e **funcionamento** nun **territorio**, a través do **tempo** e na **actualidade**, utilizando o **aprendido** polo alumnado na **etapa anterior de Primaria** na **ÁREA de COÑECEMENTO DO MEDIO NATURAL, SOCIAL E CULTURAL**.

A atención á **Xeografía** e á **Historia** como referentes da área, queda **xustificada** polo seu **acusado** carácter **integrador** e **globalizador** e pola súa **sensibilidade** ao interpretar o **espazo natural e social** e a súa **evolución** a través do **tempo**.

A **complexidade** das **sociedades actuais** e a **aparición** de novas **temáticas** como a **educación ambiental, cívica, para o consumo, a paz ou o lecer**, **obrigan** a **incorporación** de **contidos** doutras **disciplinas**: **Socioloxía, Antropoloxía, Economía, Ecoloxía, ...** que inciden en **perspectivas** de estudo, **observación** e **análise diferentes** para lograr o **obxectivo común**, que é o **coñecemento da realidade social**.

Na **análise** do fondo **espacial** é axeitado o **enfoque eco-xeográfico**, xa que permite **considerar** as múltiples **variables** -naturais e **antrópicas**- que conforman un **espazo** e, ademais, **atende** o **dinamismo interno** de cada **variable** e das súas **interaccións**. A **paisaxe, unidade espacial** de análise, ten especial **relevancia** e permite **abordar** o **estudio** dos **problemas** aos que a **XEOGRAFÍA** debe responder.

A **HISTORIA** proporciona ao alumnado **coñecemento global** necesario para **entender** o **presente** e mellorar o **futuro**. Será **obrigado FACEREMERXER**, na práctica diaria, os **suxeitos históricos**, ata hai pouco, **silenciados**: as **mulleres**, a **clase obreira**, os **pobres**, os **emigrantes**... dándolles o papel que lles corresponde e que vai permitir unha **renovación do discurso histórico**.

Non se pode **esquecer** adquirir e **dominar** un **vocabulario conceptual** propio e a **capacidade** para **utilizalo** e **xeneralizalo correctamente**.

As **materias** permiten **desenvolver** unha **metodoloxía** que **compare** o **inmediato** e o **afastado**; o **propio** e o **alio**; o **concreto** e o **abstracto**; xustificando así a **importancia** que no **currículo** debe concederse aos aspectos da **xeografía**, a **historia** e a **cultura** de **GALICIA**.

Terase presente, ao introducir **contidos METODOLÓXICOS**, a **importancia** de saber **interpretar FONTES** de **diversa tipoloxía**, a **comprensión** da **multi-causalidade** e a **intencionalidade** na **interpretación** dos **procesos**, o **uso adecuado** da **información** e o **manexo** da **documentación**.

A **FINALIDADE** das materias **concretaríase** en **dar unha visión global do mundo e dotar dun conxunto de valores cívicos** para que o alumnado adopte unha **actitude ética, crítica e comprometida** dentro dunha **sociedade complexa, plural e solidaria**.

Da **contextualización DESTACAREMOS**, que o **IES CAMPO DE SAN ALBERTO** inscríbese nunha **contornade pequena vila marítima** preto da cidade de **Santiago de Compostela**. Os **alumnos** proceden de **familias de clases medias e traballadoras** (*profesións liberais, comerciantes, funcionarios, hostaleiros,*

mariscadores, empregados en xeral, etc.). En xeral son familias que, coas súas problemáticas, **valoran** os **estudios** como **proxección de futuro** para os seus fillos.

ESOADULTOS NIVEIS I e II

En relación coa **ORGANIZACIÓN** do **AMBITO SOCIAL** da ESO de **ADULTOS**, debemos **incidir** no sinalado pola **CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA** na **ORDE do 20 de marzo de 2018** pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na Comunidade Autónoma de Galicia:

Sección 3ª. As ensinanzas conducentes á obtención do título de graduado en educación secundaria obrigatoria

Artigo 7. Organización

1. O currículo da segunda etapa da educación básica para persoas adultas, conducente á obtención do título de graduado en educación secundaria obrigatoria, estrutúrase en dous niveis, I e II, organizados de forma modular en tres ámbitos de coñecemento, e secuenciados de forma progresiva e integrada. Cada ámbito consta de catro módulos de contidos de carácter interdisciplinar.

2. Os ámbitos de coñecemento a que se refire o punto anterior son os seguintes:

.....

c) Ámbito social, en que se integrarán elementos do currículo de educación secundaria obrigatoria relacionados coas materias de Xeografía e Historia, Economía, Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial e os aspectos preceptivos correspondentes ás materias de Educación Plástica, Visual e Audiovisual e Música.

Artigo 8. Duración e currículo

1. Con carácter xeral, as ensinanzas conducentes á obtención do título de graduado en educación secundaria obrigatoria para persoas adultas cursaranse en dous anos académicos. Na modalidade presencial, o total de períodos lectivos destas ensinanzas non poderá ser, en ningún caso, inferior a 1350.

2. Non obstante, considerando que as persoas adultas posúen coñecementos construídos nas súas experiencias persoais e académicas e que un proceso educativo axeitado debe respectar o estilo e o ritmo de aprendizaxe de cadaquén, a duración do proceso educativo das persoas adultas poderá flexibilizarse, segundo se establece nesta orde.

3. A cada un dos ámbitos de coñecemento sinalados no artigo anterior correspóndenlle catro módulos.

4. Os módulos estarán distribuídos cuatrimestralmente, correspondéndolle dous módulos ao primeiro nivel e os dous restantes ao segundo nivel.

5. O currículo destas ensinanzas está recollido no anexo IB desta orde e ten como marco de referencia o establecido para a educación secundaria obrigatoria

no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e o do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

6. O currículo determinado nesta orde deberá adaptarse por cada centro educativo ás condicións e circunstancias concretas do seu alumnado e do contexto en que este se desenvolve.

ANEXO II

Distribución horaria semanal dos períodos lectivos para os tres ámbitos de coñecemento da educación secundaria obrigatoria para persoas adultas.

Ámbito de coñecemento	Módulos				
	Primeiro	Segundo	Terceiro	Cuarto	Totais
Comunicación	6	6	5	5	22
Lingua estranxeira	2	2	2	2	8
Científico Tecnolóxico	8	8	8	8	32
Social	3	3	4	4	14
Titoría 7.	1	1	1	1	4

Totais:	20	20	20	20
---------	----	----	----	----

I-A MATERIA do AMBITO SOCIAL da ESO de ADULTOS no CONTEXTO EDUCATIVO do CENTRO:

Atendendo ao marco xurídico establecido pola **Consellería de educación** (Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria) é preciso reproducir **extractos** do texto do **ANEXO** do **DECRETO 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia**, en relación coa materia de **XEOGRAFÍA e HISTORIA da ESO** que asumimos na súa totalidade e que sigue a ser válido para entender o ámbito social da **EDUCACIÓN SECUNDARIA DE ADULTOS**.

Os mencionados extractos do **texto** sinalan:

“O **coñecemento da sociedade**, a súa **organización** e o seu **funcionamento** ao longo do **tempo**, é **esencial** para poder entender o **mundo actual** (e o mesmo entorno de preto, a nosa vila, na que nos desenvolvemos de cotiá: pensemos na crise económica, chegou a todas as pequenas localidades e incidiu negativamente na vida económica de Noia). Coñecer o **espazo** onde se desenvolven as **sociedades**, os **recursos naturais** e o uso que se lles deu achéganos **datos** sobre o **pasado** e permítenos **anticipar** algúns dos **problemas** do futuro.

As **disciplinas de Xeografía e Historia**–ámbito social da ESO de **Adultos**–son dous importantes **eixes vertebradores** para o **coñecemento da sociedade**, xa que abranguen a **realidade humana e social** desde unha **perspectiva global e integradora**, e ofrecen unha maior capacidade para a **estruturación dos feitos sociais**. Malia isto, a **sociedade actual**, cada vez máis **complexa**, require a **intervención doutras disciplinas** como a **economía, a socioloxía, a ecoloxía ou a historia da arte**, que achegan **análises diferentes e complementarias**, para a **mellor comprensión da realidade social**.

En **ESO**, a materia de **Xeografía e Historia**–ámbito social da ESO de **Adultos**– pretendefavorecer a **comprensión dos acontecementos**, os **procesos** e os **fenómenos sociais** no **contexto** en que se **producen**, tendo sempre en **consideración** as **escalas de estudo** (o mundo, Europa, España e Galicia); **analizar** os **procesos** que dan lugar aos **cambios históricos** e seguir **adquirindo** as **competencias necesarias** para comprender a **realidade** do mundo en que viven, as **experiencias colectivas pasadas e presentes**, a súa **orientación no futuro**, así como o **espazo** en que se desenvolve a **vida** en **sociedade**.

A **achega** da materia de **Xeografía e Historia** ao desenvolvemento das **competencias chave** é moi **salientable**. Deste xeito, poderíamos dicir que **a través da materia** se desenvolven **competencias** que na **práctica** funcionan como **propias** (as **competencias sociais e cívicas, en relación con contidos propios tanto de Historia como de Xeografía, e a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, en Xeografía**); a **competencia de conciencia e expresións culturais** ten unha **presenza destacada** pola **relación** que o estudo das **manifestacións artísticas** e a **evolución do pensamento e da cultura** teñen na **historia**, e de maneira específica na **Hª da Arte**.

A **importancia** que a materia ten para o **desenvolvemento da competencia de sentido da iniciativa e espírito emprendedor** evidénciase na **dimensión conceptual** desa competencia posta en relación con

coñecementos de xeografía e historia económicas, pero tamén na **dimensión máis procedemental** dela.

O desenvolvemento das **competencias de comunicación lingüística e dixital**, e de **aprender a aprender**, impregnan todo o **currículo de Xeografía e Historia**-ámbito social da ESO de **Adultos**- pois presentan unha **dimensión instrumental** que nos obriga a **telas presentes...**"

Debemos engadir que a temática de muller na Historia e a súa desigualdade en orixe, aínda permanece en certos aspectos da sociedade actual en relación co home. Debe ser tratada acotío na aula, non desaproveitando ningunha oportunidade que se nos brinde directa ou indirectamente na explicación ou nas tarefas ou polas anécdotas que xurdan e estean relacionadas. O principio de discriminación positiva nas leis, en favor da muller, debe marcar a explicación do presente e futuro e reorientar a materia de Xeografía e Historia de 4º da ESO ou o Ámbito Social na ESA.

Deberase **ter en conta o traballo** de todos os **elementos transversais** do **currículo** cando cumpra. Neste sentido, merecen unha mención especial a **educación cívica, a comprensión de lectura, a expresión oral e escrita, e o traballo con tecnoloxías da información e da comunicación.**

A materia de **Xeografía e Historia**-ámbito social da ESO de **Adultos**- é un **vehículo adecuado** para animar ao **emprendemento**. Ademais, o **desenvolvemento sustentable e o medio, os riscos de explotación e o abuso e maltrato son ineludibles.**

O **tratamento metodolóxico** da materia débese axustar ao **nivel competencial inicial** do alumnado, **partindo** cando cumpra de **aprendizaxes máis simples, respectando ritmos e estilos de aprendizaxe** que teñan en conta a **atención á diversidade**. **Xeografía e Historia**-ámbito social da ESO de **Adultos**- permite desenvolver **metodoloxías activas**, nas que o **traballo individual e cooperativo** e a **aprendizaxe por proxectos** estean permanentemente **presentes**, con **elaboración de diferentes tipos de materiais**, integrando de xeito especial as **tecnoloxías da información e da comunicación** e cun **enfoque orientado á realización de tarefas e á resolución de problemas**. É moi importante ter presente o **papel do/da docente como orientador/a, promotor/a e facilitador/a do desenvolvemento competencial do alumnado, e non esquecer a adecuada coordinación entre docentes.**"

ÁMBITO SOCIAL da ESO de ADULTOS: pretensións.

Na materia do **ÁMBITO SOCIAL da ESO DE ADULTOS**, o **estudo** e a **formación** na materia fanse **necesarios** nun **contexto** moi **globalizado**, no que as **relacións económicas e políticas** son cada vez máis **complexas e globais**.

As materias do **ÁMBITO SOCIAL** están presente en todos os aspectos da nosa **vida cotiá**, calquera cidadán debe -e necesita- coñecer as **regras básicas** que explican os **acontecementos históricos, xeográficos, políticos, culturais, económicos,....** e a **linguaxe específica** que é utilizada polos **especialistas** e os **medios de comunicación** para analizar eses feitos. A **realidade** non pode entenderse correctamente sen considerar o os **acontecementos** con **perspectivas temporais** ou **xeográficas**.

O estudo do **AMBITO SOCIAL da ESO DE ADULTOS** axuda a **percibir e coñecer** o mundo que nos rodea, e posibilita analizar e **profundar nas relacións humanas** desde **aspectos económicos, históricos, políticos ou xeográficos, ademais de culturais**, incluíndo diferentes variables de contexto; facilita a comprensión dos conceptos utilizados habitualmente na **economía, política, dereito, cultura, arte, etc.**, potencia as **habilidades** e destrezas de **razoamento, abstracción e interrelación** e proporciona **ferramentas** para entender as **noticias** que aparecen nos medios de comunicación e **examinar** de forma crítica a sociedade na que nos desenvolvemos. Contribúe a desenvolver a **curiosidade** intelectual, a **capacidade** analítica, o rigor e a **amplitude** de perspectivas ao facer fronte ao estudo e investigación de **diversos temas: pobreza, educación, saúde, riqueza, medio-ambiente**, etc.

Unha **correcta formación** nas materias do **AMBITO SOCIAL da ESO DE ADULTOS** que mellore a **competencia** en **materias sociais** contribuirá a que se **tomen decisións** máis **formadas**, o que a longo prazo **contribuirán** ao mantemento dos **alicerces do Estado do Benestar e de Dereitos en que vivimos**.

Deste xeito formulamos as **pretensións xerais**:

1.- **Asumir responsablemente os seus deberes**, coñecer e exercer os seus **dereitos** no respecto aos demais, practicar a **tolerancia**, a **cooperación** e a **solidariedade** entre as persoas e grupos, exercitarse no **diálogo** afianzando os dereitos humanos e a **igualdade** de trato e de oportunidades entre **mulleres e homes**, como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da **cidadanía democrática**.

2.- Desenvolverse e consolidar **hábitos de disciplina, estudo e traballo individual** e en **equipo** como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da **aprendizaxe** e como medio de **desenvolvemento persoal**.

3.- Desenvolver **destrezas básicas** na utilización das **fontes de información** para, con **sentido crítico**, adquirir novos **coñecementos**. Adquirir unha **preparación básica** no campo das **tecnoloxías**, especialmente as da **información** e a **comunicación**.

4. Concibir o **coñecemento científico** como un saber **integrado**, que se estrutura en distintas **disciplinas**, así como coñecer e aplicar os **métodos** para identificar os **problemas** nos diversos campos do coñecemento.

5. Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

6. **Comprender e expresar con corrección, oralmente** e por **escrito**, na lingua castelá e galego, e textos e mensaxes complexos

MODULOS e bloques do AMBITO SOCIAL da ESO de ADULTOS

A CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA, na ORDE do 20 de marzo de 2018 pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na Comunidade Autónoma de Galicia, sinala:

Artigo 8. Duración e currículo

- 1. Con carácter xeral, as ensinanzas conducentes á obtención do título de graduado en educación secundaria obrigatoria para persoas adultas cursaranse en dous anos académicos. Na modalidade presencial, o total de períodos lectivos destas ensinanzas non poderá ser, en ningún caso, inferior a 1350.***

2. *Non obstante, considerando que as persoas adultas posúen coñecementos construí-dos nas súas experiencias persoais e académicas e que un proceso educativo axeitado debe respectar o estilo e o ritmo de aprendizaxe de cadaquén, a duración do proceso educativo das persoas adultas poderá flexibilizarse, segundo se establece nesta orde.*
3. *A cada un dos ámbitos de coñecemento sinalados no artigo anterior correspóndenlle catro módulos.*
4. *Os módulos estarán distribuídos **cuadrimestralmente**, correspondéndolle dous módulos ao primeiro nivel e os dous restantes ao segundo nivel.*
5. *O currículo destas ensinanzas está recollido no anexo IB desta orde e ten como marco de referencia o establecido para a educación secundaria obrigatoria no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e o do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.*
6. *O currículo determinado nesta orde deberá adaptarse por cada centro educativo ás condicións e circunstancias concretas do seu alumnado e do contexto en que este se desenvolve.*

Os **contidos** do **ÁMBITO SOCIAL** contribúen ao **coñecemento** do **medio físico, dos espazos humanos, ao desenvolvemento da ciencia e da tecnoloxía, ao funcionamento económico e á evolución histórica da humanidade.**

Tratan **saberes** de **diversas disciplinas: xeografía, historia, socioloxía, demografía, economía, ecoloxía, arte, arqueoloxía etc.**

Procuran **favorecer** a **comprensión** dos **acontecementos** e os **fenómenos sociais** no contexto en que se producen, a **análise** dos **procesos** que dan lugar aos **cambios históricos** e á **reflexión** sobre experiencias colectivas de todos os tempos ata a **actualidade** cunha visión de futuro.

Axudan a ter unha **visión** clara da **importancia** do **comportamento económico, individual e colectivo** das **persoas** na procura da **satisfacción** das súas necesidades, así como da **producción e organización** dos **bens e servizos** e a **distribución** dos **recursos**

EDUCACIÓN SECUNDARIA PARA PERSOAS ADULTAS

PRIMEIRO CURSO -NIVEL I / ESA 1º

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 1

BLOQUE 1: O MEDIO FÍSICO

- A Terra
- relevo.
- Medio físico

BLOQUE 2: O ESPAZO HUMANO

- A poboación
- A organización territorial.
- Movements migratorios. Urbanización.
- Actividade humana.
- Sectores económicos.
- Áreas económicas.

BLOQUE 3: A HISTORIA

- A evolución e a hominización.
- Prehistoria: Paleolítico e Neolítico.
- Paleolítico: etapas e características
- Neolítico: revolución agraria. Características.
- Prehistoria galega: megálitos e petróglifos.
- As primeiras manifestacións culturais.
- Idade Antiga: primeiras civilizacións urbanas
- Idade Antiga.
- Mundo clásico. Grecia. O helenismo. Roma: República e Imperio e Arte romana.
- Península Ibérica.

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 2

BLOQUE 1: O MEDIO FÍSICO

- Recursos naturais.
- Desenvolvemento sustentable. Impacto ambiental e aproveitamento dos recursos.
- Espazos naturais protexidos.

BLOQUE 2: ECONOMÍA E TECNOLOXÍA

- A globalización.
- A economía na Unión Europea.
- A economía no ambiente últimos avances tecnolóxicos.
-

BLOQUE 3: A HISTORIA.

A idade media

- A Idade Media: causas e etapas.
- Al-Andalus. Os reinos cristiáns peninsulares. Galicia na Idade Media.
- A arte na Idade Media.

A idade moderna

- As descubertas xeográficas: Castela e Portugal
- As monarquías autoritarias en Europa. O absolutismo. Galicia na Idade Moderna.
- O Renacemento e o Humanismo.

SEGUNDO CURSO- NIVEL II / ESA 2º

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 3

BLOQUE 1: HISTORIA

- A Ilustración e a revolución científica. En España e Galicia.
- O século XVIII: revolucións e crise do A. Réxime.
- Imperio Napoleónico e Restauración.
- Os Borbóns en España. Galicia no século XVIII.
- A Revolución Industrial.
- Revolucións nos SS. XVIII e XIX. España e Galicia.
- Avances no S. XIX. A arte.
- O imperialismo. España e Galicia durante o colonialismo.
- A 1ª Guerra Mundial. A Revolución Rusa.
- A época de Entre-guerras: de 1919 a 1939.Os fascismos.
- A 2ª Guerra Mundial (1939- 1945).
- O primeiro terzo do S. XX en España e Galicia. II República e Guerra Civil.

BLOQUE 2: ECONOMÍA

- Ingresos e gastos.
- Orzamento.
- Planificación económico-financeira.
- Aforro e endebedamento. Plans de pensións.
- Risco e diversificación.
- O diñeiro.
- Contratos financeiros.
- Mercado financeiro.
- Implicacións dos contratos financeiros
- O seguro.

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 4

BLOQUE 1: A HISTORIA

- Mundo bipolar. A Guerra Fría.
- A descolonización.
- Evolución das grandes potencias: URSS e EUA.
- A ditadura de Franco e a transición.
- O mundo entre os SS. XX e XXI.
- Distintas formas económicas e sociais do capitalismo no mundo.
- O derrubamento do Comunismo.
- A Unión Europea.

BLOQUE 2: INICIACIÓN Á ACTIVIDADE EMPRENDEDORA E EMPRESARIAL

- Autonomía e auto-coñecemento. A iniciativa emprendedora.
- Intereses, aptitudes e motivacións persoais para a carreira profesional.
- Itinerarios formativos e carreiras profesionais.
- Dereito do traballo.
- Dereitos e deberes derivados da relación laboral.
- Contrato de traballo e negociación colectiva.
- Seguridade Social.
- Protección do/da traballador/a e beneficios sociais.

▪ **Riscos laborais.**

A **METODOLOXÍA a empregar** no **desenvolvemento** da **materia** fai protagonista especial á **práctica directa** a través do uso de **recursos didácticos específicos**, co fin de que o **alumno observe** e **interprete** os **feitos e conceptos sociais** polos **textos, imaxes, mapas** ou **informacións estatísticas**.

Partindo dos **coñecementos** que ten adquirido o **alumnado** é convinte empregar dous tipos de **estratexias**, de **exposición** e **indagación**.

1. A de **exposición** deberanse aplicar de xeito preferente para os **feitos e conceptos** mais **abstractos**.
2. A de **indagación** emprégase nos **pequenos traballos** de **investigación**, **individualmente** ou en **grupos**, **favorecendo a reflexión**, a **crítica**, a **elaboración de hipóteses**, asumindo cada un a **responsabilidade** da súa **aprendizaxe**. Neste senso é **importante** o **uso** das **tecnoloxías da información e da comunicación**, as **TIC**.

Na **memorización** dos **coñecementos** é primordial acadar o **equilibrio** entre **comprensión** e **memorización**.

No **desenvolvemento curricular** da materia é preciso axudar a **discernir** con claridade o que son **datos informativos esenciais**, determinantes, en cada tema y que **requiren** ser **memorizados** e **os que soamente teñen interese circunstancial**. É convinte destacar no **desenvolvemento** de **técnicas de traballo intelectual**, **a comezo do curso**, insistindo na **comprensión lectora** e na **capacidade de expresarse correctamente**.

Débense **promover actividades** para **estimular** o **interese** e o **hábito** da **lectura**, a **expresión oral e escrita**, así como aquelas que requiran do uso dun **vocabulario rigoroso** á hora de elaborar **redaccións, resúmenes, esquemas**, etc. Do mesmo xeito, será tarefa básica a **adquisición** dun **pensamento evolutivo, abstracto, de interrelación e lóxico**, con o fin de potenciar a **análise multicausal** e a **comprensión** das **situacións espazo-temporais**.

II- RELACIÓN E CONCRECIÓN DOS: OBXECTIVOS; CONTIDOS; CRITERIOS DE AVALIACIÓN; ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE; COMPETENCIAS CLAVE:

- Como sinalábase as **competencias clave** do **currículo** serán as seguintes:

- a) **Comunicación lingüística (CCL).**
- b) **Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).**
- c) **Competencia dixital (CD).**
- d) **Aprender a aprender (CAA).**
- e) **Competencias sociais e cívicas (CSC).**
- f) **Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).**
- g) **Conciencia e expresións culturais (CCEC).**

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS:

O **ÁMBITO SOCIAL** ten como **finalidade** que o **alumnado** perciba, interprete e describa adecuadamente o **mundo actual**, para **participar** á vez que **configura valores persoais e cívicos valiosos**. O logro deste fin implica a **progresiva adquisición de habilidades** para **acceder á información** e realizar unha **elaboración persoal do coñecemento**, **observar a realidade**, **adoptar criterios válidos** para a toma de decisións, **desenvolverse con autonomía e iniciativa persoal** e **relacionarse positivamente** cos demais, mostrando **actitudes de responsabilidade e respecto** que **contribúan a mellorar a súa calidade de vida e o benestar colectivo**.

Contribúe ao **entendemento** que todo iso require o **coñecemento do espazo** onde se desenvolven as **sociedades**, así como a comprensión da sociedade, a súa organización e funcionamento **ao longo do tempo**.

As **achegas** do **ÁMBITO SOCIAL** á adquisición das **COMPETENCIAS CLAVE DA APRENDIZAXE AO LONGO DA VIDA** son:

- **COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA (CCL).**

A **APRENDIZAXE** deste **ÁMBITO SOCIAL** require a interacción social, a interpretación e expresión da **concepción do mundo**, para o que é esencial o desenvolvemento da **competencia lingüística**. O alumnado adquire **coñecementos** sobre a organización e o funcionamento da sociedade en que vive á vez que se **familiariza** con diferentes **estilos comunicativos formais**.

A **consecución** dos **estándares de aprendizaxe** propostos require a práctica de distintas destrezas adquiridas ao longo da vida mediante o **uso** da **lingua**, que implican o manexo de diferentes modalidades de comunicación e o **acceso a múltiplos soportes** de información, con textos en varios formatos, nos cales se empregan diversas **linguaxes e sistemas de representación**, tendo sempre presente que a linguaxe é un instrumento humano básico porque permite **razoar**.

- **COMPETENCIA MATEMÁTICA E COMPETENCIAS BÁSICAS EN CIENCIA E TECNOLOXÍA (CMCCT).**

O **desenvolvemento** do **ÁMBITO SOCIAL** contribúe á **adquisición** da **competencia matemática** xa que o **alumnado** aplica **procesos** de **razoamento lóxico** para **comprender** o **funcionamento básico do sistema económico e político actual**, e a **elaborar plans de acción** que permitan alcanzar **obxectivos persoais e profesionais** e **mellorar a calidade de vida**. Ademais, **fomenta** a **capacidade crítica e a aptitude apropiada** para a **elaboración** de **xuízos fundados** ao abordar problemas cotiáns.

Tanto a interpretación de acontecementos e fenómenos como a experimentación no ámbito das ciencias sociais implican a comprensión e o manexo do sistema numérico, a realización de cálculos, a estimación e o cálculo de magnitudes, a situación no espazo, o tratamento e a representación da información e a valoración do azar e da probabilidade.

Necesitan a **aplicación** do **razoamento matemático** e as súas **ferramentas** para **describir, interpretar e predicir distintos fenómenos** nos seus **respectivos contextos**, demostrando os **resultados matemáticos** e **valorando** as **solucións pola súa fiabilidade e veracidade**.

Así mesmo, **favorecen o incremento de destrezas** para **abordar** a incerteza, o tratamento dos datos e os razoamentos cualitativos e cuantitativos de maneira lóxica e argumentada para establecer relacións, para deducir conclusións coherentes ben fundamentadas a problemas cotiáns e para ampliar actitudes relacionadas coa asunción de criterios éticos asociados á ciencia, como a conservación de recursos naturais e outras cuestións ambientais. Todo iso **contribúe** ao **desenvolvemento** das

capacidades necesarias para **xerar coñecemento intrínseco ao método de investigación das ciencias sociais.**

- **COMPETENCIA DIXITAL (CD).**

O **ESTUDO** das **CIENCIAS SOCIAIS** implica necesariamente o **uso das novas tecnoloxías da información** e da **comunicación** e, por tanto, leva ao **incremento das habilidades** de **procura, selección e recompilación de información** e a **desenvolver unha actitude crítica** para **analizar e interpretar a validez e fiabilidade do contido**, co fin de **resolver problemas, avaliar novas fontes de información** e **motivar a curiosidade polo coñecemento.**

Ademais, este **ámbito social** contribúe á **ampliación de capacidades** comprendidas na **competencia dixital** para **seleccionar** os soportes máis apropiados para observar, elaborar hipóteses, informarse, experimentar, solucionar todo tipo de problemas, executar as tarefas técnicas adecuadamente e elaborar conclusións ben fundamentadas. Propón **aprendizaxes** mediante o uso dos diferentes recursos da tecnoloxías da información e da comunicación de maneira **responsable, fiable e segura**, tanto para **resolver problemas** como para **producir novos contidos e comunicalos.**

- **APRENDER A APRENDER (CAA).**

A **METODOLOXÍA DIDÁCTICA** propia do **ensino** deste **ámbito social** prepara para **formarse permanentemente** ao longo da vida mediante propostas que **permiten** ao alumnado **aprender a observar e expor cuestións sobre a realidade, a informarse, a estudar, a realizar unha elaboración persoal do coñecemento, a reflexionar e a responder as cuestións que se formulan na súa vida cotiá.** Todo iso **esperta a curiosidade, incrementa a motivación** para **incorporar novos coñecementos** e **facilita a execución** de **estratexias meta-cognitivas** para unha **aprendizaxe autónoma eficiente.**

Desenvolver proxectos específicos das **ciencias sociais** coadxuva a **conseguir un nivel relevante en autonomía e eficacia da propia aprendizaxe**, ao que se chega mediante **traballos individuais e grupais.** A **formación** en **diferentes áreas do saber científico** require un **proceso introspectivo** para **valorar e relacionar os intereses e coñecementos** previos con **novos saberes** e **empregar todas as estratexias de estudo e traballo** aprendidas: **escoita activa, lectura, comprensión, análise, síntese, estruturación da información, elaboración persoal do saber, aplicación do coñecemento etc.**

- **COMPETENCIAS SOCIAIS E CÍVICAS (CSC).**

A **análise e a reflexión** sobre os **contidos** do **ámbito social** contribúen a **afianzar a capacidade** de identificar, interpretar, apreciar e axuizar acontecementos, feitos, fenómenos, comportamentos, hábitos e valores para **relacionarse socialmente mediante** o diálogo, a cooperación e a participación a nivel local, nacional e europeo. **Implican** a toma de **decisións ben fundamentadas e argumentadas** para a **comprensión e expresión** de **diferentes puntos de vista.** **Potencian** actitudes inspiradas no exercicio da liberdade, o respecto, a tolerancia, a igualdade e a non discriminación. Deste xeito, a **persoa** prepárase para **participar** na actividade social e cívica, de acordo con valores socialmente establecidos, e **axúdaselle** a tomar conciencia democrática.

- **SENTIDO DE INICIATIVA E ESPÍRITO EMPRENDEDOR (CSIEE).**

As **tarefas necesarias** para dar sentido aos **contidos do ámbito social** fomentan **a capacidade** de transformar ideas en actos, partindo de habilidades e destrezas persoais, ao incluír **estratexias meta-cognitivas** e procedementos que **dotan** as

persoas adultas de recursos para desenvolverse adecuadamente e afrontar de maneira autónoma retos persoais, sociais, académicos e laborais de moi diversa índole. Consecuentemente, promóvense aptitudes para aproveitar a información, desenvolver ideas, resolver problemas e presentar conclusións innovadoras.

Por outra banda, potencian a capacidade de análise, o pensamento crítico, a resolución de problemas e a toma de decisións do individuo, ao propoñer a interpretación e a análise crítica da información, coñecementos e acontecementos relacionados coas ciencias sociais. Deste xeito, favorécese o aumento da capacidade requirida para afrontar a incerteza, deseñar e poñer en práctica plans de acción eficaces, propoñendo e argumentando solucións a diferentes problemas cotiáns, económicos e sociais, con autonomía e iniciativa persoais.

• **CONCIENCIA E EXPRESIÓNS CULTURAIS (CCEC).**

A persoa enriquece a súa competencia cultural ao coñecer, comprender, interpretar e gozar do labor humano, abordándoo como obxecto de estudo e como fonte de inspiración de creacións artísticas. A intervención humana natureza e a cultura dos pobos pónense de manifesto na arte cos propósitos de informar, educar, crear e recrearse. A tecnoloxía é un constituínte esencial da cultura actual e, por iso, desempeña un papel fundamental como obxecto de estudo e representación e como instrumento de creación artística.

Este ámbito social realiza achegas importantes á competencia en conciencia e expresións culturais ao propoñer a reflexión e a posta en práctica de actitudes de respecto, aceptación e desfrute das diferentes manifestacións culturais e artísticas, valorando a liberdade de expresión, o dereito á diversidade cultural e o diálogo entre culturas e sociedades, pasadas e actuais, locais e universais, cun espírito aberto, positivo e solidario.

A Consellería de Educación e OU, na súa ORDE do 20 de marzo de 2018 pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na Comunidade Autónoma de Galicia, establece o currículo do ÁMBITO SOCIAL da educación secundaria obrigatoria de ADULTOS.

Reproducimos o contido:

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 1				
BLOQUE 1: O MEDIO FÍSICO				
e g h i	B1.1. A Terra: localización, representación.	B1.1. Manexar todas as formas de representación do noso planeta en diferentes soportes e aplicacións.	B1.1.1. Localiza espazos xeográficos e lugares utilizando datos de coordenadas xeográficas en mapas convencionais e en versión dixital.	CD CMCCT CAA
			B1.1.2. Comprende o funcionamento dos fusos horarios e practica coa axuda de aplicacións informáticas.	
	B1.2. Compoñentes básicos e formas de relevo.	B1.2. Describir e situar as formas de relevo e os compoñentes básicos do medio físico de Galicia, España, Europa e o mundo.	B1.2.1. Sitúa nos diferentes tipos de mapas físicos as principais unidades do relevo de Galicia, España, Europa e o mundo.	CAA CCL
			B1.2.2. Enumera e describe as características do relevo de Galicia, España, Europa e o mundo.	

e g h i k	B1.3. Medio físico de Galicia, España, Europa e o mundo.	B1.3. Localizar, analizar, e comparar os principais conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico galego, español, europeo e mundial.	B1.3.1. Interpreta mapas representativos dos principais conxuntos bioclimáticos de Galicia, España, Europa e o mundo.	CAA CCL CMCCT
			B1.3.2. Compara as principais zonas climáticas seguindo cadeas argumentais.	CAA CCL
			B1.3.3 Descubre os trazos distintivos de cada tipo de clima mediante explicacións que levan implícitas a interpretación de resultados matemáticos e científicos.	CAA CMCCT CD CCL
BLOQUE 2: O ESPAZO HUMANO				
e g h i n	B2.1. A poboación en Galicia, España e Europa.	B2.1. Analizar as características da poboación galega, española e europea.	B2.1.1. Describe as características da poboación europea e explica as pirámides de idade de Galicia e España.	CAA CCL CMCCT CD
			B2.1.2. Interpreta os trazos da poboación mediante táboas, gráficos e mapas en diferentes soportes convencionais e programas informáticos.	
e g h i	B2.2. A organización territorial de Galicia, España e Europa.	B2.2. Coñecer a organización territorial de Galicia, España e Europa e localizala en mapas políticos.	B2.2.1. Comprende a organización territorial europea no contexto actual.	CAA CD
			B2.2.2. Le e elabora mapas políticos de Galicia, España e Europa.	CCL CSC
	B2.3. Movementos migratorios, asentamentos e proceso de urbanización.	B2.3. Deducir os trazos da poboación galega, española e europea en relación coa súa distribución, evolución, dinámica, migracións e políticas de poboación.	B2.3.1. Compara áreas de poboación segundo a súa distribución, evolución e dinámica.	CAA CCL CSC
			B2.3.2. Comprende as causas e consecuencias da evolución da demografía e os movementos migratorios.	CAA CCL CSC
e g h i j	B2.4. Actividade humana: sistemas e sectores económicos e áreas produtivas.	B2.4. Deducir os recursos naturais disponibles, a súa situación, o modo de extracción e a utilidade a partir da propia experiencia e das informacións dos medios de comunicación.	B2.4.1. Enumera e localiza os principais recursos naturais de Galicia, España e Europa.	CAA CD CCL CSC
			B2.4.2. Explica con axuda de representacións a actividade humana necesaria para obter os recursos naturais.	
			B2.4.3. Razona os criterios adoptados na toma de decisións, para ofrecer propostas de uso sustentable dos recursos naturais nun contexto dado, e a repercusión na riqueza da zona.	
e g h i j l	B2.5. Sectores económicos.	B2.5. Razoar a relación entre os sectores económicos e as actividades humanas de produción coa axuda de mapas, gráficos, táboas e outras fontes que reflicten os recursos e a produción dos tres sectores produtivos.	B2.5.1. Elabora mapas conceptuais coa estrutura fundamental dos sectores económicos.	CD CCL CSC
			B2.5.2. Analiza comparativamente mapas das principais zonas produtoras e dos sectores predominantes nas distintas rexións.	CMCCT CD CCL
			B2.5.3. Coñece e valora as achegas dos últimos avances tecnolóxicos e relacións co bienestar da humanidade.	CAA CMCCT CD
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave

e g h i j	B2.6. Áreas económicas.	B2.6. Valorar a estrutura de produción, asignación de recursos, distribución e consumo de bens e servizos nunha área e relacionar isto coas consecuencias do predominio dun determinado sector na zona.	B2.6.1. Comprende a relación entre os elementos dos grandes sistemas económicos: necesidades humanas, actividades económicas, sistemas produtivos e problemas económicos.	CAA CMCCT CD
			B2.6.2. Expón a valoración comparativa dos diferentes sistemas económicos a partir da información seleccionada no formato que considere máis axeitado. Establece unha relación entre factores económicos e políticos.	CAA CMCCT CD
			B2.6.3. Expón o funcionamento do comercio, sinalando os organismos implicados despois dun proceso de investigación realizado coa axuda das tecnoloxías da información e da comunicación.	CCL CSC
BLOQUE 3: A HISTORIA				
a e	B3.1. A evolución das especies e a hominización.	B3.1. Entender o proceso de hominización.	B3.1.1. Recoñece os cambios evolutivos ata chegar á especie humana.	CAA CMCCT
e f	B3.2. A periodización na Prehistoria: Paleolítico e Neolítico.	B3.2. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e os acontecementos históricos máis salientables da Prehistoria, para adquirir unha perspectiva global da súa evolución.	B3.2.1. Distingue etapas históricas polos seus trazos fundamentais.	CSC CMCCT
			B3.2.1. Interpreta diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	CSC CMCCT CAA
b c e g k m	B3.3. Paleolítico: etapas; características das formas de vida; cazadores recolectores. B3.4. Neolítico: revolución agraria e expansión das sociedades humanas; sedentarismo; artesanía e comercio; organización social. B3.5. Prehistoria galega: megálitos e petróglifos.	B3.3. Coñecer as características da vida humana correspondentes aos dous períodos en que se divide a Prehistoria: Paleolítico e Neolítico.	B3.3.1. Explica, a través dun esquema comparativo, a diferenza entre os dous períodos en que se divide a Prehistoria e describe as características básicas da vida en cada un.	CSC CCL CAA
			B3.3.2. En relación coas primeiras actividades e de cara ás subseguintes, planifica, revisa e avalía o seu propio proceso de elaboración do coñecemento histórico.	CAA
c e h i l	B3.6. As primeiras manifestacións culturais: restos materiais e artísticos; pintura e escultura. As primeiras descubertas e invencións. Os primeiros ritos relixiosos.	B3.4. Interpretar a evolución histórica da humanidade relacionando factores naturais, sociais, políticos, económicos e culturais.	B3.4.1. Expón en formato multimedia a aparición das primeiras descubertas e invencións da humanidade, xunto ás súas consecuencias.	CSC CCL CAA
b c e g k o	B3.7. Idade Antiga: primeiras civilizacións urbanas. Mesopotamia e Exipto. Sociedade, economía e política.	B3.5. Coñecer algunhas características da vida humana neste período, así como o establecemento e a difusión de diferentes culturas urbanas, despois do Neolítico.	B3.5.1. Describe formas de organización socioeconómica e política, novas ata entón, como os imperios de Mesopotamia e de Exipto.	CSC CCL
c e h i j l	B3.8. Idade Antiga: avances culturais e científicos, as primeiras relixións organizadas. A arte no mundo antigo.	B3.6. Recoñecer a importancia das novas descubertas, interpretando a evolución histórica da humanidade.	B3.6.1. Diferencia entre as fontes prehistóricas (restos materiais e ágrafos) e as fontes históricas (textos).	CSC CAA
			B3.6.2. Identifica os trazos distintivos das primeiras civilizacións e valora o seu legado cultural	CSC CMCCT CCEC CCL

b c e g k o	B3.9. Mundo clásico. Grecia: as <i>polis</i> gregas e a súa expansión. O imperio de Alexandre Magno e o helenismo.	B3.7. Coñecer os trazos principais das <i>polis</i> gregas e a transcendencia do concepto de democracia.	B3.7.1. Identifica trazos da organización sociopolítica e económica das <i>polis</i> gregas a partir de fontes históricas de diferentes tipos.	CSC CAA
			B3.7.2. Describe algunhas das diferenzas entre a democracia grega e as democracias actuais.	CSC CCL CAA
			B3.7.3. Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do Mediterráneo, identificando a confluencia no tempo de diversas culturas en diferentes lugares.	CSC CAA
			B3.7.4. Elabora un mapa do imperio de Alexandre Magno.	
c e f h j l	B3.10. Mundo clásico. Grecia e o helenismo: arte, ciencia, teatro e filosofía.	B3.8. Entender o alcance do clásico na arte e na cultura occidentais.	B3.8.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo.	CSC CCEC CCL
			B3.8.2. Dá exemplos representativos das áreas do saber grego e discute por que se considera que a cultura europea parte da Grecia clásica.	CSC CCEC CMCCT CAA
c e f g o m	B3.11. Mundo clásico: orixe e etapas da historia de Roma. República e Imperio: organización política e expansión colonial polo Mediterráneo. Cristianismo.	B3.9. Caracterizar os trazos principais da sociedade, a economía e a cultura romanas, e recoñecer os conceptos de cambio e continuidade na historia da Roma antiga.	B3.9.1. Elabora unha liña cronolóxica que conteña as distintas etapas da civilización romana, seleccionando os feitos fundamentais que teñen lugar nelas.	CSC CAA
			B3.9.2. Analiza as institucións romanas e identifica a súa influencia e pervivencia na actualidade.	CSC CAA CSIEE CCL
c d e h j l	B3.12. Mundo clásico. Arte romana: arquitectura, escultura e pintura.	B3.10. Identificar e describir os trazos característicos de obras da arte grega e romana, diferenciando os que son específicos.	B3.10.1. Compara obras arquitectónicas e escultóricas de época grega e romana.	CSC CCEC CAA CCL
c e g k l m	B3.13. Península Ibérica: pobos prerromanos; Hispania romana; Gallaecia. O proceso de romanización.	B3.11. Establecer conexións entre o pasadoda Hispania romana e o presente.	B3.11.1. Elabora, en formato multimedia, unha liña cronolóxica que indique as fases da romanización da Península Ibérica.	CSC CAA CD
			B3.11.2. Emprega as tecnoloxías da información e da comunicación para investigar exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade.	CSC CCEC CAA CD
			B3.11.3. Entende o que significou a romanización en distintos ámbitos sociais e xeográficos.	CSC CCEC
Obxectivos	Contidos	Criterios de	Estándares de aprendizaxe	Competencias
ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 2				
BLOQUE 1: O MEDIO FÍSICO				
e f i j k	B1.1. Aproveitamento e futuro dos recursos	B1.1. Percibir e apreciar a importancia da protección dos espazos	B1.1.1. Localiza en diferentes tipos de cartografía zonas naturais protexidas.	CMCCT CD
			B1.1.2. Enumera criterios para recoñecer o valor engadido de determinados espazos naturais.	CSC CD
			B1.1.3. Expón as achegas de determinadas paisaxes ao desenvolvemento sustentable e ao ben colectivo.	

	naturais.	naturais.	B1.1.4. Desenvolve un proxecto creativo e innovador para sensibilizar sobre a importancia de protexer un espazo natural próximo.	CSIEE CAA CSC
			B1.1.5. Deseña un proxecto de conservación dun espazo natural anticipando, asumindo e xestionando riscos.	CSIEE CD
b e f i k l	B1.2. Desenvolvemento sustentable. Impacto ambiental e aproveitamento dos recursos.	B1.2. Identificar, describir e axuizar a acción humana sobre o ambiente e as súas consecuencias.	B1.2.1. Relata diferentes tipos de intervención humana na natureza ao longo da historia.	CSIEE CCL
			B1.2.2. Investiga as causas e as consecuencias da acción humana sobre a	CSIEE CAA
			B1.2.3. Axuiza actuacións concretas da intervención humana valorando os seus	CSIEE CCEC
			B1.2.4. Realiza un proxecto de investigación en equipo para ofrecer unha resposta científica a un problema ambiental	CCL CD CSC
c d e i j k l	B1.3. Espazos naturais protexidos.	B1.3. Propor estratexias para a conservación e mellora do contorno natural e resolver os problemas que se presenten.	B1.3.1. Emite xuízos fundados tras observar, interpretar e analizar actitudes que inciden na conservación do ambiente.	CAA CSC
			B1.3.2. Indaga boas prácticas sobre un desenvolvemento sustentable contrastando diferentes fontes de información.	CAA CSIEE CCEC
			B1.3.3. Argumenta a incidencia da acción humana sobre o ambiente e formula iniciativas para compensala.	CAA CSIEE
			B1.3.4. Comprende cambios producidos no ambiente e relaciona os efectos ofrecendo respostas fundamentais aos problemas atopados.	CD CAA CSC
BLOQUE 2: ECONOMÍA E TECNOLOXÍA				
b e h i j l	B2.1. A globalización económica e o comercio internacional.	B2.1. Estimar o impacto da globalización económica, do comercio internacional e dos procesos de integración.	B2.1.1. Define a globalización económica e identifica algún dos seus factores partindo de pescudas na prensa e na internet.	CCL CD CAA
			B2.1.2. Valora o grao de interconexión das diferentes economías mundiais e aplica a perspectiva global para emitir xuízos críticos.	CD CSIEE CMCCT
			B2.1.3. Argumenta as razóns que xustifican e inflúen no intercambio económico entre países.	CCL CMCCT
			B2.1.4. Analiza acontecementos económicos contemporáneos no contexto da globalización e do comercio internacional.	CCL CD CCEC
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
e i j p	B2.2. A economía no espazo da Unión Europea.	B2.2. Analizar a economía da Unión Europea tendo en conta as actividades dos diferentes sectores detectando desequilibrios territoriais.	B2.2.1. Fundamenta a importancia do mercado común europeo desde diferentes puntos de vista.	CCL CCEC
			B2.2.2. Debate sobre as vantaxes e inconvenientes do proceso de integración económica e monetaria da UE.	CCL CAA CSC
			B2.2.3. Pescuda sobre as competencias da UE e as súas principais institucións en materia de economía dos países membros.	CCL CAA CCEC
			B2.2.4. Sintetiza as peculiaridades da economía da UE.	CCL CD
a b e f i	B2.3. A consideración económica no ambiente e a incidencia dos últimos avances tecnolóxicos na	B2.3. Pescudar o impacto da revolución tecnolóxica a nivel local, rexional, nacional e global,	B2.3.1. Reflexiona sobre o impacto do desenvolvemento sustentable na economía	CCL CSC
			B2.3.2. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das tecnoloxías da información e da comunicación a distintos niveis	CD

j p	economía.	prevendo posibles escenarios ambientais supranacionais e discutindo as novas realidades do espazo globalizado.	B2.3.3. Pon de manifesto algún aspecto conflictivo da revolución tecnolóxica acudindo a diferentes sistemas de representación da B2.3.4. Discute a incidencia da revolución industrial e tecnolóxica no quecemento global.	CMCCT CCL CSC CCEC
BLOQUE 3: A HISTORIA. A IDADE MEDIA				
b d e g i	B3.1. A Idade Media: causas e etapas. A Alta Idade Media. O Feudalismo. A Baixa Idade Media. O renacer das cidades e a crise do século XIV.	B3.1. Describir os aspectos socioeconómicos, políticos e culturais da Idade Media.	B3.1.1. Coñece os trazos representativos desde a caída do Imperio romano ata a Idade Moderna: os reinos xermánicos e cristiáns, o Imperio bizantino e os pobos musulmáns da Idade B3.1.2. Expón as características da sociedade feudal.	CAA CSC CCL CAA CSC CCL
b d e g i	B3.2. Al-Andalus, os reinos cristiáns e peninsulares. Os reinos de Taifas e as coroas de Castela e Aragón. Galicia na Idade Media.	B3.2. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.	B3.2.1. Comprende as orixes do Islam e a súa evolución. B3.2.2. Sinala a importancia de Al-Andalus ao longo da historia. B3.2.3. Elabora e interpreta mapas que describan os procesos de conquista e repoboación na Península Ibérica.	CAA CSC CSC CAA CD CSC CAA
c d l m	B3.3. A arte na Idade Media. Arte románica, gótica e islámica.	B3.3. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.	B3.3.1. Recoñece e expón as características da arte románica, gótica e islámica así como da música medieval mediante ilustracións representativas.	CSC CAA CCEC
b c l	A Idade Moderna B3.4. As descubertas xeográficas: Castela e Portugal. Conquista e colonización de América.	B3.4. Entender os procesos de conquista e colonización e as súas consecuencias.	B3.4.1. Reflexiona sobre diferentes interpretacións de acontecementos relevantes da historia moderna tales como a conquista e colonización de América.	CSC CAA CCEC
b e g h	B3.5. As monarquías autoritarias en Europa: os Austrias españois. O século XVII en Europa: o absolutismo. Galicia na Idade Moderna.	B3.5. Explicar a temporalización da Idade Moderna, situando os principais feitos dos cambios históricos en relación coa etapa anterior.	B3.5.1. Sitúa nunha liña do tempo acontecementos relevantes da Idade Moderna.	CAA CSC CD
c d l m	B3.6. O Renacemento e o Humanismo. Características e repercusión. A arte renacentista e barroca.	B3.6. Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.	B3.6.1. Contextualiza o Renacemento e o Humanismo na historia europea coa axuda de diferentes fontes históricas. B3.6.2. Valora o legado artístico humanista e científico da época e mostra interese por coñecer a música das diferentes épocas e culturas.	CSC CCEC
ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 3				
BLOQUE 1: HISTORIA				
b c d l m	B1.1. A Ilustración e a revolución científica. O alcance das novas correntes do pensamento en España e Galicia.	B1.1. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América.	B1.1.1. Analiza a obra de autores clave do inicio da Idade Contemporánea e a súa influencia cultural, social, política e B1.1.2. Valora o alcance da Ilustración e da revolución científica dos séculos XVII e XVIII. B1.1.3. Manifesta unha actitude crítica e de rexeitamento ante as manifestacións culturais que supoñan discriminación de calquera tipo.	CSC CCEC CAA CSC CMCCT CSC CCEC
c e f	B1.2. O século XVIII: as revolucións burguesas e a crise do Antigo Réxime.	B1.2. Comprender o inicio da Idade Contemporánea desde unha perspectiva social, política e económica.	B1.2.1. Narra de xeito sintético os principais feitos das revolucións burguesas do século XVIII, dando explicacións causais e valorando vantaxes e inconvenientes.	CSC CAA CCL

j	B1.3. Do Imperio Napoleónico á época da Restauración.	B1.3. Analizar as dificultades da diplomacia europea e o alcance dos conflitos durante a época napoleónica.	B1.3.1. Analiza as relacións entre reinos europeos que conduciron ás guerras.	CSC CCL
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
c e f	B1.4. Os Borbóns en España. Da Guerra de Sucesión á Guerra da Independencia. Galicia no século XVIII.	B1.4. Explicar, a través do caso español, os intentos de adaptación do Antigo Réxime e o mantemento do poder por parte dos monarcas europeos na época da Ilustración.	B1.4.1. Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.	CSC CAA
c e i j	B1.5. A Revolución Industrial.	B1.5. Describir os feitos relevantes da Revolución Industrial, tendo en conta o seu encadeamento causal e o tipo de progreso que implica, e analizar os conseguintes cambios económicos en España e Galicia.	B1.5.1. Analiza a evolución da industrialización en España e en diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas. B1.5.2. Compara o proceso da Revolución Industrial en Inglaterra co doutros países. B1.5.3. Valora a industrialización en España e Galicia e a súa repercusión política e económica. B1.5.4. Detecta e expón de maneira sintética os beneficios e inconvenientes que xerou a Revolución Industrial tendo en conta a situación laboral dos sectores máis desfavorecidos.	CSC CAA CCL CSC CMCCT CSC CMCCT CAA CSC CAA
c f i	B1.6. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: liberalismo e nacionalismo. Alcance dos procesos revolucionarios en España e Galicia.	B1.6. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX.	B1.6.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron. B1.6.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.	CSC CAA CCL
c i l m	B1.7. Avances científicos e tecnolóxicos no século XIX. A arte.	B1.7. Valorar os movementos culturais e os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, consecuencia das revolucións industriais.	B1.7.1. Elabora un eixe cronolóxico cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX. B1.7.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos. B1.7.3. Comenta analiticamente diferentes tipos de obras de arte do século XIX.	CSC CD CAA CSC CCEC CSC CCEC CCL
b c d i	B1.8. A expansión imperialista. A conquista do mundo por parte das potencias industrializadas. España e Galicia durante o auge do colonialismo.	B1.8. Establecer xerarquías causais da evolución do imperialismo, identificando as potencias.	B1.8.1. Razona a relación entre o imperialismo, a xeopolítica mundial e as relacións económicas supra- nacionais. B1.8.2. Establece interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de	CSC CAA CCL
c d e i	B1.9. O mundo de 1914 a 1918. A Primeira Guerra Mundial. A Revolución Rusa.	B1.9. Explicar os aspectos fundamentais da Gran Guerra e a Revolución Rusa, as súas consecuencias, e as súas interconexións.	B1.9.1. Comprende os aspectos básicos da Primeira Guerra Mundial e a orixe do novo mapa político de Europa. B1.9.2. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.	CSC CAA CCL

b e i j	B1.10. A época de Entreguerras: de 1919 a 1939. Os felices anos 20. A crise de 1929. O auxe dos fascismos.	B1.10. Comprender os acontecementos, feitos e procesos máis importantes do período de Entreguerras e analizar as causas do auxe dos fascismos en Europa.	B1.10.1. Contrasta diferentes interpretacións de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia verbo dos procesos máis importantes do período de Entreguerras.	CSC CD CAA
			B1.10.2. Contrasta a crise de 1929 con crises posteriores.	CSC CAA
			B1.10.3. Valora a loita da muller no movemento sufraxista.	CSC CAA
			B1.10.4. Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.	CSC CAA CCL
	B1.11. A Segunda Guerra Mundial (1939- 1945).	B1.11. Coñecer os principais feitos da Segunda Guerra Mundial e o contexto en que se desenvolveu o Holocausto, así como as súas consecuencias.	B1.11.1. Narra dunha forma fundamentada as causas e consecuencias da Segunda Guerra Mundial a distintos niveis temporais e xeográficos.	CSC CD CAACL
			B1.11.2. Interpreta as razóns da fin da Segunda Guerra Mundial a nivel europeo e mundial.	CSC CCL CAA
			B1.11.3. Explica as fases do conflito coa axuda de mapas e outras representacións.	CSC CD CAACL
			B1.11.4. Elabora un xuízo persoal do Holocausto e as súas consecuencias a partir de información procedente de diversas fontes.	CSC CCEC CD
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
b c d j	B1.12. O primeiro terzo do século XX en España e Galicia. II República e Guerra Civil.	B1.12. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil.	B1.12.1. Explica as principais reformas durante a II República española e reaccións a elas.	CSC CCL CAA
			B1.12.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.	
BLOQUE 2: ECONOMÍA				
a e h i p	B2.1. Ingresos e gastos. Identificación e control. B2.2. Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridades.	B2.1. Realizar un orzamento persoal distinguindo entre os tipos de ingresos e gastos e controlar o seu grao de cumprimento e as posibles necesidades de adaptación.	B2.1.1. Elabora un orzamento ou plan financeiro persoal identificando os ingresos e os gastos integrantes, e realiza o seu seguimento.	CAA CD CMCCT
			B2.1.2. Utiliza ferramentas informáticas na preparación e desenvolvemento dun orzamento ou plan financeiro personalizado.	
			B2.1.3. Manexa gráficos de análise que permiten comparar unha realidade personalizada coas previsións establecidas.	
a c f i p	B2.3. Planificación económico-financieira: necesidades económicas nas etapas da vida.	B2.2. Decidir con racionalidade ante as alternativas económicas da vida persoal, e relacionalas co benestar propio e social.	B2.2.1. Comprende as necesidades de planificación e do manexo de asuntos financeiros ao longo da vida. Esa planificación vincúlase á previsión realizada en cada etapa de acordo coas decisións tomadas e coa marcha da actividade económica nacional.	CAA CSIEE
a i j	B2.4. Aforro e endebedamento. Os plans de pensións. B2.5. Risco e diversificación.	B2.3. Expresar unha actitude positiva cara ao aforro e empregar o aforro como medio para alcanzar diversos obxectivos.	B2.3.1. Recoñece e explica a relevancia do aforro e do control do gasto.	CAA CSC
			B2.3.2. Analiza as vantaxes e inconvenientes do endebedamento, valorando o risco e seleccionando a decisión máis axeitada para cada momento.	

p	B2.6. O diñeiro. B2.7. Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito. B2.8. Relacións no mercado financeiro: información e negociación. B2.9. Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos/das consumidores/as no mercado financeiro.	B2.4. Recoñecer o funcionamento básico do diñeiro e diferenciar os tipos de contas bancarias e de tarxetas emitidas como medios de pagamento, e valorar a oportunidade do seu uso con garantías e responsabilidade.	B2.4.1. Comprende os termos fundamentais e describe o funcionamento das contas na operativa bancaria. B2.4.2. Valora e comproba a necesidade de interpretar as cláusulas dos contratos bancarios para coñecer os dereitos e as obrigas que derivan delas, así como a importancia de operar en condicións de seguridade cando se empregan procedementos telemáticos. B2.4.3. Recoñece a capacidade de negociación coas entidades financeiras e analiza os procedementos de reclamación ante estas. B2.4.4. Identifica e explica as modalidades de tarxetas bancarias, así como os elementos e os procedementos que garanten a seguridade na súa operativa.	CCL CMCCT CCL CAA CD CAA CD CCL CD CMCC T	
	Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	a c i p	B2.10. O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros.	B2.5. Coñecer o concepto de seguro e a súa finalidade.	B2.5.1. Identifica, describe e clasifica os tipos de seguros segundo os riscos ou as situacións adversas nas etapas da vida.	CAA CCL CMCCT
	ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 4				
BLOQUE 1: A HISTORIA					
e g h i	B1.1. A existencia dun mundo bipolar. A Guerra Fría.	B1.1. Analizar as relacións entre o bloque de EUA e a URSS para comprender o concepto da Guerra Fría.	B1.1.1. Interpreta a evolución dos EUA e da URSS e os seus aliados a partir de fontes literarias e audiovisuais.	CSC CAA CCL	
			B1.1.2. Utiliza fontes históricas e historiográficas para comprender e explicar conflitos da época da guerra fría.	CSC CAA	
b d g h i	B1.2. O proceso de descolonización.	B1.2. Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX e comprender os límites da descolonización e da	B1.2.1. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.	CSC CCL	
			B1.2.2. Distingue contextos diferentes do mesmo proceso. Por exemplo: África subsahariana (anos 50 e 60) e a India.	CSC CAA	
	B1.3. A evolución das grandes potencias: URSS e EUA: sociedade, política, economía e cultura.	B1.3. Contrastar as vantaxes e inconvenientes da evolución económica, política, social e cultural dos grandes bloques políticos do século XX e as consecuencias inmediatas e posteriores.	B1.3.1. Relaciona a organización política coa evolución social, económica e cultural dos dous grandes sistemas socioeconómicos de finais do século XX. B1.3.2. Desenvolve unha actitude crítica ante os diferentes enfoques dun mesmo feito histórico, analizando e contrastando as fontes de información. B1.3.3. Sopesa as consecuencias positivas e os problemas que xeran as diferentes posturas para tomar decisións políticas e económicas.	CSC CCL CSC CAA CSC CAA CCL	
c d g	B1.4. A ditadura de Franco e a transición política de	B1.4.1. Analizar o establecemento da ditadura en España, a súa evolución e	B1.4.1. Coñece o proceso que conduciu da Guerra Civil á ditadura.	CSC CAA CCL	

h i n	España cara á democracia.	B1.4.2. Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social na España despois de 1975, e sopesar distintas interpretacións sobre ese proceso.	B1.4.2. Describe a situación da posguerra durante a ditadura española na relación con outros contextos similares.	CSC CAA
			B1.4.3. Axuiza as consecuencias do réxime ditatorial en España no século XX.	CAA CCL
			B1.4.4. Elabora unha cronoloxía de acontecementos fundamentais da transición española.	CSC CCL
			B1.4.5. Valora os acertos do proceso de democratización en España.	CSC CAA
			B1.4.6. Analiza feitos e acontecementos conflictivos na España democrática.	
e g h i	B1.5. O mundo recente entre os séculos XX e XXI. A globalización. A revolución tecnolóxica. Consecuencias.	B1.5. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores. Identificar algúns dos cambios fundamentais que supón a revolución tecnolóxica. Consecuencias.	B1.5.1. Busca na prensa novas sobre algún sector con relacións globalizadas e elabora argumentos a prol e en contra.	CSC CD CCL CAA
a d g h j	B1.6. Distintas formas económicas e sociais do capitalismo no mundo.	B1.6. Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial.	B1.6.1. Interpreta o renacemento e declive das nacións no novo mapa político europeo da época.	CSC CAA
			B1.6.2. Comprende os pros e contras do estado de benestar.	CSC
a c d g i j	B1.7. O derrubamento dos réximes soviéticos e as súas consecuencias.	B1.7. Coñecer as causas e consecuencias inmediatas do	B1.7.2. Analiza os aspectos políticos, económicos e culturais despois dos cambios producidos polo colapso da URSS.	CSC CAA CCL
	B1.8. A constitución da Unión Europea.	B1.8. Describir a evolución da construción da Unión Europea.	B1.8.1. Comprende as causas da constitución da Unión Europea.	CSC CCL
B1.8.2. Discute sobre a situación actual da Unión Europea e o seu futuro.			CAA CSC CCL	
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
BLOQUE 2: INICIACIÓN Á ACTIVIDADE EMPRENDEDORA E EMPRESARIAL				
a f i p	B2.1. Autonomía e autoconhecimento. A iniciativa emprendedora e o/a empresario/a na sociedade. B2.2. Intereses, aptitudes e motivacións persoais para a carreira profesional.	B2.1. Describir as calidades persoais e as destrezas asociadas á iniciativa emprendedora, analizando os requisitos de distintos postos de traballo e actividades empresariais.	B2.1.1. Identifica as calidades persoais, as actitudes, as aspiracións e a formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, e describe a actividade dos/das empresarios/as e o seu papel na xeración de traballo e benestar social.	CSIEE CAA
			B2.1.2. Investiga con medios telemáticos as áreas de actividade profesional do seu contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os postos de traballo en cada unha, razoando os requisitos para o desempeño profesional en cada un deles.	CD CAA CSIEE

a e f i p	B2.3. Itinerarios formativos e carreiras profesionais. Proceso de procura de emprego en empresas do sector. Autoemprego. Proceso de toma de decisións sobre o itinerario persoal.	B2.2. Tomar decisións sobre o itinerario vital propio comprendendo as posibilidades de emprego, o autoemprego e a carreira profesional en relación coas habilidades persoais e as alternativas de formación e aprendizaxe ao longo da vida.	B2.2.1. Deseña un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do ámbito coas calidades e as aspiracións persoais e valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.	CAA CSIEE
			B2.2.2. Desenvolve habilidades sociais e actúa de acordo con actitudes e valores democráticos.	
			B2.2.3. Fórmase para mellorar o seu benestar individual e contribuír á cohesión social.	
a c i p	B2.4. Dereito do traballo. B2.5. Dereitos e deberes derivados da relación laboral. B2.6. Contrato de traballo e negociación colectiva. B2.7. Seguridade Social. Sistema de protección. Emprego e desemprego. B2.8. Protección do/da traballador/a e beneficios sociais. B2.9. Riscos laborais. Normas. Planificación da protección na empresa.	B2.3. Actuar como futuro/a traballador/a responsable coñecendo os seus dereitos e deberes como tal, valorando a acción do Estado e da Seguridade Social na protección da persoa empregada, e comprendendo a necesidade de protección dos riscos laborais.	B2.3.1. Identifica as normas e as institucións que interveñen nas relacións entre os/as traballadores/as e as empresas, en relación co funcionamento do mercado de traballo.	CSC CSIEE
			B2.3.2. Distingue os dereitos e as obrigas que derivan das relacións laborais, e compróboas en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva.	CSC CSIEE CMCC T
			B2.3.3. Describe as bases do sistema da Seguridade Social e as obrigas dos/das traballadores/as e dos/das empresarios/as dentro deste, así como as prestacións mediante procuras nas web institucionais, valorando a súa acción protectora ante as continxencias cubertas.	CCL CSC CSIEE
			B2.3.4. Identifica as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis salientables no ámbito e indica os métodos de prevención legalmente establecidos, así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.	CSIEE CAA CMCCT

2.1-OBXECTIVOS NA PROGRAMACIÓN DO AMBITO SOCIAL DA ESO de ADULTOS.

A **ORDE do 20 de marzo de 2018** pola que se regula a **educación básica** para as **persoas adultas** se **establece** o seu **currículo** na Comunidade Autónoma de Galicia, no seu **art. 24** recolle os **obxectivos xerais** da **ESO Adultos** e no **CURRÍCULO DO SEU ÁMBITO SOCIAL**, **discriminanse** os propios obxectivos deste ámbito:

Obxectivos xerais do ÁMBITO SOCIAL:

A educación básica para persoas adultas oríntase a desenvolver as capacidades que lles permitan:

a) Formarse unha imaxe adecuada de si mesmos, das súas características e posibilidades, valorando a súa experiencia, o esforzo e a superación das dificultades.

b) Mostrar actitudes solidarias e tolerantes, valorando as situacións en que se deben realizar proxectos comúns e rexeitando todo tipo de discriminacións debidas á raza, ao sexo, á clase social, ás crenzas e a outras características individuais, sociais e culturais.

c) Analizar os mecanismos e valores que rexen o funcionamento das sociedades, en especial os relativos aos dereitos e deberes dos cidadáns, elaborar xuízos e criterios persoais, con liberdade de pensamento e iniciativa.

d) Valorar criticamente as crenzas, actitudes e valores básicos da nosa tradición e patri-monio e doutros existentes, discernindo a súa validez.

e) Desenvolver e consolidar hábitos de estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas de aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

f) *Desenvolver e consolidar o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.*

g) *Comprender e producir mensaxes orais e escritas con propiedade, autonomía e creatividade nas linguas galega e castelá e nunha lingua estranxeira, utilizándoas para a participación activa e plena na sociedade.*

h) *Interpretar e producir con propiedade, autonomía e creatividade mensaxes que utilicen códigos artísticos, científicos e técnicos, co fin de enriquecer as súas posibilidades de comunicación tanto no ámbito cultural como laboral.*

i) *Obter e seleccionar información utilizando as diferentes fontes nas que esta se atopa, incluídas as que proporcionan as tecnoloxías da información e da comunicación, tratada de forma autónoma e crítica, e transmitila de maneira organizada e intelixible.*

j) *Utilizar estratexias de identificación e resolución de problemas nos diversos campos de coñecemento e de experiencia, mediante procedementos intuitivos e de razoamento lóxico, contrastándoas e reflexionando sobre o proceso seguido.*

k) *Analizar os mecanismos básicos que rexen o funcionamento do medio físico, valorar as repercusións que sobre el teñen as actividades humanas e contribuír activamente á súa defensa, conservación e mellora como elemento determinante da calidade de vida.*

l) *Coñecer e valorar o desenvolvemento científico e tecnolóxico, as súas aplicacións e a incidencia no medio físico e social.*

m) *Coñecer e apreciar o patrimonio natural e cultural, especialmente o de Galicia, e contribuír activamente á súa conservación e mellora.*

n) *Entender a diversidade lingüística e cultural como un dereito dos pobos e dos individuos á súa identidade, e desenvolver unha actitude de interese e respecto para o exercicio deste dereito, en especial no referente ao uso da lingua galega.*

o) *Valorar as consecuencias dos actos e decisións persoais na saúde individual e colectiva, e os beneficios que supoñen os hábitos saudables.*

p) *Combinar a cualificación técnica e profesional adquirida cun comportamento social e coa capacidade de afrontar e solucionar problemas.*

2.2-CONTIDOS PREESTABLECIDOS NA PROGRAMACIÓN

Os **CONTIDOS** concretos da materia do **Ámbito Social da ESO para Adultos**, ao teor do sinalado na **ORDE do 20 de marzo de 2018** que determina o currículo, serían:

EDUCACIÓN SECUNDARIA PARA PERSOAS ADULTAS

PRIMEIRO CURSO - NIVEL I / ESA 1º

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 1

❖ **BLOQUE 1: O MEDIO FÍSICO**

- B1.1. A Terra: localización, representación.
- B1.2. Compoñentes básicos e formas de relevo.
- B1.3. Medio físico de Galicia, España, Europa e o mundo.

❖ **BLOQUE 2: O ESPAZO HUMANO**

- B2.1. A poboación en Galicia, España e Europa.
- B2.2. A organización territorial de Galicia, España e Europa.
- B2.3. Movementos migratorios, asentamentos e proceso de urbanización.
- B2.4. Actividade humana: sistemas e sectores económicos e áreas produtivas.
- B2.5. Sectores económicos.
- B2.6. Áreas económicas.

❖ BLOQUE 3: A HISTORIA

- B3.1. A evolución das especies e a hominización.
- B3.2. A periodización na Prehistoria: Paleolítico e Neolítico.
- B3.3. Paleolítico: etapas; características das formas de vida; cazadores recolectores.
- B3.4. Neolítico: revolución agraria e expansión das sociedades humanas; sedentarismo; artesanía e comercio; organización social.
- B3.5. Prehistoria galega: megálitos e petróglifos.
- B3.6. As primeiras manifestacións culturais: restos materiais e artísticos; pintura e escultura. As primeiras descubertas e invencións. Os primeiros ritos relixiosos.
- B3.7. Idade Antiga: primeiras civilizacións urbanas. Mesopotamia e Exipto. Sociedade, economía e política.
- B3.8. Idade Antiga: avances culturais e científicos, as primeiras relixións organizadas. A arte no mundo antigo.
- B3.9. Mundo clásico. Grecia: as polis gregas e a súa expansión. O imperio de Alexandre Magno e o helenismo.
- B3.10. Mundo clásico. Grecia e o helenismo: arte, ciencia, teatro e filosofía.
- B3.11. Mundo clásico: orixe e etapas da historia de Roma. República e Imperio: organización política e expansión colonial polo Mediterráneo. Cristianismo.
- B3.12. Mundo clásico. Arte romana: arquitectura, escultura e pintura.
- B3.13. Península Ibérica: pobos prerromanos; Hispania romana; Gallaecia. O proceso de romanización.

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 2

❖ BLOQUE 1: O MEDIO FÍSICO

- B1.1. Aproveitamento e futuro dos recursos naturais.
- B1.2. Desenvolvemento sustentable. Impacto ambiental e aproveitamento dos recursos.
- B1.3. Espazos naturais protexidos.

❖ BLOQUE 2: ECONOMÍA E TECNOLOXÍA

- B2.1. A globalización económica e o comercio internacional.
- B2.2. A economía no espazo da Unión Europea.
- B2.3. A consideración económica no ambiente e a incidencia dos últimos avances tecnolóxicos na economía.

❖ BLOQUE 3: A HISTORIA

A Idade Media

- B3.1. A Idade Media: causas e etapas. A Alta Idade Media. O Feudalismo. A Baixa Idade Media. O renacer das cidades e a crise do século XIV.
- B3.2. Al-Andalus, os reinos cristiáns e peninsulares. Os reinos de Taifas e as coroas de Castela e Aragón. Galicia na Idade Media.
- B3.3. A arte na Idade Media. Arte románica, gótica e islámica.
- A Idade Moderna
- B3.4. As descubertas xeográficas: Castela e Portugal. Conquista e colonización de América.
- B3.5. As monarquías autoritarias en Europa: os Austrias españois. O século XVII en Europa: o absolutismo. Galicia na Idade Moderna.
- B3.6. O Renacemento e o Humanismo. Características e repercusión. A arte renacentista e barroca.

SEGUNDO CURSO - NIVEL II / ESA 2º

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 3

❖ BLOQUE 1: HISTORIA

- B1.1. A Ilustración e a revolución científica. O alcance das novas correntes do pensamento en España e Galicia.
- B1.2. O século XVIII: as revolucións burguesas e a crise do Antigo Réxime.
- B1.3. Do Imperio Napoleónico á época da Restauración.
- Contidos
- B1.4. Os Borbóns en España. Da Guerra de Sucesión á Guerra da Independencia. Galicia no século XVIII.
- B1.5. A Revolución Industrial.
- B1.6. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: liberalismo e nacionalismo. Alcance dos procesos revolucionarios en España e Galicia.
- B1.7. Avances científicos e tecnolóxicos no século XIX. A arte.
- B1.8. A expansión imperialista. A conquista do mundo por parte das potencias industrializadas. España e Galicia durante o auge do colonialismo.
- B1.9. O mundo de 1914 a 1918. A Primeira Guerra Mundial. A Revolución Rusa.
- B1.10. A época de Entre-guerras: de 1919 a 1939. Os felices anos 20. A crise de 1929. O auge dos fascismos.
- B1.11. A Segunda Guerra Mundial (1939- 1945).
- B1.12. O primeiro terzo do século XX en España e Galicia. II República e Guerra Civil.

❖ BLOQUE 2: ECONOMÍA

- B2.1. Ingresos e gastos. Identificación e control.
- B2.2. Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridades.
- B2.3. Planificación económico-financeira: necesidades económicas nas etapas da vida.
- B2.4. Aforro e endebedamento. Os plans de pensións.
- B2.5. Risco e diversificación.
- B2.6. O diñeiro.
- B2.7. Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito.
- B2.8. Relacións no mercado financeiro: información e negociación.
- B2.9. Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos/das consumidores/as no mercado financeiro.
- B2.10. O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros.

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 4

❖ BLOQUE 1: A HISTORIA

- B1.1. A existencia dun mundo bipolar. A Guerra Fría.
- B1.2. O proceso de descolonización.
- B1.3. A evolución das grandes potencias: URSS e EUA: sociedade, política, economía e cultura.
- B1.4. A ditadura de Franco e a transición política de España cara á democracia.
- B1.5. O mundo recente entre os séculos XX e XXI. A globalización. A revolución tecnolóxica. Consecuencias.
- B1.6. Distintas formas económicas e sociais do capitalismo no mundo.
- B1.7. O derrubamento dos réximes soviéticos e as súas consecuencias.
- B1.8. A constitución da Unión Europea.

❖ **BLOQUE 2: INICIACIÓN Á ACTIVIDADE EMPRENDEDORA E EMPRESARIAL**

- B2.1. Autonomía e auto-coñecemento. A iniciativa emprendedora e o/a empresario/a na sociedade.
- B2.2. Intereses, aptitudes e motivacións persoais para a carreira profesional.
- B2.3. Itinerarios formativos e carreiras profesionais. Proceso de procura de emprego en empresas do sector. Auto-emplego. Proceso de toma de decisións sobre o itinerario persoal.
- B2.4. Dereito do traballo.
- B2.5. Dereitos e deberes derivados da relación laboral.
- B2.6. Contrato de traballo e negociación colectiva.
- B2.7. Seguridade Social. Sistema de protección. Emprego e desemprego. B2.8. Protección do/da traballador/a e beneficios sociais.
- B2.9. Riscos laborais. Normas. Planificación da protección na empresa.

2.3-TEMPOPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS COS SEUS STÁNDARES

Os estándares de aprendizaxe propoñen comprender, interpretar textos e comunicar, mediante unha linguaxe multimedia en diferentes sistemas de representación, o coñecemento académico e científico procesado e elaborado, destacando aspectos básicos da comunicación, a exposición, o diálogo e a argumentación. Especifican accións clave do proceso de elaboración persoal do coñecemento e a investigación, tales como observar, analizar, diferenciar, estruturar, coñecer, describir, sintetizar, investigar, relacionar, asociar, cuestionarse, explicar, interpretar, deducir, demostrar etc. Inclúen o uso responsable e eficaz das novas tecnoloxías para buscar e xestionar información, empregar técnicas de estudo e traballo, resolver problemas e aplicar o coñecemento. O seu logro implica a mellora do benestar individual do alumnado e achegas importantes ao ben común, porque leva a actuacións responsables, ao xuízo crítico baseado en valores positivos e ao desenvolvemento moral.

PRIMEIRO CURSO - NIVEL I / ESA 1º
MODULOS 1 / 2

CONTIDOS	TEMPORALIZACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 1		
BLOQUE 1: O MEDIO FÍSICO		
B1.1. A Terra: localización, representación.	SETEMBRO	B1.1.1. Localiza espazos xeográficos e lugares utilizando datos de coordenadas xeográficas en mapas convencionais e en B1.1.2. Comprende o funcionamento dos fusos horarios e practica coa axuda de aplicacións informáticas.

B1.2. Compoñentes básicos e formas de relevo.	SETEMBRO	B1.2.1. Sitúa nos diferentes tipos de mapas físicos as principais unidades do relevo de Galicia, España, Europa e o mundo.
		B1.2.2. Enumera e describe as características do relevo de Galicia, España, Europa e o mundo.
B1.3. Medio físico de Galicia, España, Europa e o mundo.	SETEMBRO	B1.3.1. Interpreta mapas representativos dos principais conxuntos bioclimáticos de Galicia, España, Europa e o mundo.
		B1.3.2. Compara as principais zonas climáticas seguindo cadeas argumentais.
		B1.3.3 Descubre os trazos distintivos de cada tipo de clima mediante explicacións que levan implícitas a interpretación de resultados matemáticos e científicos.
BLOQUE 2: O ESPAZO HUMANO		
B2.1. A poboación en Galicia, España e Europa.	OUTUBRO	B2.1.1. Describe as características da poboación europea e explica as pirámides de idade de Galicia e España.
		B2.1.2. Interpreta os trazos da poboación mediante táboas, gráficos e mapas en diferentes soportes convencionais e programas informáticos.
B2.2. A organización territorial de Galicia, España e Europa.	OUTUBRO	B2.2.1. Comprende a organización territorial europea no contexto actual.
		B2.2.2. Le e elabora mapas políticos de Galicia, España e Europa.
B2.3. Movementos migratorios, asentamentos e proceso de urbanización.	OUTUBRO	B2.3.1. Compara áreas de poboación segundo a súa distribución, evolución e dinámica.
		B2.3.2. Comprende as causas e consecuencias da evolución da demografía e os movementos migratorios.
		B2.3.3. Describe a evolución de asentamentos humanos ao longo da historia e razoa o proceso de urbanización, localizando as grandes áreas urbanas de Galicia, España e Europa.
B2.4. Actividade humana: sistemas e sectores económicos e áreas produtivas.	OUTUBRO	B2.4.1. Enumera e localiza os principais recursos naturais de Galicia, España e Europa.
		B2.4.2. Explica con axuda de representacións a actividade humana necesaria para obter os recursos naturais.
		B2.4.3. Razona os criterios adoptados na toma de decisións, para ofrecer propostas de uso sustentable dos recursos naturais nun contexto dado, e a repercusión na riqueza da zona.
B2.5. Sectores económicos.	OUTUBRO	B2.5.1. Elaborar mapas conceptuais coa estrutura fundamental dos sectores económicos.

		B2.5.2. Analiza comparativamente mapas das principais zonas produtoras e dos sectores predominantes nas distintas rexións.
		B2.5.3. Coñece e valora as achegas dos últimos avances tecnolóxicos e relaciónaas co benestar da humanidade.
CONTIDOS	TEMPORALIZACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
B2.6. Áreas económicas.	OUTUBRO	<p>B2.6.1. Comprende a relación entre os elementos dos grandes sistemas económicos: necesidades humanas, actividades económicas, sistemas produtivos e problemas económicos.</p> <p>B2.6.2. Expón a valoración comparativa dos diferentes sistemas económicos a partir da información seleccionada no formato que considere máis axeitado. Establece unha relación entre factores económicos e políticos.</p> <p>B2.6.3. Expón o funcionamento do comercio, sinalando os organismos implicados despois dun proceso de investigación realizado coa axuda das tecnoloxías da información e da comunicación.</p>
BLOQUE 3: A HISTORIA		
B3.1. A evolución das especies e a hominización.	NOVEMBRO	B3.1.1. Recoñece os cambios evolutivos ata chegar á especie humana.
B3.2. A periodización na Prehistoria: Paleolítico e Neolítico.	NOVEMBRO	<p>B3.2.1. Distingue etapas históricas polos seus trazos fundamentais.</p> <p>B3.2.1. Interpreta diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.</p>
<p>B3.3. Paleolítico: etapas; características das formas de vida; cazadores recolectores.</p> <p>B3.4. Neolítico: revolución agraria e expansión das sociedades humanas; sedentarismo; artesanía e comercio; organización social.</p> <p>B3.5. Prehistoria galega: megálitos e petróglifos.</p>	NOVEMBRO	<p>B3.3.1. Explica, a través dun esquema comparativo, a diferenza entre os dous períodos en que se divide a Prehistoria e describe as características básicas da vida en cada un.</p> <p>B3.3.2. En relación coas primeiras actividades e de cara ás subseguintes, planifica, revisa e avalía o seu propio proceso de elaboración do coñecemento histórico.</p>
B3.6. As primeiras manifestacións culturais: restos materiais e artísticos; pintura e escultura. As primeiras descubertas e invencións. Os primeiros ritos relixiosos.	NOVEMBRO	B3.4.1. Expón en formato multimedia a aparición das primeiras descubertas e invencións da humanidade, xunto ás súas consecuencias.

<p>B3.7. Idade Antiga: primeiras civilizacións urbanas. Mesopotamia e Exipto. Sociedade, economía e política.</p>	<p>NOVEMBRO</p>	<p>B3.5.1. Describe formas de organización socioeconómica e política, novas ata entón, como os imperios de Mesopotamia e de Exipto.</p>
<p>B3.8. Idade Antiga: avances culturais e científicos, as primeiras relixións organizadas. A arte no mundo antigo.</p>	<p>DECEMBRO</p>	<p>B3.6.1. Diferencia entre as fontes prehistóricas (restos materiais e ágrafos) e as fontes históricas (textos).</p> <p>B3.6.2. Identifica os trazos distintivos das primeiras civilizacións e valora o seu legado cultural</p>
<p>B3.9. Mundo clásico. Grecia: as polis gregas e a súa expansión. O imperio de Alexandre Magno e o helenismo.</p>	<p>DECEMBRO</p>	<p>B3.7.1. Identifica trazos da organización sociopolítica e económica das polis gregas a partir de fontes históricas de diferentes tipos.</p> <p>B3.7.2. Describe algunhas das diferenzas entre a democracia grega e as democracias actuais.</p> <p>B3.7.3. Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do Mediterráneo, identificando a confluencia no tempo de diversas culturas en diferentes lugares.</p> <p>B3.7.4. Elabora un mapa do imperio de Alexandre Magno.</p>
<p>B3.10. Mundo clásico. Grecia e o helenismo: arte, ciencia, teatro e filosofía.</p>	<p>DECEMBRO</p>	<p>B3.8.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo.</p> <p>B3.8.2. Dá exemplos representativos das áreas do saber grego e discute por que se considera que a cultura europea parte da Grecia clásica.</p>
<p>B3.11. Mundo clásico: orixe e etapas da historia de Roma. República e Imperio: organización política e expansión colonial polo Mediterráneo. Cristianismo.</p>	<p>DECEMBRO</p>	<p>B3.9.1. Elabora unha liña cronolóxica que conteña as distintas etapas da civilización romana, seleccionando os feitos fundamentais que teñen lugar nelas.</p> <p>B3.9.2. Analiza as institucións romanas e identifica a súa influencia e pervivencia na actualidade.</p>
<p>B3.12. Mundo clásico. Arte romana: arquitectura, escultura e pintura.</p>	<p>XANEIRO</p>	<p>B3.10.1. Compara obras arquitectónicas e escultóricas de época grega e romana.</p>
<p>B3.13. Península Ibérica: pobos prerromanos; Hispania romana; Gallaecia. O proceso de</p>	<p>XANEIRO</p>	<p>B3.11.1. Elabora, en formato multimedia, unha liña cronolóxica que indique as fases da romanización da Península Ibérica.</p> <p>B3.11.2. Emprega as tecnoloxías da información e da comunicación para investigar exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade.</p>

romanización.		B3.11.3. Entende o que significou a romanización en distintos ámbitos sociais e xeográficos.
CONTIDOS	TEMPORALIZACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 2		
BLOQUE 1: O MEDIO FÍSICO		
B1.1. Aproveitamento e futuro dos recursos naturais.	FEBREIRO	<p>B1.1.1. Localiza en diferentes tipos de cartografía zonas naturais protexidas.</p> <p>B1.1.2. Enumera criterios para recoñecer o valor engadido de determinados espazos naturais.</p> <p>B1.1.3. Expón as achegas de determinadas paisaxes ao desenvolvemento sustentable e ao ben colectivo.</p> <p>B1.1.4. Desenvolve un proxecto creativo e innovador para sensibilizar sobre a importancia de protexer un espazo natural próximo.</p> <p>B1.1.5. Deseña un proxecto de conservación dun espazo natural anticipando, asumindo e xestionando riscos.</p>
B1.2. Desenvolvemento sustentable. Impacto ambiental e aproveitamento dos recursos.	FEBREIRO	<p>B1.2.1. Relata diferentes tipos de intervención humana na natureza ao longo do tempo.</p> <p>B1.2.2. Investiga as causas e as consecuencias da acción humana sobre a natureza.</p> <p>B1.2.3. Axuiza actuacións concretas da intervención humana valorando os seus resultados.</p> <p>B1.2.4. Realiza un proxecto de investigación en equipo para ofrecer unha resposta científica a un problema ambiental próximo.</p>
B1.3. Espazos naturais protexidos.	FEBREIRO	<p>B1.3.1. Emite xuízos fundados tras observar, interpretar e analizar actitudes que inciden na conservación do ambiente.</p> <p>B1.3.2. Indaga boas prácticas sobre un desenvolvemento sustentable contrastando diferentes fontes de información.</p> <p>B1.3.3. Argumenta a incidencia da acción humana sobre o ambiente e formula iniciativas para compensala.</p> <p>B1.3.4. Comprende cambios producidos no ambiente e relaciona os efectos ofrecendo respostas fundamentadas aos problemas atopados.</p>
BLOQUE 2: ECONOMÍA E TECNOLOXÍA		
B2.1. A globalización económica	MARZO	<p>B2.1.1. Define a globalización económica e identifica algún dos seus factores partindo de pescudas na prensa e na internet.</p> <p>B2.1.2. Valora o grao de interconexión das diferentes economías mundiais e aplica a perspectiva global para emitir xuízos críticos.</p>

e o comercio internacional.		B2.1.3. Argumenta as razóns que xustifican e inflúen no intercambio económico entre
		B2.1.4. Analiza acontecementos económicos contemporáneos no contexto da globalización e do comercio internacional.
CONTIDOS	TEMPORALIZACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
B2.2. A economía no espazo da Unión Europea.	MARZO	B2.2.1. Fundamenta a importancia do mercado común europeo desde diferentes puntos de
		B2.2.2. Debate sobre as vantaxes e inconvenientes do proceso de integración económica e monetaria da UE.
		B2.2.3. Pescuda sobre as competencias da UE e as súas principais institucións en materia de economía dos países membros.
		B2.2.4. Sintetiza as peculiaridades da economía da UE.
B2.3. A consideración económica no ambiente e a incidencia dos últimos avances tecnolóxicos na economía.	MARZO	B2.3.1. Reflexiona sobre o impacto do desenvolvemento sustentable na economía
		B2.3.2. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das tecnoloxías da información e da comunicación a distintos
		B2.3.3. Pon de manifesto algún aspecto conflictivo da revolución tecnolóxica acudindo a diferentes sistemas de representación da
		B2.3.4. Discute a incidencia da revolución industrial e tecnolóxica no quecemento global.
BLOQUE 3: A HISTORIA. A IDADE MEDIA E A IDADE MODERNA		
B3.1. A Idade Media: causas e etapas. A Alta Idade Media. O Feudalismo. A Baixa Idade Media. O renacer das cidades e a crise do século XIV.	ABRIL	B3.1.1. Coñece os trazos representativos desde a caída do Imperio romano ata a Idade Moderna: os reinos xermánicos e cristiáns, o Imperio bizantino e os pobos musulmáns da
		B3.1.2. Expón as características da sociedade feudal.
B3.2. Al-Andalus, os reinos cristiáns e peninsulares. Os reinos de Taifas e as coroas de Castela e Aragón. Galicia na Idade Media.	ABRIL	B3.2.1. Comprende as orixes do Islam e a súa evolución.
		B3.2.2. Sinala a importancia de Al-Andalus ao longo da historia.
		B3.2.3. Elabora e interpreta mapas que describan os procesos de conquista e repoboación na Península Ibérica.
B3.3. A arte na Idade Media. Arte románica, gótica e islámica.	ABRIL	B3.3.1. Recoñece e expón as características da arte románica, gótica e islámica así como da música medieval mediante ilustracións representativas.
B3.4. As descubertas xeográficas: Castela e Portugal. Conquista e colonización de América.	MAIO	
B3.5. As monarquías autoritarias en Europa: os Austrias españois. O século XVII en Europa: o absolutismo. Galicia na Idade Moderna.	MAIO	B3.5.1. Sitúa nunha liña do tempo acontecementos relevantes da Idade Moderna.

<p>B3.6. O Renacemento e o Humanismo. Características e repercusión. A arte renacentista e barroca.</p>	<p>MAIO/XUÑO</p>	<p>B3.6.1. Contextualiza o Renacemento e o Humanismo na historia europea coa axuda de diferentes fontes históricas.</p> <p>B3.6.2. Valora o legado artístico humanista e científico da época e mostra interese por coñecer a música das diferentes épocas e culturas.</p>
---	-------------------------	---

PRIMEIRO CURSO - NIVEL I / ESA 1º

1º CADRIMESTRE (SETEMBRO - XANEIRO 2018/19)

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 1

BLOQUE 1: O MEDIO FÍSICO

BLOQUE 2: O ESPAZO HUMANO

BLOQUE 3: A HISTORIA

2º CADRIMESTRE (FEBREIRO - XUÑO 2018/19)

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 2

BLOQUE 1: O MEDIO FÍSICO

BLOQUE 2: ECONOMÍA E TECNOLOXÍA

BLOQUE 3: A HISTORIA.

A idade media

A idade moderna

SEGUNDO CURSO - NIVEL II / ESA 2º

MODULOS 3 / 4

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 3		
BLOQUE 1: HISTORIA		
CONTIDOS TEMPORALIZACIÓN ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE		
<p>B1.1. A Ilustración e a revolución científica. O alcance das novas correntes do pensamento en España e Galicia.</p>	<p>SETEMBRO</p>	<p>B1.1.1. Analiza a obra de autores clave do inicio da Idade Contemporánea e a súa influencia cultural, social, política e</p> <p>B1.1.2. Valora o alcance da Ilustración e da revolución científica dos séculos XVII e XVIII.</p> <p>B1.1.3. Manifesta unha actitude crítica e de rexeitamento ante as manifestacións culturais que supoñan discriminación de</p>
<p>B1.2. O século XVIII: as revolucións burguesas e a crise do Antigo Réxime.</p>	<p>SETEMBRO</p>	<p>B1.2.1. Narra de xeito sintético os principais feitos das revolucións burguesas do século XVIII, dando explicacións causais e valorando vantaxes e inconvenientes.</p>

B1.3. Do Imperio Napoleónico á época da Restauración.	SETEMBRO	B1.3.1. Analiza as relacións entre reinos europeos que conduciron ás guerras.
CONTIDOS	TEMPORALIZACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
B1.4. Os Borbóns en España. Da Guerra de Sucesión á Guerra da Independencia. Galicia no século XVIII.	OUTUBRO	B1.4.1. Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.
B1.5. A Revolución Industrial.	OUTUBRO	B1.5.1. Analiza a evolución da industrialización en España e en diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.
		B1.5.2. Compara o proceso da Revolución Industrial en Inglaterra co doutros países.
		B1.5.3. Valora a industrialización en España e Galicia e a súa repercusión política e económica.
		B1.5.4. Detecta e expón de maneira sintética os beneficios e inconvenientes que xerou a Revolución Industrial tendo en conta a situación laboral dos sectores máis desfavorecidos.
B1.6. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: liberalismo e nacionalismo. Alcance dos procesos revolucionarios en España e Galicia.	OUTUBRO	B1.6.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.
		B1.6.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
B1.7. Avances científicos e tecnolóxicos no século XIX. A arte.	OUTUBRO	B1.7.1. Elabora un eixe cronolóxico cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.
		B1.7.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.
		B1.7.3. Comenta analiticamente diferentes tipos de obras de arte do século XIX.
B1.8. A expansión imperialista. A conquista do mundo por parte das potencias industrializadas. España e Galicia durante o auxe do colonialismo.	OUTUBRO	B1.8.1. Razona a relación entre o imperialismo, a xeopolítica mundial e as relacións económicas supra- nacionais.
		B1.8.2. Establece interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.
B1.9. O mundo de 1914 a 1918. A Primeira Guerra Mundial. A	NOVEMBRO	B1.9.1. Comprende os aspectos básicos da Primeira Guerra Mundial e a orixe do novo mapa político de Europa.

Revolución Rusa.		B1.9.2. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.
B1.10. A época de Entreguerras: de 1919 a 1939. Os felices anos 20. A crise de 1929. O auxe dos fascismos.	NOVEMBRO	B1.10.1. Contrasta diferentes interpretacións de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia verbo dos procesos máis importantes do período de Entreguerras. B1.10.2. Contrasta a crise de 1929 con crises posteriores. B1.10.3. Valora a loita da muller no movemento sufraxista. B1.10.4. Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.
B1.11. A Segunda Guerra Mundial (1939- 1945).	NOVEMBRO	B1.11.1. Narra dunha forma fundamentada as causas e consecuencias da Segunda Guerra Mundial a distintos niveis temporais e espaciais. B1.11.2. Interpreta as razóns da fin da Segunda Guerra Mundial a nivel europeo e mundial. B1.11.3. Explica as fases do conflito coa axuda de mapas e outras representacións. B1.11.4. Elaboro un xuízo persoal do Holocausto e as súas consecuencias a partir de información procedente de diversas fontes.
CONTIDOS	TEMPORALIZACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
B1.12. O primeiro terzo do século XX en España e Galicia. II República e Guerra Civil.	DECEMBRO	B1.12.1. Explica as principais reformas durante a II República española e reaccións a elas. B1.12.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.
BLOQUE 2: ECONOMÍA		
B2.1. Ingresos e gastos. Identificación e control. B2.2. Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridades.	DECEMBRO	B2.1.1. Elaboro un orzamento ou plan financeiro persoal identificando os ingresos e os gastos integrantes, e realiza o seu seguimento. B2.1.2. Utiliza ferramentas informáticas na preparación e desenvolvemento dun orzamento ou plan financeiro personalizado. B2.1.3. Manexa gráficos de análise que permiten comparar unha realidade personalizada coas previsións establecidas.
B2.3. Planificación económico-financieira: necesidades económicas nas etapas da vida.	DECEMBRO	B2.2.1. Comprende as necesidades de planificación e do manexo de asuntos financeiros ao longo da vida. Esa planificación vincúlase á previsión realizada en cada etapa de acordo coas decisións tomadas e coa marcha da actividade económica nacional.
B2.4. Aforro e endebedamento. Os plans de pensións. B2.5. Risco e diversificación.	DECEMBRO	B2.3.1. Recoñece e explica a relevancia do aforro e do control do gasto. B2.3.2. Analiza as vantaxes e inconvenientes do endebedamento, valorando o risco e seleccionando a decisión máis axeitada para cada momento.
B2.6. O diñeiro. B2.7. Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito.	DECEMBRO/	B2.4.1. Comprende os termos fundamentais e describe o funcionamento das contas na operativa bancaria.

<p>B2.8. Relacións no mercado financeiro: información e negociación.</p> <p>B2.9. Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos/das consumidores/as no mercado financeiro.</p>	<p>XANEIRO</p>	<p>B2.4.2. Valora e comproba a necesidade de interpretar as cláusulas dos contratos bancarios para coñecer os dereitos e as obrigas que derivan delas, así como a importancia de operar en condicións de seguridade cando se empregan procedementos telemáticos.</p> <p>B2.4.3. Recoñece a capacidade de negociación coas entidades financeiras e analiza os procedementos de reclamación ante estas.</p> <p>B2.4.4. Identifica e explica as modalidades de tarxetas bancarias, así como os elementos e os procedementos que garanten a seguridade na súa operativa.</p>
<p>CONTIDOS</p>	<p>TEMPORALIZACIÓN</p>	<p>ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE</p>
<p>B2.10. O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros.</p>	<p>DECEMBRO/ XANEIRO</p>	<p>B2.5.1. Identifica, describe e clasifica os tipos de seguros segundo os riscos ou as situacións adversas nas etapas da vida.</p>
<p>ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 4</p>		
<p>BLOQUE 1: A HISTORIA</p>		
<p>B1.1. A existencia dun mundo bipolar. A Guerra Fría.</p>	<p>FEBREIRO</p>	<p>B1.1.1. Interpreta a evolución dos EUA e da URSS e os seus aliados a partir de fontes literarias e audiovisuais.</p> <p>B1.1.2. Utiliza fontes históricas e historiográficas para comprender e explicar conflitos da época da guerra fría.</p>
<p>B1.2. O proceso de descolonización.</p>	<p>FEBREIRO</p>	<p>B1.2.1. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.</p> <p>B1.2.2. Distingue contextos diferentes do mesmo proceso. Por exemplo: África subsahariana (anos 50 e 60) e a India.</p>
<p>B1.3. A evolución das grandes potencias: URSS e EUA: sociedade, política, economía e cultura.</p>	<p>FEBREIRO</p>	<p>B1.3.1. Relaciona a organización política coa evolución social, económica e cultural dos dous grandes.</p> <p>B1.3.2. Desenvolve unha actitude crítica ante os diferentes enfoques dun mesmo feito histórico, analizando e contrastando as fontes de información.</p> <p>B1.3.3. Sopesa as consecuencias positivas e os problemas que xeran as diferentes posturas para tomar decisións políticas e económicas.</p>
<p>B1.4. A ditadura de Franco e a transición política de España cara á</p>	<p>MARZO</p>	<p>B1.4.1. Coñece o proceso que conduciu da Guerra Civil á ditadura.</p>
	<p>MARZO</p>	<p>B1.4.2. Describe a situación da posguerra durante a ditadura española na relación con outros contextos similares.</p>
	<p>MARZO</p>	<p>B1.4.3. Axuiza as consecuencias do réxime ditatorial en España no século XX.</p>
	<p>MARZO</p>	<p>B1.4.4. Elabora unha cronoloxía de acontecementos fundamentais da transición española.</p>

democracia.		B1.4.5. Valora os acertos do proceso de democratización en España.
		B1.4.6. Analiza feitos e acontecementos conflictivos na España democrática.
B1.5. O mundo recente entre os séculos XX e XXI. A globalización. A revolución tecnolóxica. Consecuencias.	MARZO	B1.5.1. Busca na prensa novas sobre algún sector con relacións globalizadas e elabora argumentos a prol e en contra.
B1.6. Distintas formas económicas e sociais do capitalismo no mundo.	ABRIL	B1.6.1. Interpreta o renacemento e declive das nacións no novo mapa político europeo da época.
		B1.6.2. Comprende os pros e contras do estado de benestar.
B1.7. O derrubamento dos réximes soviéticos e as súas consecuencias.	ABRIL	B1.7.2. Analiza os aspectos políticos, económicos e culturais despois dos cambios producidos polo colapso da URSS.
B1.8. A constitución da Unión Europea.	ABRIL	B1.8.1. Comprende as causas da constitución da Unión Europea.
		B1.8.2. Discute sobre a situación actual da Unión Europea e o seu futuro.
CONTIDOS	TEMPORALIZACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
BLOQUE 2: INICIACIÓN Á ACTIVIDADE EMPREENDEDORA E EMPRESARIAL		
B2.1. Autonomía e autoconecemento. A iniciativa emprendedora e o/a empresario/a na sociedade. B2.2. Intereses, aptitudes e motivacións persoais para a carreira profesional.	MAIO	B2.1.1. Identifica as calidades persoais, as actitudes, as aspiracións e a formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, e describe a actividade dos/das empresarios/as e o seu papel na xeración de traballo e benestar
		B2.1.2. Investiga con medios telemáticos as áreas de actividade profesional do seu contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os postos de traballo en cada unha, razoando os requisitos para o desempeño profesional en
B2.3. Itinerarios formativos e carreiras profesionais. Proceso de procura de emprego en empresas do sector. Autoemprego. Proceso de toma de decisións sobre o itinerario persoal.	MAIO	B2.2.1. Deseña un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do ámbito coas calidades e as aspiracións persoais e valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.
		B2.2.2. Desenvolve habilidades sociais e actúa de acordo con actitudes e valores democráticos.
		B2.2.3. Fórmase para mellorar o seu benestar individual e contribuír á cohesión social.
B2.4. Dereito do traballo. B2.5. Dereitos e deberes derivados da relación laboral. B2.6. Contrato de traballo e	MAIO/XUÑO	B2.3.1. Identifica as normas e as institucións que interveñen nas relacións entre os/as traballadores/as e as empresas, en relación co funcionamento do mercado de traballo.

<p>negociación colectiva. B2.7. Seguridade Social. Sistema de protección. Emprego e desemprego. B2.8. Protección do/da traballador/a e beneficios sociais. B2.9. Riscos laborais. Normas. Planificación da protección na empresa.</p>	<p>B2.3.2. Distingue os dereitos e as obrigas que derivan das relacións laborais, e compróboas en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva. B2.3.3. Describe as bases do sistema da Seguridade Social e as obrigas dos/das traballadores/as e dos/das empresarios/as dentro deste, así como as prestacións mediante procuras nas web institucionais, valorando a súa acción protectora ante as continxencias B2.3.4. Identifica as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis salientables no ámbito e indica os métodos de prevención legalmente establecidos, así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou</p>
---	--

SEGUNDO CURSO - NIVEL II / ESA 2º

1º CADRIMESTRE (SETEMBRO - XANEIRO 2018/19)

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 3

BLOQUE 1: HISTORIA

BLOQUE 2: ECONOMÍA

2º CADRIMESTRE (FEBREIRO - XUÑO 2018/19)

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 4

BLOQUE 1: A HISTORIA

BLOQUE 2: INICIACIÓN Á ACTIVIDADE EMPRENDEDORA E EMPRESARIAL

2.4-GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA:

Con base no **currículo** da materia **do AMBITO SOCIAL da ESO de ADULTOS**, a proposta de **mínimos esixibles**, pola **dinámica interna do nivel educativo**, carece de sentido.

2.5-PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

O alumnado na materia do **AMBITO SOCIAL da ESO Adultos** durante o **curso 2018-19**, será avaliado mediante **procedementos de avaliación continua e instrumentos de avaliación** que constaten e verifiquen **esixible** a **dominar** con **suficiencia** polos **discentes**.

Os **instrumentos** da **avaliación** será os seguintes:

1. **Probas escritas / orais**. Baseadas nos criterios do currículo e nos

mínimosesixibles da materia de **AMBITO SOCIAL** da **ESO Adultos**.

2. **Verificación de Actitude positiva en relación á materia:** *atención, autodisciplina, interese, tempo de reacción aos avisos, traballo activo e participación/intervención nas sesións de clase.*
3. **Comprobación da disposición do material:** *textos básicos e libreta de clase que deberán estar ao día.*
4. **Realización, exposición e entrega de tarefas na data fixada:** *esquemas, recensións e/ou síntese dos temas, traballos expositivos –grupo, individual-, ...Valórase interese pola materia/tema desenvolvido, emprego de vocabulario técnico da materia e a reflexión e valoración/opinión dos feitos históricos.*

III-CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS da materia de XEOGRAFÍA e HISTORIA de 4º da ESO

A Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato; nese anexo II sinala que:

“Os métodos didácticos débense elixir en función do que se sabe que é óptimo para alcanzar as metas propostas e en función dos condicionantes en que ten lugar o ensino.

A natureza da materia, as condicións socioculturais, a dispoñibilidade de recursos e as características dos alumnos e alumnas condicionan o proceso de ensino-aprendizaxe, polo que será necesario que o método seguido se axuste a estes condicionantes co fin de propiciar unha aprendizaxe competencial no alumnado”.

Polo tanto, o tratamento metodolóxico da materia do **ÁMBITO SOCIAL de ESO de ADULTOS** débese axustar ao **nivel competencial** inicial do alumnado, **respectando ritmos e estilos de aprendizaxe e a atención á diversidade.**

A materia do **ÁMBITO SOCIAL de ESO de ADULTOS** permite desenvolver **metodoloxías e estratexias activas**, nas que o **traballo individual** e **cooperativo** estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de **materiais**, e integrando de xeito especial as **TIC**.

Ademais, a materia do **ÁMBITO SOCIAL de ESO de ADULTOS** ten un alto **contido práctico**. A base é a **explicación inicial** do profesor, a **análise** dos feitos históricos e xeográficos concretos –aléos e do entorno-, no que se require unha alta **participación** do alumnado no posterior debate e intervencións ou resolución de actividades dos alumnos..

A **Metodoloxía** é de carácter **integral**, dando prioridade a unha **metodoloxía** que **abrange todos os aspectos** que **caracterizan cada momento ou situación** a tratar na materia do **ÁMBITO SOCIAL de ESO de ADULTOS**, contextualizando os **feitos**, sen esquecer as **efemérides** máis importantes como **referentes excepcionais** do noso pasado.

3.1-ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS.

En relación cos **Metodoloxía aplicable**, seguindo a normativa autonómica, temos o art. 11 do **Decreto 86/2015, do 25 de xuño**, onde se enumeran os **principios metodolóxicos** aplicables á **Educación Secundaria Obrigatoria**:

En relación coa materia do **ÁMBITO SOCIAL de ESO de ADULTOS** destacamos o mesmo art. 11 do decreto do 2015

“Artigo 11. Principios metodolóxicos

1. Os centros docentes elaborarán as súas propostas pedagóxicas para esta etapa desde a consideración da **atención á diversidade** e do **acceso de todo o alumnado á educación común**. Así mesmo, **arbitrarán métodos** que teñan en conta os diferentes **rítmos de aprendizaxe**, favorezan a **capacidade de aprender por si mesmos e promovan a aprendizaxe en equipo**.

....

2. A **metodoloxía didáctica** neste etapa será nomeadamente **activa e participativa**, favorecendo o **traballo individual e o cooperativo** do alumnado, así como o **logro dos obxectivos** e das **competencias** correspondentes.

3. Procurarase o **traballo en equipo do profesorado** co obxecto de proporcionar un enfoque **multidisciplinar** do proceso educativo, garantindo a **coordinación** de todos os membros do **equipo docente** de cada grupo.

4. No **proxecto educativo** e nas **programacións didácticas** fixaranse as **estratexias** que desenvolverá o **profesorado** para **alcanzaros estándares de aprendizaxe** avaliados previstos en cada materia e, de ser o caso, en cada ámbito, así como a **adquisición das competencias**.

5. A **intervención educativa** debe ter en conta como principio a **diversidade do alumnado**, entendendo que deste xeito se garante o desenvolvemento de todos/as os/as alumnos/as e mais unha **atención personalizada** en función das **necesidades** de cadaquén. Os **mecanismos de reforzo**, que se deberán pór en práctica tan pronto como se **detecten dificultades de aprendizaxe**, poderán ser tanto **organizativos** como **curriculares**.

6. Prestarase unha **atención especial á adquisición e ao desenvolvemento das competencias**, e fomentarse a **correcta expresión oral e escrita**, e o **uso das matemáticas**. De acordo co disposto no artigo 24.6 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, a **comprensión lectora**, a **expresión oral e escrita**, a **comunicación audiovisual**, as **tecnoloxías da información e a comunicación**, o **emprendemento** e a **educación cívica e constitucional** traballarase en todas as materias.

7. Coa finalidade de **promover a comprensión de lectura** e de uso da **información**, **dedicarse un tempo á lectura na práctica docente de todas as materias**.

8. Promoverase a **integración** e o **uso das tecnoloxías da información e da comunicación na aula**, como **recurso metodolóxico** eficaz para desenvolver as tarefas de ensino e aprendizaxe.

9. Para unha **adquisición eficaz das competencias** e a **súa integración efectiva no currículo**, deberán deseñarse **actividades de aprendizaxe integradas** que lle permitan ao alumnado avanzar cara aos resultados de aprendizaxe de máis dunha competencia ao mesmo tempo. Para isto, aproveitaranse as posibilidades que ofrecen as **metodoloxías de proxectos**, entre outras, así como os **recursos e as actividades da biblioteca escolar**.

....”

No **ANEXO IB da ORDE do 20 de marzo de 2018** pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na Comunidade Autónoma de Galicia da

CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA, en canto ao Ámbito social da Educación secundaria para persoas adultas, sinálase:

“....

As **propostas didácticas** para o ensino e a aprendizaxe deste **ámbito social** deben enfocarse a **dotar a persoa de ferramentas** que lle permitan levar a bo termo **proxectos persoais e profesionais, individuais e colectivos, similares aos posibles retos presentes e futuros da súa vida diaria**. En **todo momento** se debe ter presente a **compoñente social do proceso de aprendizaxe** e **deberán aproveitarse todas as oportunidades para formar o individuo** en aptitudes de cooperación e de comunicación con persoas do seu **contorno**, que **favorezan a adquisición de condutas asertivas e colaboradoras**.

Así mesmo, é necesario que se **expoñan proxectos** que contribúan a que o alumnado **desenvolva unha imaxe axustada de si mesmo e do contorno** en que se desenvolve, **identifique** necesidades e intereses propios e alleos e os satisfaga, **pense e acometa plans** persoais, académicos e laborais. **As tarefas e as actividades contidas nos proxectos presentarán** exercicios de reflexión que potencien procesos de pensamento complexos e análise de feitos e situacións, para detectar causas, implicacións e consecuencias.

Deben **facilitarse instrucións para aprender** a observar, recoñecer, examinar, analizar, discernir, considerar, estudar, sintetizar, expresar, explicar, representar e expoñer de maneira coherente emocións, pensamentos, experiencias e ideas. **Ter en conta as instrucións axudarán** alumnado para ser máis capaz de atender, concentrarse, autorregularse, escoitar activamente, empregar a linguaxe interna, meditar, deliberar, especular, cooperar e axuizar para resolver problemas reais. **Os procesos emprenderanse empregando** servizos e recursos humanos e materiais ao alcance do alumnado na súa vida cotiá a través da oferta de entidades, institucións e administracións públicas e privadas.

As **tecnoloxías da información e da comunicación**, usadas como **ferramentas de traballo** nos procesos de **aprendizaxe**, serán **fundamentais para facilitar ao alumnado** acceso ao currículo e a resolución de problemas de aprendizaxe. Doutra banda, as novas tecnoloxías constituiranse en contidos esenciais dos proxectos pola súa importancia destacada na sociedade actual.”

Coa **intencionalidade** da **aplicación de estratexias interactivas**, resulta preferible centrar o estudo nas **características esenciais** dos contidos e conceptos a tratar, así como na súa evolución, **a través da análise, comentario e estudio** dun número limitado **de contidos e feitos económicos significativos e salientables**

Para iso, seguimos o seguinte **guión** da **ACTIVIDADE FORMATIVA** durante o curso:

- Parte do **tempo principal** nas sesións de clase dedicarase a **exposición compartida e centrada** no marco xeral correspondente a cada temática concreta ou acontecemento económico e ao **comentario** de feitos significativos presentados ao alumnado en **soporte informático**. Posteriormente, en **grupo**, **análise**, **comparación** e **debate crítico participativo** e **motivador** sobre a **complexidade** dos **feitos económicos** e a súa **análise**.

- -Elaboración de **traballos** de **recompilación** e **comentario de temas de xeografía e historia significativos** que se exporá na clase seguindo as pautas temporais e expositivas do temario. Uso de distintas fontes: periódicos, revistas especializadas, documentais TV, páxinas web especializadas
- -**Planificación** da **percepción xeográfica e histórica in situ**, mediante **visitas** a empresas relevantes, restos arqueolóxicos da antigüidade, exposicións, conferencias, ...
- -**Traballo continuado**, revisando materiais de clase e de actividades semanais de aplicación práctica dos alumnos. Se aconsellará o uso de páxinas web de contidos da materia, útiles para obter material e servir de fonte de consulta.

Entre as **estratexias** aplicables **destacamos**:

- 1 Estratexia expositiva participativa:** Na **exposición inicial** dos contidos da materia, foméntase a **participación activa** do alumnado, fuxindo da **recepción pasiva**. Promóvese o **diálogo interactivo** entre o alumnado e profesor.
- 2 Estratexia referencial:** Procúrase a relación coa **realidade próxima** por medio dos Mas Media, recollendo novas de exposicións, actos e acontecementos relacionados co mundo da economía en xeral. O feito de estar en Noia, concello próximo a Santiago de Compostela dota de posibilidades: exposicións, conferencias, etc..
- 3 Estratexia de indagación:** O obxectivo é facilitar a **asimilación** de **contidos**, hábitos, técnicas e métodos de traballo e estudo: traballos cortos de síntese, comentarios de feitos económicos, históricos ou xeográficos concretos.
- 4 Estratexia de intercambio e debate:** O fomento de **debates** e as **saídas** pola contorna buscan a **asimilación crítica** polo alumnado de valores e actitudes para a **consecución de criterios e personalidade propios**.

3.2-CRITERIOS METODOLÓXICOS.

En relación co exposto anteriormente, entre os **criterios** para elaborar e aplicar as **estratexias metodolóxicas** da materia de **ÁMBITO SOCIAL de ESO de ADULTOS**, nesta proposta didáctica, destaca os seguintes:

- a) **Adaptación** ás características e **intereses** do alumnado da **ESOADULTOS**, de acordo coas capacidades intelectuais individuais e colectivas propias da etapa.
- b) **Autonomía persoal:** incentivar a capacidade para aprender por si mesmo.
- c) **Actividade:** fomentar a participación na dinámica xeral da aula, con estratexias individuais e en grupo que fomenten a socialización.
- d) **Motivación e sensibilidade:** despertar o interese pola aprendizaxe.

- e) **Integración e interdisciplinidade:** exposición dos contidos cunha estrutura clara, establecendo interrelacións entre a Economía e a Historia do Mundo Contemporáneo ou doutras disciplinas: arte, linguas, cultura, ...
- f) **Funcionalidade:** fomentar a proxección práctica dos contidos e a súa aplicación ao contorno, co fin de asegurar a funcionalidade das aprendizaxes en dous sentidos: o desenvolvemento de capacidades para posteriores adquisicións e a súa aplicación na vida cotiá.
- g) **Variedade na metodoloxía.** Apréndese mellor con fórmulas diversas.

IV-MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Constátase que hoxe en día é posible o coñecemento do **ÁMBITO SOCIAL de ESO de ADULTOS** a partir dos **recursos** que se atopan na **rede**. Estes **constituirán a base** dos **materiais didácticos**, xunto coa **proxección** de **contidos** en formatos apropiados (*power point*) ou dos **documentos** que analicen e expliquen os feitos **históricos, xeográficos, sociais, culturais ou económicos** recollidos no **currículo**.

En relación cos **recursos** e **materiais**, destacamos:

- **Disporase durante o curso de tecnoloxía de proxección moderna.**
- **Texto: complementariamente ao libro de texto, ou de xeito alternativo, os textos que desenvolven os contidos serán subministrados en arquivos informáticos polo departamento, elaborados e seleccionados a través de páxinas webs especializadas ou bibliografía específica.**
- **Disporase de:**
 - **Apuntes complementarios: aspectos históricos, xeográficos, ...**
 - **Vocabulario desenvolvido de conceptos xeográficos, históricos, económicos, ...**
 - **Biblioteca do centro: acceso a enciclopedias, CDs para elaboración de traballos individuais ou en grupo.**
 - **Acceso ás páxinas de Internet con contidos sobre a materia.**

4.1-MATERIAIS CONCRETOS DO CURSO:

Os **materiais didácticos** comprenden desde o **libro de texto** ao máis novidoso das **tecnoloxías**: pizarra dixital, internet etc.

Farase uso de recursos tales como vídeos, películas, reportaxes, documentais de publicacións en papel ou dixitalizadas, tratando de ofrecer gran diversidade de materiais aos alumnos.

- Os **materiais imprescindibles** do curso son:
 - Como libro de texto recoméndase :
 -
 - **Arquivos informáticos** do temario e actividades da materia do **ÁMBITO SOCIAL de ESO de ADULTOS**. Subministrado polo departamento / profesor.
 - Libreta de traballo tamaño folio.
- **Outros materiais:**

Uso de **elementos** e **materiais informáticos** -coa aula específica- ou **bibliográficos** para o desenvolvemento de **traballos** e **tarefas** periódicas.

V-CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO:

Na **ORDEda CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA** do 20 de marzo de 2018 pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na Comunidade Autónoma de Galicia, no seu **CAPÍTULO VII** sobre a **Avaliación** na **Sección 1ª, de Aspectos xerais, no seus art. Sinálase:**

Artigo 36. Desenvolvemento da avaliación

1. A avaliación forma parte do proceso educativo e valora tanto o desenvolvemento como os resultados da aprendizaxe, co fin de verificar o progreso, detectar as dificultades e adoptar as medidas necesarias para que o alumnado poida continuar o proceso de ensino aprendizaxe.

2. Os criterios de avaliación que se recollen no anexo IB da presente orde serán o referente para avaliar a consecución dos obxectivos propostos para as ensinanzas conducentes á obtención do título de graduado en educación secundaria obrigatoria.

3. A avaliación será formativa e continua, diferenciada segundo os distintos niveis en módulos que integran o currículo. As programacións didácticas establecerán e darán acoñecer os criterios obxectivos da avaliación continua.

4. O equipo docente, integrado polo profesorado de cada grupo ou clase coordinado pola persoa titora, actuará de maneira colexiada ao longo do proceso de avaliación e na adopción das decisións resultantes deste proceso.

5. Ao inicio do curso, o profesorado responsable dos distintos ámbitos de coñecemento realizará a todo o alumnado unha avaliación inicial, cuxos resultados orientarán sobre a adecuación do currículo ás características e aos coñecementos do alumnado.

6. Na avaliación das aprendizaxes do alumnado que realiza estudos de educación secundaria para persoas adultas pola modalidade a distancia teranse en conta, ademais dos resultados das probas presenciais parciais, a realización das tarefas propostas de formato telemático, o grao e calidade da participación e aqueles outros elementos recollidos nas respectivas programacións didácticas.

Artigo 37. Medidas de reforzo

1. Os equipos de profesorado dos centros que impartan o ensino básico para as persoas adultas deberán establecer na concreción curricular do centro os criterios de promoción tanto de nivel como de módulo dentro de cada ámbito.

2. Se no proceso de avaliación continua se observa que o progreso da persoa adulta non responde aos obxectivos programados, o profesorado tomará as medidas oportunas para garantir a consecución dos obxectivos. Estas medidas adoptaranse en calquera momento do curso, tan pronto como se detecten as dificultades, e estarán dirixidas a garantir a adquisición das aprendizaxes imprescindibles para continuar o proceso educativo.

Artigo 38. Promoción por ámbito

Na educación secundaria para persoas adultas o alumnado poderá estar cursando módulos diferentes nos distintos ámbitos de coñecemento e a promoción será por ámbitos de

forma independente. Dentro de cada ámbito, o alumnado non poderá ser avaliado dun módulo sen ter superado previamente o precedente ou ter sido promovido a el.

Artigo 39. Avaliacións ordinarias

Para facilitar o progreso do alumnado no seu itinerario formativo e facilitar tamén o recoñecemento da formación obtida en contextos non formais, realizaranse, como mínimo, dúas probas escritas por módulo en cada un dos tres ámbitos de coñecemento.

No apartado 2 da programación establecéronse de xeito coordinado co currículo da materia do **ÁMBITO SOCIAL de ESO de ADULTOS** os criterios de **avaliación**; neste apartado os presentamos separados por **bloques**:

5.1-CRITERIOS DE AVALIACIÓN POR BLOQUES DE CONTIDOS:

Os **criterios de avaliación** están formulados de maneira que permitan **valorar** o grao de **consecución** de cada unha das **competencias** en relación cos **contidos** do ámbito social.

Teñen o propósito de guiar a **análise** das **posibilidades** que ten cada alumno e alumna para coñecer, comprender e relacionarse dun modo positivo, para si mesmo/a e para os demais, co mundo social.

Isto implica actuar con **autonomía** e **responsabilidade**; comprender, interpretar e describir o mundo e valoralo; ser consciente do impacto da evolución histórica no mundo actual; asociar eventos coas súas causas e consecuencias; utilizar os recursos máis habituais para buscar información e resolver problemas; tomar conciencia e comprender os valores implícitos no benestar individual e colectivo; comprometerse e participar nas contornas próximas e afastadas de acordo cos devanditos valores.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

PRIMEIRO CURSO - NIVEL I / ESA 1º

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 1

Bloque 1: o medio físico

- B1.1. Manexar todas as formas de representación do noso planeta en diferentes soportes e aplicacións.
- B1.2. Describir e situar as formas de relevo e os compoñentes básicos do medio físico de Galicia, España, Europa e o mundo.
- B1.3. Localizar, analizar, e comparar os principais conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico galego, español, europeo e mundial.

Bloque 2: o espazo humano

- B2.1. Analizar as características da poboación galega, española e europea.
- B2.2. Coñecer a organización territorial de Galicia, España e Europa e localizala en mapas políticos.
- B2.3. Deducir os trazos da poboación galega, española e europea en relación coa súa distribución, evolución, dinámica, migracións e políticas de poboación.

- B2.4. Deducir os recursos naturais dispoñibles, a súa situación, o modo de extracción e a utilidade a partir da propia experiencia e das informacións dos medios de comunicación.
- B2.5. Razoar a relación entre os sectores económicos e as actividades humanas de produción coa axuda de mapas, gráficos, táboas e outras fontes que reflicten os recursos e a produción dos tres sectores produtivos.
- B2.6. Valorar a estrutura de produción, de asignación de recursos, distribución e consumo de bens e servizos nunha área e relacionar isto coas consecuencias do predominio dun determinado sector na zona.

Bloque 3: a historia

- B3.1. Entender o proceso de hominización.
- B3.2. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e os acontecementos históricos máis salientables da Prehistoria, para adquirir unha perspectiva global da súa evolución.
- B3.3. Coñecer as características da vida humana correspondentes aos dous períodos en que se divide a Prehistoria: Paleolítico e Neolítico.
- B3.4. Interpretar a evolución histórica da humanidade relacionando factores naturais, sociais, políticos, económicos e culturais.
- B3.5. Coñecer algunhas características da vida humana neste período, así como o establecemento e a difusión de diferentes culturas urbanas, despois do Neolítico.
- B3.6. Recoñecer a importancia das novas descubertas, interpretando a evolución histórica da humanidade.
- B3.7. Coñecer os trazos principais das polis gregas e a transcendencia do concepto de democracia.
- B3.8. Entender o alcance do clásico na arte e na cultura occidentais.
- B3.9. Caracterizar os trazos principais da sociedade, a economía e a cultura romanas, e recoñecer os conceptos de cambio e continuidade na historia da Roma antiga.
- B3.10. Identificar e describir os trazos característicos de obras da arte grega e romana, diferenciando os que son específicos.
- B3.11. Establecer conexións entre o pasado da Hispania romana e o presente.

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 2

Bloque 1: o medio físico

- B1.1. Percibir e apreciar a importancia da protección dos espazos naturais.
- B1.2. Identificar, describir e axuizar a acción humana sobre o ambiente e as súas consecuencias.
- B1.3. Propor estratexias para a conservación e mellora do contorno natural e resolver os problemas que se presenten.

Bloque 2: economía e tecnoloxía

- B2.1. Estimar o impacto da globalización económica, do comercio internacional e dos procesos de integración.
- Criterios de avaliación
- B2.2. Analizar a economía da Unión Europea tendo en conta as actividades dos diferentes sectores detectando desequilibrios territoriais.
- B2.3. Pescudar o impacto da revolución tecnolóxica a nivel local, rexional, nacional e global, prevendo posibles escenarios ambientais supra-nacionais e discutindo as novas realidades do espazo globalizado.

Bloque 3: a historia. a idade media

- B3.1. Describir os aspectos socioeconómicos, políticos e culturais da Idade Media.
- B3.2. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.
- B3.3. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.
- B3.4. Entender os procesos de conquista e colonización e as súas consecuencias.
- B3.5. Explicar a temporalización da Idade Moderna, situando os principais feitos dos cambios históricos en relación coa etapa anterior.
- B3.6. Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.

SEGUNDO CURSO - NIVEL II / ESA 2º

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 3

Bloque 1: historia

- B1.1. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América.
- B1.2. Comprender o inicio da Idade Contemporánea desde unha perspectiva social, política e económica.
- B1.3. Analizar as dificultades da diplomacia europea e o alcance dos conflitos durante a época napoleónica.
- B1.4. Explicar, a través do caso español, os intentos de adaptación do Antigo Réxime e o mantemento do poder por parte dos monarcas europeos na época da Ilustración.
- B1.5. Describir os feitos relevantes da Revolución Industrial, tendo en conta o seu encadeamento causal e o tipo de progreso que implica, e analizar os conseguintes cambios económicos en España e Galicia.
- B1.6. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX.
- B1.7. Valorar os movementos culturais e os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, consecuencia das revolucións industriais.
- B1.8. Establecer xerarquías causais da evolución do imperialismo, identificando as potencias e a repartición de poder no mundo no último cuarto do século XIX e principios do

XX.

- B1.9. Explicar os aspectos fundamentais da Gran Guerra e a Revolución Rusa, as súas consecuencias, e as súas interconexións.
- B1.10. Comprender os acontecementos, fitos e procesos máis importantes do período de Entre-guerras e analizar as causas do auge dos fascismos en Europa.
- B1.11. Coñecer os principais feitos da Segunda Guerra Mundial e o contexto en que se desenvolveu o Holocausto, así como as súas consecuencias.
- B1.12. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil.

Bloque 2: economía

- B2.1. Realizar un orzamento persoal distinguindo entre os tipos de ingresos e gastos e controlar o seu grao de cumprimento e as posibles necesidades de adaptación.
- B2.2. Decidir con racionalidade ante as alternativas económicas da vida persoal, e relacionalas co benestar propio e social.
- B2.3. Expresar unha actitude positiva cara ao aforro e empregar o aforro como medio para alcanzar diversos obxectivos.
- B2.4. Recoñecer o funcionamento básico do diñeiro e diferenciar os tipos de contas bancarias e de tarxetas emitidas como medios de pagamento, e valorar a oportunidade do seu uso con garantías e responsabilidade.
- B2.5. Coñecer o concepto de seguro e a súa finalidade.

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 4

Bloque 1: a historia

- B1.1. Analizar as relacións entre o bloque de EUA e a URSS para comprender o concepto da Guerra Fría.
- B1.2. Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX e comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual.
- B1.3. Contrastar as vantaxes e inconvenientes da evolución económica, política, social e cultural dos grandes bloques políticos do século XX e as consecuencias inmediatas e posteriores.
- B1.4.1. Analizar o establecemento da ditadura en España, a súa evolución e consecuencias.
- B1.4.2. Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social na España despois de 1975, e sopesar distintas interpretacións sobre ese proceso.
- B1.5. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores. Identificar algúns dos cambios fundamentais que supón a revolución tecnolóxica. Consecuencias.
- B1.6. Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial.
- B1.7. Coñecer as causas e consecuencias inmediatas do

colapso da URSS e outros réximes socialistas.

- B1.8. Describir a evolución da construción da Unión Europea.

Bloque 2: iniciación á actividade emprendedora e empresarial

- B2.1. Describir as calidades persoais e as destrezas asociadas á iniciativa emprendedora, analizando os requisitos de distintos postos de traballo e actividades empresariais.
- B2.2. Tomar decisións sobre o itinerario vital propio comprendendo as posibilidades de emprego, o autoemprego e a carreira profesional en relación coas habilidades persoais e as alternativas de formación e aprendizaxe ao longo da vida.
- B2.3. Actuar como futuro/a traballador/a responsable coñecendo os seus dereitos e deberes como tal, valorando a acción do Estado e da Seguridade Social na protección da persoa empregada, e comprendendo a necesidade de protección dos riscos laborais.

En xeral, ao longo do curso **realizaranse varias probas escritas—ou orais—sobre os contidos e traballos expositivos individuais** e/ou de **grupo** en cada avaliación que o alumno deberá superar cunha **nota cualificativa de 5 ou superior**.

Terase en conta para a nota final a evolución ao longo do curso e a mellora paulatina nas capacidades e coñecementos que abrangue a materia.

5.2-CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN DA MATERIA

Para a determinación da **cualificación** da **materia** en cada **avaliación**, se terán en consideración os seguintes **CRITERIOS**:

- ✓ -Os resultados das diferentes probas que se realicen sobre os temas e contidos de cada avaliación. A valoración será de 1 a 10. Haberá probas de recuperación.
- ✓ -A realización de tarefas no caderno de traballo do alumno. A valoración será de 1 a 10.
- ✓ -O traballo individual ou de equipo que se faga e a súa exposición na aula. A valoración será de 1 a 10.
- ✓ -A **conduta académica** do alumno durante as sesións: interese na aula, atención, intervencións, etc. Permite a **mellorada** nota na avaliación **sendo determinar aprobado ou suspenso**, excepto na seguinte situación: no caso de utilización de medios non autorizados no momento da realización das probas (“costeletas”, conversas, uso do móbil, etc.). Tal uso determina a inmediata suspensión da proba no alumno/a ou alumnos/as e a obriga de recuperación. A sanción que se lle imporá, consistirá en que non poderá acadar á máxima cualificación nesa proba (10)— non terá cualificación maior a 7- alterándose os criterios para acadar o aprobado —suporá mais esforzo-. **A reincidencia supón a cualificación negativa de suspenso (máximo cualificación de 3/10) na avaliación.**

Para unha **valoración correcta**, atendendo aos criterios establecidos, é preciso que durante as probas escritas todo o **material de estudio e os móbiles** deban estar nas maletas -ou mochilas-, fora do ámbito das mesas.

A **recuperación** dos controis suspensos ou para subir nota, **non se realizarán nas sesións da materia**. Se buscará hora e datas que non prexudique o normal funcionamento das sesións.

Ponderación na nota de avaliación:

- 1. Os controis conxuntamente suporán 8/10 da nota da avaliación. É dicir, o 80 % da nota final, se establecerá polos resultados dos controis. Esíxese unha nota mínima de tres e medio(3'5) para facer media. As faltas de expresión e ortográficas serán tidas en conta: cada 10 faltas de ortografía que o profesor considere como graves supoñen a perda de 1 punto na cualificación. Só poderase baixar tres puntos sobre a nota final.**
- 2. O/os traballo/s trimestrais pondera 1/10 da nota. O 10 %. Valórase tanto o traballo escrito entregado como a exposición oral que se faga na clase.**
- 3. O Traballo no caderno da materia suporá tamén un 1/10 da nota. O 10%. Valórase a participación nas actividades propostas, tanto na aula como no centro. Esa participación debe ser colaborativa e respectuosa cos compañeiros. Da observación diaria en clase determínase a participación activa na clase por parte do alumno/a (*respostas correctas ás preguntas e ás actividades da materia que lle propoña o profesor/a; o esforzo, a responsabilidade ante as obrigacións, o coidado dos materiais*). **Todas estas variables terán unha valoración positiva que se traducirá na cualificación de cada avaliación e na final.****

Avaliación final:

- 1. A nota media das tres probas**
- 2. Actitude ante a materia, traballo, interese, esforzo, ... pode incidir ata un 5% á alza, en positivo, na cualificación final do curso, nunca en negativo.**

CÁLCULO DA CUALIFICACIÓN de cada unha das **avaliacións (ponderación, redondeo...):**

Nas **notas da avaliación**, que só admiten **números enteiros**, aplicarase o seguinte criterio:

- 1. -Si o alumno/a obtivo como promedio unha cifra enteira, se transcribirá esta sen alteracións nas actas.**
- 2. -Si o alumno/a obtivo como promedio unha nota con décimas, na súa transcripción nas actas de avaliación:**
 - a. -Redondearase ao enteiro superior no caso de que tales décimas teñan un valor igual ou maior de seis(exemplo: 7'6 se transcribirían nas actas como un 8).**

- b. -Redondearase ao enteiro inferior no caso de que estas teñan un valor inferior a seis(exemplo: 6´4 ou 7´3 se transcribirían como un 6 ou un 7).
3. -Para aprobar a materia é necesario ter unha nota superior ou igual a 5.

5.3-TEMPORALIZACIÓN DE PROBAS E TAREFAS:

PRIMEIRO CURSO - NIVEL I / ESA 1º e SEGUNDO CURSO - NIVEL II / ESA 2º

- **Temporalización:**

A **temporalización** pode sufrir **variacións** por **imprevistos** ou **causas sobrevidas** – excursión, saídas, ...- ao marxe do normal desenvolvemento do curso.

1º CUADRIMESTRE

A **avaliación continua** do 1º Cuadrimestre constará das seguintes probas:

1º **Control**: posibles datas entre a 1ª quincena de outubro.

2º **Control**: posibles datas entre a 1ª quincena de novembro.

3º **Control**: posibles datas en decembro.

4º **Control**: posibles datas en xaneiro

5º Control traballos: entrega de traballos durante a exposicións que serán determinadas unha vez que se vaia explicando a materia ao longo do transcurso do trimestre.

6º Controis de revisións dos cadernos de traballo. Puntúa a mellorar a nota da avaliación. Durante os controis se **revisarán** os cadernos.

Durante os **controis escritos** todo o material de estudo deberá estar na maletas - ou mochilas-, ou fora do ámbito das mesas.

Na **recuperación dos controis suspensos** ou para **subir nota**, buscarase hora e datas que non prexudique o normal funcionamento das sesións.

2º CUADRIMESTRE

A **avaliación continua** do 2º Cuadrimestre constará das seguintes valoracións:

1º **Control**: posibles datas en marzo.

2º **Control**: posibles datas en abril.

3º **Control**: posibles datas en Maio.

4º **Control**: posibles datas en xuño.

5º Control traballos: entrega de traballo durante a exposicións que serán determinadas unha vez que se vaia explicando a materia ao longo do transcurso do trimestre.

6º Controis de revisións dos cadernos de traballo. Puntúa a mellorar a nota da avaliación. Durante os controis se **revisarán** os cadernos.

Durante os **controis escritos** todo o material de estudo deberá estar na maletas - ou mochilas-, ou fora do ámbito das mesas.

Na **recuperación dos controis suspensos** ou para **subir nota** buscarase hora e datas que non prexudique o normal funcionamento das sesións.

5.4 MECANISMO/S DE RECUPERACIÓN DA PROBA NON SUPERADA:

Rematada a **avaliación**, é preciso **implementar reforzos** e **guías** aos alumnos/as que non superaron positivamente a avaliación coa subministración de **fichas de repaso**:

- a. **Subministración de resumos ou esquemas de contidos básicos.**
- b. **Control de recuperación por escrito .**

5.5 AVALIACIÓN FINAL E EXTRAORDINARIA

Na **ORDEda CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA do 20 de marzo de 2018** pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na Comunidade Autónoma de Galicia, no seu art. 41 sinala:

Artigo 41. Avaliacións extraordinarias

O alumnado que non superase a avaliación ordinaria dos módulos de cada ámbito cursados no *primeiro cuadrimestre* poderá realizar antes de finalizar o mes de *maio* unha *avaliación extraordinaria* deses módulos. Igualmente, o alumnado que non superase a avaliación ordinaria dos módulos cursados no *segundo cuadrimestre* poderá realizar no mes de *setembro*, nas datas que cada ano se determinen, unha *avaliación extraordinaria*.

O equipo avaliador de cada grupo de alumnos decidirá, tras a realización destas probas extraordinarias, sobre a titulación ou promoción aos módulos seguintes daquel alumnado que as realizase.

- **Avaliación e Cualificación Final**

O peso das **cualificacións** das **probos** na nota da **avaliación final** será o mesmo. Para establecela, farase a media coa condición de alcanzar un mínimo de catro en cada unha. Se a media das notas é positivo (cinco ou máis) o alumno/a supera a materia. A nota pode verse mellorada ata un 5% e ponderada á alza ata outro 5% polo comportamento e actitude positiva ante a materia durante todo o curso.

- **Avaliación extraordinaria**

Descrición do tipo de proba: número de preguntas, valoración de cada unha delas, etc.

A proba extraordinaria constará dun exercicio escrito seguindo os criterios e modelos das probas realizadas:

- A **proba** consistirá en responder por escrito a preguntas curtas extraídas do temario desenvolvido durante o curso.

- A **valoración** será por resposta correcta, ata o máximo de 10 puntos; considerarase aprobado e superado o temario con nota de 5 ou mais.
- **Se durante o curso o alumno fixo as tarefas e traballos e a actitude ante a materia foi correcta segundo o previsto e fixado nos parámetros, terase en conta na nota final.**

VI- INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

A Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria no seu Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29), no Artigo 21.3 en relación coa Educación Secundaria Obrigatoria e no 33.4 para o Bacharelato, sinalase que:

“O profesorado avaliará tanto as aprendizaxes do alumnado como os procesos de ensino e a súa propia práctica docente, para o que establecerá indicadores de logro nas programacións didácticas.”

A reflexión e avaliación sobre a propia práctica docente é a mellor vía de formación e renovación permanente, feita con rigor e coa axuda de instrumentos válidos.

A **avaliación do proceso do ensino e a práctica docente** farase, na medida do posible, cunha periodicidade **trimestral**, coincidente coa **avaliación**. Pode ser mediante unha táboa de datos.

O **departamento** fará uso dos seguintes indicadores (ou outros semellantes, extraídos do estudo de distintos programas dos que dispoña a Consellería de Educación, aplicados aos IES, ou que se fagan no centro de acordo co **Departamento de orientación**, para **avaliar o proceso do ensino e da práctica do profesorado da materias do departamento de Xeografía e Historia**:

INDICADORES:

A.-Preparación do ensino e da materia

A.1.- Domina os contidos da materia e o marco curricular.

A.2.- Coñece as características, coñecementos e experiencias do alumnado.

A.3.- Domina a didáctica da materia.

A.4.- Organiza os contidos e os estándares de aprendizaxe de maneira coherente co marcocurricular e as particularidades do alumnado.

A.5.- As estratexias de avaliación son coherentes cos estándares de aprendizaxe, e permitendemostrar a todo o alumnado o aprendido.

B.- Creación dun ambiente propicio para a aprendizaxe

B.1.- Establece un clima de relacións de aceptación, equidade, confianza, solidariedade e respecto.

B.2.- Manifesta altas expectativas sobre as posibilidades de aprendizaxe e desenvolvemento de todos os seus alumnos.

B.3.- Establece e mantén formas consistentes de convivencia na aula.

B.4.- Establece un ambiente organizado de traballo e dispón os espazos e recursos en función das aprendizaxes.

C.- Ensino para a aprendizaxe de todo o alumnado

C.1.- Comunica de forma clara e precisa os obxectivos e contidos da materia

C.2.- As estratexias de ensino son coherentes, motivadoras e significativas para o alumnado

C.3.- O contido da clase é tratado con rigorosidade conceptual e é comprensible para o alumnado.

C.4.- Utiliza metodoloxías baseadas nas TIC.

C.5.- Optimiza o tempo dispoñible para o ensino.

C.6.- Promove o desenvolvemento do pensamento.

C.7.- Avalía e recolle o proceso de comprensión e ampliación dos contidos por parte do alumnado.

D.- Responsabilidades profesionais como profesor

D.1.- O profesor reflexiona sistematicamente sobre a súa práctica.

D.2.- Constrúe relacións profesionais e de equipo cos seus compañeiros.

D.3.- Asume responsabilidades na orientación do seu alumnado.

D.4.- Propicia relacións de colaboración e respecto cos pais.

D.5.- Manexa información actualizada sobre a súa profesión, o sistema educativo en normativa vixente.

D.6.- Participa e comprométese con Proxecto Educativo do centro.

D.7.- Organiza e participa nas actividades colectivas do centro.

OS INSTRUMENTOS PARA AVALIAR OS ANTERIORES INDICADORES PODERÍAN SER ALGÚNS DOS SEGUINTE, SEGUNDO O CASO:

Reflexión do profesorado sobre a súa práctica docente.

Análise do cumprimento dos diversos aspectos da programación (obxectivos, contidos, metodoloxía,...).

Análise dos resultados académicos.

Reunións entre o profesorado.

Enquisas persoais ou anónimas ao alumnado sobre diferentes aspectos

- Outros Indicadores:

De **logrodo proceso de ensino** tomados do modelo da **Consellería** poden ser os que a continuación detallamos:

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

De logro da práctica docente:

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáranse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

VII-ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

7.1. ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO DAS MATERIAS PENDENTES:

Seguirase a lexislación vixente marcada pola ORDEda CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA do 20 de marzo de 2018 pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na Comunidade Autónoma de Galicia.

7.2. RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES

Seguirase a lexislación vixente marcada pola ORDEda CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA do 20 de marzo de 2018 pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na Comunidade Autónoma de Galicia.

VIII-ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS NA ESA ámbito social:

Seguirase a lexislación vixente marcada pola ORDEda CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA do 20 de marzo de 2018 pola que se regula a educación básica para as persoas adultas e se establece o seu currículo na Comunidade Autónoma de Galicia.

IX- DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCENCIA DOS SEUS RESULTADOS.

A **avaliación** da materia do **AMBITO SOCIAL da ESO de Adultos** debe ser entendida como un **proceso continuo**.

A 1ª fase da **avaliación global** (inicial, formativa e final) é a **avaliación inicial**, que permite ao profesor da materia saber de onde se parte. Valóranse coñecementos, actitudes e capacidades previas, de partida, do alumnado. Será a base do profesor para deseñar ritmos e técnicas de traballo a seguir e a referencia para contrastar os progresos dos alumnos/as.

A **avaliación inicial** realizarase ao comezo das actividades lectivas, no mes de **setembro e febreiro** para poñer de manifesto as capacidades, coñecementos e actitudes previas do alumnado.

Nos primeiros días de curso de cada cuadrimestre pode realizarse unha **proba coas seguintes características:**

- Será de **dobre contido:**
 - **Cuestionario individual de tipo test (15-20)**
 - **Varias preguntas curtas (4/5) de desenvolvemento valorativo e razoado (definicións, descricións, ...).**
- A proba **corrixirase na clase e non condicionará a cualificación** das restantes avaliacións nin a nota final.
- A **intencionalidade:** apreciar coñecementos, aptitudes, carencias, ... previas do alumnado e detectar posibles problemas.
- Debe permitir **detectar** aspectos que poden interferir no proceso educativo e precisen dunha atención especial e incluso valorar a disposición emotiva do alumnado de cara á materia.

Se da proba escrita resultara o aprecio de **carencias** mais aló das previsibles da materia, é dicir, se se apreciase **deficiencias** que incidan negativamente no proceso de aprendizaxe: **ortografía, letra, fallas na comprensión, orde de ideas, expresións incorrectas, incoherencias, etc.**, sería preciso tomar as **medidas pertinentes**, precisas e necesarias de principio para corrixir tales carencias, **informando a titora** e facendo partícipe ao departamento de **Orientación** no diagnóstico e a toma de decisións adecuadas e continxentes ao caso

A **familia** do alumno será **informada** de todos os pormenores, inmediatamente, dándoselle a coñecer os resultados da proba e as medidas a tomar.

Mais aló da proba da avaliación inicial, nos **primeiros días** farase **observación** do funcionamento do **grupo** e da **actitude** cara a materia (comportamento, material, atención, implicación, ...), con intercambios orais en torno a algunha actividade inicial relacionada cos bloques (ler, escoitar, entender, expresar).

Considérase **importante esta proba**; os resultados serviran para coñecer o estado previo de coñecementos e interese que teñen os alumnos para saber o punto de partida á hora de comezar as explicacións.

A **información** obtida **orientará** ao profesor de **AMBITO SOCIAL da ESO de Adultos** para **decidir o enfoque didáctico** e o grao de profundidade co que deberá desenvolver os novos contidos.

X- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

A **Consellería de Cultura, Educación e OU**, no seu **DECRETO 86/2015, do 25 de xuño**, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, no seu **art. 7. Alumnado con necesidades específicas de apoio educativo** sinala:

1. Para o alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentar necesidades educativas especiais, por dificultades específicas de aprendizaxe, trastorno por déficit de atención e hiperactividade (TDAH), polas súas altas capacidades intelectuais, por se incorporar tarde ao sistema educativo ou por condicións persoais ou de historia escolar, estableceranse as medidas curriculares e

organizativas necesarias co fin de que poida alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais e os obxectivos e competencias establecidas en cada etapa para todo o alumnado.

Entre estas medidas estableceranse aquelas que garantan que **as condicións de realización das avaliacións se adapten ás necesidades do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.**

2. A escolarización do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo rexeráse polos principios de normalización e inclusión, e **asegurará a súa non-discriminación e a igualdade efectiva no acceso e na permanencia no sistema educativo.**

3. A identificación e a valoración do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo e, de ser o caso, a intervención educativa derivada desa valoración, realizaranse do xeito máis temperán posible, nos termos que determine a consellería con competencias en materia de educación. **Os centros docentes deberán adoptar as medidas necesarias para facer realidade esa identificación, valoración e intervención.**

4. Correspóndelle á consellería con competencias en materia de educación establecer as condicións de accesibilidade e deseño universal, e os recursos de apoio que favorezan o **acceso ao currículo do alumnado con necesidades educativas especiais, e adaptar os instrumentos e, de ser o caso, os tempos e os apoios que aseguren unha correcta avaliación deste alumnado.**

A consellería con competencias en materia de educación, coa finalidade de facilitar a accesibilidade ao currículo, establecerá os **procedementos oportunos cando cumpra realizar adaptacións significativas dos elementos do currículo**, coa finalidade de atender o alumnado con necesidades educativas especiais que as precise. **Estas adaptacións realizaranse procurando o máximo desenvolvemento posible das competencias; a avaliación continua e a promoción tomarán como referente os elementos fixados nas devanditas adaptacións.** En calquera caso, o alumnado con adaptacións curriculares significativas deberá superar a avaliación final para poder obter o título correspondente.

5. A escolarización do alumnado con altas capacidades intelectuais, identificado como tal segundo o **procedemento e nos termos que estableza a consellería con competencias en materia de educación, flexibilizarase nos termos que determine a normativa vixente.**

Esta **flexibilización poderá incluír tanto a impartición de contidos e a adquisición de competencias propias de cursos superiores como a ampliación de contidos e competencias do curso corrente, así como outras medidas.**

6. Os **plans de actuación, así como os programas de enriquecemento curricular adecuados ás necesidades do alumnado con altas capacidades intelectuais**, que lle corresponde adoptar á consellería con competencias en materia de educación, permitirán **desenvolver ao máximo as capacidades** deste alumnado e terán en **consideración o seu ritmo e o estilo de aprendizaxe, así como o do alumnado especialmente motivado pola aprendizaxe.**

No mesmo senso, o **DECRETO 229/2011, do 7 de decembro**, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia na **Sección 3.ª Plan Xeral de Atención á Diversidade** no seu **art. 10**, sobre o **Concepto** sinala:

O **Plan Xeral de Atención á Diversidade** é o documento en que se articula a atención á diversidade a que se refire o artigo 121.2 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. Neste plan concretaranse todas as actuacións e medidas de atención á diversidade que un centro educativo deseña e desenvolve para adecuar a resposta educativa ás necesidades da totalidade do seu alumnado.

Con base no sinalado na normativa, o **Departamento de Xeografía e Historiano** desenvolvemento curricular de cada materia, e na programación anual da mesma terá presente o **Plan Xeral de atención a diversidade** contido no **PEC** do centro.

Débase sinalar que no cursos 2017-18 / 2018-19 o centro propoñe elaborar/actualizar un novo PEC.

O desenvolvemento do **principio de igualdade** recollido na **CE de 1978** e nas leis que a **complementan**, a **atención á diversidade** debe entenderse, de acordo coa normativa vixente, como o conxunto de **actuacións** dirixidas a dar **resposta** ás **diferentes** capacidades, ritmos e estilos de aprendizaxe, motivacións e intereses, situacións económicas, sociais, culturais, lingüísticas e de saúde do **alumnado**, todo el merecedor da aplicación do **principio de igualdade de oportunidades**, polo tanto, de atención ás situacións de partida educativa e formativa **diferenciadas e desiguais en orixe**.

Todas as **medidas** que se establezan oríentanse a alcanzar os **obxectivos** e as **competencias** establecidas e réxense polos principios de calidade, equidade e igualdade de oportunidades, normalización, integración e inclusión escolar, igualdade entre mulleres e homes, non-discriminación, flexibilidade, accesibilidade e deseño universal, e cooperación da comunidade educativa.

Nas nosas **aulas** dáse unha crecente **complexidade**, non todos os alumnos/as poden seguir o mesmo ritmo de aprendizaxe, sexa polo desenvolvemento psicolóxico como por múltiples causas e **circunstancias persoais e sociais**.

No deseño das **MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE**, sexan de reforzo ou específicas, atendendo ao caso, o Departamento fará uso de **metodoloxías, adaptacións curriculares, actividades, instrumentos didácticos diferenciados e contemplados nos programas das materias, na normativa e no Plan Xeral de atención a diversidade**.

A **implementación** das medidas farase en función de que o tipo de axuda que ofrecen responda ás **necesidades e peculiaridades** que necesitan os alumnos.

O **Departamento de Xeografía e Historia**, no momento da detección de situación obxecto de atención estará á plena disposición do **Departamento de Orientación** e ao disposto no **Plan Xeral de atención a diversidade** contido no **PEC** do centro.

Non procederon, no momento de elaboración desta programación, o establecemento de medidas precisas na materia de **AMBITO SOCIAL da ESO de Adultos** no presente curso, atendendo aos expedientes e prevencións do alumnado.

No caso de presentarse situacións de atención non previstas aplicaríanseas medidas que garanten que as condicións de desenvolvemento curricular adaptaranse as necesidades do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

- **CONCRECIÓN DAS MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE:**

O esquema básico das **MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE**, atendendo á normativa sería:

MEDIDAS ORDINARIAS E EXTRAORDINARIAS

A. MEDIDAS ORDINARIAS: Organizativas y curriculares

a) Organizativas

- Adecuación para algún alumno/a ou grupo da estrutura organizativa do centro e/ou da aula.

- a) Tempos diferenciados, horarios específicos, etc.

- b) Espazos diferenciados.

- c) Materiais e recursos didácticos diferenciados.

- Desdoblamento de grupos.

- Reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula.

b) Curriculares

- Adaptacións metodolóxicas para algún alumno / grupo, como traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, titoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc.

- Adaptación dos tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a.

- Programas de reforzo para o alumnado que tivo promoción sen superar todas as materias.

- Programa específico para alumnado repetidor da materia.

- Aplicación personalizada dese programa específico para repetidores da materia.

B. MEDIDAS EXTRAORDINARIAS: Organizativas y curriculares

a) Organizativas

- Alumnado que recibe apoio por parte do profesorado especialista en PT / AL.

- De ser o caso, grupos de adquisición das linguas (para alumnado estranxeiro).

- De ser o caso, grupos de adaptación da competencia curricular (alumnado estranxeiro).

- Outras medidas organizativas: escolarización domiciliaria, escolarización combinada, etc.

b) Curriculares

- Adaptacións curriculares na materia.
- De ser o caso, agrupamento flexible ou específico autorizado na materia.
- Alumnado con flexibilización na escolarización.
- Descrición do protocolo de coordinación co profesorado que comparte co titular da materia os reforzos, apoios, adaptación, etc. (coordinación cos PT / AL / outro profesorado de apoio / profesorado do agrupamento / etc.

XI-CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS.

A **Consellería de Cultura, Educación e OU** no seu **DECRETO 86/2015, do 25 de xuño**, no que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato no seu **art.4 dos Elementos transversais**, sinala:

“1. A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional *traballaranse en todas as materias, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias de cada etapa.*

2. A consellería con competencias en materia de educación fomentará o *desenvolvemento da* igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación *por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.*

Do mesmo xeito, promoverá a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos *en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto por igual aos homes e ás mulleres, e ás persoas con discapacidade, e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e a consideración ás vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.*

A **programación docente** debe abranguer en todo caso a **prevención da violencia** de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do **Holocausto xudeu** como feito histórico.

Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

3. A consellería con competencias en materia de educación fomentará as medidas para que o alumnado participe en **actividades** que lle permitan afianzar o **espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.**
4. No ámbito da **educación e a seguridade viaria**, promoveranse accións para a mellora da **convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico**, coa

finalidade de que os/as alumnos/as coñezan os seus dereitos e deberes como usuarios/as das vías, en calidade de peóns, viaxeiros/as e condutores/as de bicicletas ou vehículos a motor, respecten as normas e os sinais, e se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas.”

A teor do sinalado no texto, compre, dende o departamento e dende a materia do **AMBITO SOCIAL da ESO de Adultos**, facer **concrecións** dos elementos transversais.

Os **Elementos transversais** da **programación** serían:

1. Programación de educación en valores.
2. Tratamento do fomento da lectura.
3. Tratamento do fomento das TIC.
4. Tratamento do fomento da convivencia no centro.
5. Contribución da materia ao proxecto lingüístico.

11.1-PROGRAMACIÓN DE EDUCACIÓN EN VALORES:

As materias do **departamento de XEOGRAFÍA e HISTORIA** son susceptibles de vincularse con moitos temas transversais que leven á reflexión crítica e á educación en valores, a través do traballo habitual na clase: *a valoración do papel desempeñado polos gobernos nos diferentes períodos da historia e da evolución da economía ou das crisis económicas; o papel da muller no ámbito político, económico, laboral ou cultural; en xeografía económica, con temas como o coidado do medio ambiente, a sustentabilidade, a acción antrópica na paisaxe natural...*

Os **contidos xornalísticos**, por exemplo, permiten a **reflexión** sobre case todos os temas transversais da actualidade podendo ver a permanencia ou a evolución no tempo; **un exemplo: as desfeitas patrimoniais nas diferentes guerras**

O alumnado de **AMBITO SOCIAL da ESO de Adultos** recibe ensinanza de educación en valores co tratamento de temas transversais: Educación cívica e moral, Educación para a saúde do consumidor, Educación para a paz, Educación non sexista, Educación ambiental e de respecto ao patrimonio histórico e cultural.

Na materia de **AMBITO SOCIAL da ESO de Adultos** insístitirase, acotío, nos principios e condutas de tolerancia, solidariedade, respecto á diversidade, consumo responsable, non á violencia e respecto ao patrimonio (este último en consonancia plena cos contidos da materia de **Hª da Arte**, e as distintas materias de **Economía, Historia e Xeografía**); todos estes principios son tendentes a formar persoas **solidarias e responsables**.

Teremos presente que o alumnado chega á maioría de idade co remate dos seus estudos de **Bacharelato**, polo que deberá ser consciente do que implica: ser cidadán de pleno dereito e deber, aplicando, xa non como concepto teórico, se non como criterio de vida, valores como a tolerancia, o respecto, etc.

Especificamente, entre outros que podar xurdir, **trataranse**:

- Educación para a paz: A partir da análise da Hª universal e da economía e das crisis económicas e as súas consecuencias -tamén en España e Galicia e nos concellos da entorna- de todos os tempos, e mesmo de textos xornalísticos actuais. Destacarase a importancia de considerar os códigos **ideolóxicos, relixiosos, políticos, económicos, territoriais** dos feitos que son noticia para una comprensión cabal da mensaxe, na que se inclúan as distintas **visións do mundo**

que existiron e que aínda perduran na actualidade. Exemplo: as circunstancias da **Guerra Civil** e as súas consecuencias que tan negativamente afectaron á poboación, á economía a ao seu patrimonio material e inmaterial: destrución do patrimonio e da economía agraria ou urbana, a morte violenta da poboación e o exilio; a pobreza, a degradación moral, a violencia, a censura e o control dos cidadáns, o menosprezo pola cultura e as expresións da arte (*ídemnos réximes fascistas*).

- **Educación moral e cívica:** O traballo dentro da materia de **AMBITO SOCIAL da ESO de Adultos** é básico para adquirir **coñecemento** da **orixe, formación e expansión** de **diferentes ideoloxías político-económicas e relixiosas** e fomentar a **tolerancia** e o respecto.

Nas aulas do **instituto** no **presente**, e con mais intensidade no **futuro**, é e será frecuente a **presenza** de **alumnos** de **diversas realidades culturais, lingüísticas, relixiosas, ...** A lectura e a interpretación de **textos históricos**, crisis económicas territoriais ou mundiais, subdesenvolvimentos estrutural de territorios do planeta e de **imaxes** da tradición artística, económica e cultural de diferentes pobos e etapas históricas, axudan a reflexionar sobre o valor e fin da vida, a paz, a concordia e a xustiza, desde as diferentes visións do mundo e do tempo.

Coa **perspectiva histórica e económica** obsérvanse **problemas** sociais e morais, non moi diferentes dos que se producen na sociedade actual (intolerancia, persecucións, desfeitas materiais e do patrimonio cultural, falseamento da verdade, ...), o cal permitiranos a **reflexión crítica** sobre a conduta dos personaxes e as situación polas que atravesan e a súa relación co mundo real.

- **Educación do consumidor:** Este tema transversal pode ser analizado dende as diferentes áreas das ciencias sociais. Na disciplina da **xeografía económica e economía** poderá ser mellor tratado e apreciar como a sociedade se transformou.

Partiríase da análise da persuasión, a sedución e dos mecanismos da manipulación empregados pola **publicidade**, como instrumento básico para aumentar o nivel de venda dos produtos das empresas que os publicitan. Demostrar como a demanda eleva a oferta se eses produtos se anuncian, a que hora se anuncian e en que medios. Debe facerse fincapé en que o obxectivo final do discurso publicitario é fomentar o consumo do produto ou servizo ofertado, polo que non escatima en medios para conseguilo, desde a realización de estudos psicolóxicos e sociolóxicos, ata o recurso da publicidade encuberta ou subliminar, cada vez máis utilizada no **cine** e a **televisión**. O coñecemento destes feitos permitirá ao alumnado detectar a intencionalidade enganosa, adoptar una actitude crítica e consumir dun xeito responsable. Haberá que ver especialmente o poder dos medios de comunicación, tanto na información xeral como no ámbito do consumo. Na **ECONOMÍA e Xeografía e Historia da ESO adultos** ena parte do **temariode Hª da Arte** que estudemos, podemos tratar o **consumismo** industrial, a obsolescencia programada e a **desviación** da actual **industria da Arte**: a posesión polo feito da exclusividade, a degradación/multiplicación da expresión da Arte polas modas e subculturas, o consumo da cultura masas, as crisis económicas de sobre-produción

- **Educación para a igualdade de oportunidades de ambos os sexo:** Pódese abordar este contido transversal partindo directamente da lectura dos artigos 10 e 14 da Lei Orgánica 1/2004, dado que neles protéxense os **dereitos** da **muller** e salvagardan a igualdade entre home e muller no ámbito da publicidade e dos medios de comunicación. Tamén pódense utilizar os anuncios (institucional do Ministerio de Igualdade, ou dos Mass Media) sobre os **maltratadores** e facer **regresións** sobre o trato á **muller na Historia e na Historia da economía e Historia da Arte**. A análise dos contidos dos **Mass Media** ou das páxinas de contacto nos xornais, servirán para tratar simultaneamente o tema da

explotación da **muller** como obxecto sexual e o tema da educación moral e cívica.

A **historia** permítenos analizar o **papel da muller**, relegado a maioría das veces ao ámbito doméstico, a súa consideración social –reducida- e suxeita ás convencións políticas, relixiosas, ... Deberá tratarse **historicamente** e **economicamente** a temática da **muller** como produtora na economía, na cultura e de obras de Arte ao longo da Historia a pesar da súa situación de desigualdade.

- **Educación ambiental:** En **xeografía económica** e **economía** dedícasele temas especiais; case non debería considerárselle transversal; forma parte do currículo. Si pode incluírse como tema transversal os comportamentos acotío na **aula (limpeza, ruído, reciclaxe dos materiais utilizados)**.
- **Educación sexual:** Os nosos alumnos **non carecen de información** relacionada co tema, polo que o que máis **necesitan**, é formación e **educación**. Pódense aproveitar textos xornalísticos, obras de arte ao longo da Hª, informes da explotación económica do sexo, como motivos para a **análise** da **sexualidade** (erotismo, comportamentos, intolerancia, homofobia, explotación sexual, etc.); os textos literarios, as imaxes, debates e coloquios televisivos ou preparados polos propios alumnos, etc., serven para traballar o tema etamén as **consecuencias** da **ignorancia sexual**: comportamentos abusivos, explotación, malos tratos, etc.
- **Educación para a saúde:** Pódese tratar en paralelo ao anterior e cos mesmos tipos de textos. Engadiríase o tema das **drogas** e o do **alcoholismo**.
- **Educación para o coidado e protección do patrimonio artístico e cultural:** Coidar e preservar o noso patrimonio cultural e natural é unha **prioridade** da sociedade. As **identidades** constitúense e refórzanse através dos **símbolos**, figuras representativas, **tradicións** que serven de elementos referenciais fundamentais para a **conservación** do noso patrimonio. a destrución do noso patrimonio vai xerar polo tanto una falta de identidade.

11.2-TRATAMENTO DO FOMENTO DA LECTURA:

Na medida na que no centro se **deseñe** e **implemente** o **proxecto lector**, o **departamento** de **XEOGRAFÍA e HISTORIA** participará plenamente. O profesorado debe facer seguimento da **expresión oral e escrita** do **alumnado**. Analizarase a capacidade de construír **frases coherentes**, elaborar temas e definir conceptos nas distintas actividades dos materias do Departamento, así como a capacidade do alumnado para levar a cabo unha **lectura comprensiva** dos contidos do libro e doutros documentos propostos polo profesor ou profesora. Os posibles **instrumentos** a usar para **avaliar** anteriormente exposto, entre outros, destacan os seguintes:

- **Corrección das probas escritas e/ou expositivas**, incidindo e valorando a capacidade expresiva, a ortográfica e caligráfica.
- **Realización de traballos sobre temas da materia estudada:** unha vez realizados deberán lerse e explicarse na aula ante os compañeiros.
- **Valoración das actividades realizadas no caderno de clase:** cun mínimo de orde, coherencia, limpeza e lexible.
- **Proposta de traballos de índole variada:** Exposición comentada e valorativa de traballos individuais ou en grupo de temática diversa dentro da materia.
- **Lectura e recensión de textos diversos -libro, periódico ou calquera outro material didáctico-**: a finalidade é comprobar a **lectura comprensiva**.

As **Ciencias Sociais**, *per se* constitúen un idóneo punto de partida para fomentar o hábito da **lectura**: a **Historia**, a **Xeografía**, e os **estudos de Hª da Arte** baséanse na **documentación escrita e gráfica**. Explicar aos alumnos como una realidade histórica ou económica pódese constatar cun documento histórico resulta moi ilustrativo. En xeral, os libros de texto de hoxe en día inclúen este tipo de documentos que, ou ben se len na clase reflexionando sobre eles, ou ben son traballados polos alumnos nas súas casas.

Un gráfico de economía, unha estatística sinxela de poboación, de actividades ou riqueza –comentados- informa da realidade histórica, económica, material, ideolóxica, moral, ... concreta.

Este departamento considera **necesaria** e moi **didáctica** a **colaboración** coa **biblioteca** do centro, polo que **colaborará** en aportar **lecturas recomendadas** por niveis académicos para os alumnos da ESO e de Bacharelato.

A lectura dos libros **nunca será obrigatoria**; os profesores **estimularán** –coa **mellora na nota na avaliación**- aos alumnos á lectura da **novela histórica ou de narrativa histórica**-prestando atención aos contidos da materia reflectidos nelas-, como medio para achegarse ao acontecer económico-histórico. Ao remate da mesma os alumnos farán un traballo que contará para a nota. Tratarase de elixir exemplares das que haxa suficientes na Biblioteca ou que existan en formato dixital.

Os profesores dos cursos de ESO e Bacharelato recomendarán ao alumnado, como contribución ao **Proxecto Lector** e complemento das materias explicadas na aula, a lectura de biografías de artistas e personaxes históricos de relevo con certos contidos da materia (**Mestre Mateo, Velázquez, Goya, Monet, Picasso, Napoleón, Roosevelt, Juan Prim, Bismark, Hitler, A Pasionaria, Isabell II de España, etc.**), e de **novelas históricas** de libre elección entre as que hai no centro.

11.3-TRATAMENTO DO FOMENTO DAS TIC.

As **Tecnoloxías da Información e a Comunicación (TIC)** son todos aqueles **recursos, ferramentas e programas** que se utilizan para procesar, administrar e compartir a **información** mediante diversos **soportes tecnolóxicos**, tales como: **ordenadores, teléfonos móbiles, televisores, reprodutores portátiles de audio e vídeo ou consolas de xogo**.

O papel das **TIC** na **sociedade**, hoxe en día, é importante porque ofrecen moitos **servizos** como: correo electrónico, procura de información, banca online, descarga de música e cinema, comercio electrónico, etc. Por esta razón as **TIC forman parte en diversos ámbitos da vida, entre eles, o da educación**.

Ademais douso dos recursos tradicionais en **papel impreso**: fontes bibliográficas, libros de texto, libros de lectura, fotocopias, textos especialmente seleccionados (históricos, de Arte, historiográficos, diagramas, mapas temáticos, mapas mudos, estatísticas diversas de economía, noticias de prensa, etc.), utilizaranse os **medios audiovisuais e as TIC** para a adquisición da **competencia no tratamento da información** e a **competencia dixital** e dar apoio ás explicacións, ás exposicións orais do alumnado, á procura de información, á composición de textos ou á realización de traballos de investigación.

Medios audiovisuais: **diapositivas** de xeografía, xeografía económica e de arte, **fotografías** de paisaxes, **láminas, películas** de acontecementos históricos, **gravacións musicais** que se relacionen con épocas concretas, **documentais, programas TV**, etc.

O uso de **sistemas informáticos** fomenta e axuda á ampliación do **vocabulario** polo uso de **determinoloxía específica** dos sistemas operativos: arquivos, escritorio, barra de ferramentas, cartafolios, fiestras, etc.; termos referidos á organización e recuperación da información en diferentes soportes: disquete, disco duro, *pendrive*, CD-ROM, DVD, etc.

É importante **subliñar** que en 1º e 2º de ESO hai o **Proxecto Abalar**.

Fomentarase nos diferentes cursos e materias de **CCSS**:

- O uso dos **procesadores de textos** para a **presentación** correcta dos seus **traballos escritos** en ordenador: marxes, sangrados, tamaños e tipos de letra, viñetas ...
- O uso de **programas de presentación (Power-Point)** para as **exposicións orais** do alumnado na clase.
- A **visualización** das **presentacións** en Power-Point colgadas na rede feitas por profesores **doutras comunidades**. Servirán ao alumnado para apreciar a **sintetización** de contidos.
- O uso de **correctores, tradutores e dicionarios**, para aquelas páxinas que aporten información noutras linguas.
- **Internet** será eficaz non só para a procura de **información** senón tamén como vía de **acceso** ás **páxinas web** de **interese** das **materias curriculares** do noso departamento, visitas e creacións de blogs.

11.4-TRATAMENTO DO FOMENTO DA CONVIVENCIA NO CENTRO. Accións de contribución ao Plan de Convivencia:

Vivir xuntos, aprender a convivir, é unha finalidade esencial da educación, e representa un dos principais retos para os sistemas educativo actuais.

Esta **aprendizaxe** é -non so- valiosa en si mesma, é **imprescindible** para a construción dunha sociedade máis democrática, solidaria, cohesionada e pacífica na que fenómenos como o acoso escolar, a violencia doméstica, a violencia de xénero, o maltrato, ... non teñan cabida.

O **informe da UNESCO da Comisión Internacional sobre a educación para o século XXI** propoñía-máis alá do estrito campo do coñecemento- esinalaba a necesidade de que os **alumnos aprendan na escola a convivir**, coñecendo mellor ós demais e creando un espírito novo que impulse a realización de **proxectos comúns** e a solución pacífica e intelixente dos conflitos.

Unha **percepción** estendida na poboación española e galega fai referencia ao progresivo incremento dos **problemas de convivencia** nos centros educativos, especialmente nos centros de **secundaria**. As situacións de indisciplina, insolencia na comunicación e acoso escolar entre escolares - existiron sempre-, parecen ter cobrado maior relevancia nos últimos anos, en parte polos **Mass Media**. Percíbese un aumentados problemas e dificultades do profesorado para impartir as clases e levar a cabo o proceso de ensino polas **condutas disruptivas nas aulas**, e apareceron **condutas de agresión entre compañeiros**, que adoptan formas diversas, desde a agresión física directa ata a psicolóxica máis sutil.

Hai un amplo acordo sobre a **complexidade** que encerra a **convivencia escolar** e a presenza de **múltiples factores** que contribúen a explicar os principais **problemas** da convivencia.

Na actualidade -2018- o clima de convivencia deste centro é bo, non se observaron serios problemas nos cursos pasados, mais aló de apreciacións individuais das casuísticas e algunha excepción, caso concreto, a contar como grave ou moigrave.

Algúns conflitos xurdidos eran **esporádicos** e resolvíanse fundamentalmente co **diálogo**, con medidas de **intervención individual** ou en **grupo** ou **disciplinarias** de carácter menor. Para seguir así, é importante que a metodoloxía empregada no proceso

ensino -aprendizaxe este implicada en xerar un bo **clima** de **convivencia na aula e no centro**.

Dende o departamento de **XEOGRAFÍA e HISTORIA** contribuiremos a fomentar e por en práctica o **plan de convivencia** impartindo unha **educación** baseada na **tolerancia** e o **respecto** a todo tipo de crenzas e opinións.

Fomentárase o traballo e a responsabilidade, desenvolvidos nun ambiente de liberdade, no respecto aos principios democráticos, potenciando a autoestima e facilitando a superación persoal.

Evitaremos nas aulas as condutas disruptivas (levantarse sen permiso, falar durante as explicacións, ...), condutas **violentas** (dano físico e/ou verbal) ou **dano** ás **propiedades e mobiliario** escolar.

O profesorado deste departamento intentará conseguir a **integración** de todo o alumnado **sen ningún tipo de discriminación** realizando **actividades** que valoren positivamente a **diversidade** cultural das persoas.

Fomentaremos o **asociacionismo** do alumnado cando mandemos facer traballos ou actividades en grupos. Serán grupos **heteroxéneos** en xénero, nivel de rendemento,

Na medida do posible faranse **actividades** para conmemorar determinados eventos considerados clave e significativos da convivencia pacífica en liberdade: **a Semana da Constitución e do Estatuto de Autonomía de Galicia, o día dos Dereitos Humanos, o día Internacional contra a violencia cara ás mulleres**, ...

Tentaremos de establecer un **clima** de traballo adecuado durante o curso; para isto buscaremos o consenso das **normas de funcionamento** do grupo-clase; normas a cumprir por todos e que serán claras, concretas, xustas e discutibles.

Ante calquera **conflicto** que poida xurdir na clase, intentaremos actuar con **flexibilidade**, ponderación, moderación, criterio, ... tendo en conta á **persoa** e as **diferenzas individuais** do **alumnado**.

Será importante **concienciar** e **sensibilizar** a toda a Comunidade Educativa sobre a importancia dunha adecuada **convivencia** escolar, necesaria para un correcto funcionamento do centro e para un **bo clima educativo** que facilite os procesos de ensino-aprendizaxe.

Consideramos que a Convivencia e o Plan de Convivencia deben ser traballados continuamente, diariamente por cada profesor na aula.

As **materias das CCSS** permiten, polos **contidos**, as imaxes e os textos, e desde a propia acción educativa na aplicación da materia nas aulas, **fomentar valores** como a **igualdade** entre homes e mulleres, a **non-discriminación** por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, a resolución pacífica de conflitos, a defensa da liberdade, a igualdade, os dereitos humanos e a paz.

11.5- CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO PROXECTO LINGÜÍSTICO:

Os membros do Departamento teñen previsto **colaborar**, como parte da comunidade educativa, para **acadar** os **obxectivos** que se recollan no futuro **Proxecto Lingüístico** do centro que se elaborará no presente curso 2018-19, que será incluído no **PEC**.

Con independencia do dito, no presente curso levaranse as seguintes **accións**:

- Contribuír a que o alumnado acade unha **competencia lingüística** axeitada tanto en **galego** como en **castelán** ao longo do proceso de formación.
- Participar no proceso de **dinamización lingüística** do centro.
- Favorecer as **actitudes positivas** cara co coñecemento da **lingua e cultura galegas**.

- Participar co resto da comunidade educativa en **actividades** que fomenten o uso e a **integración da cultura galega**.
- **Non discriminar** a ningún membro da comunidade escolar **por motivo da súa lingua**, de maneira que as actuacións que se fagan para favorecer o coñecemento da lingua galega ou castelá deberán axustarse ao principio de **non separación do alumnado en función da súa lingua**.
- Colaborar co resto da comunidade educativa para que o **alumnado con necesidades educativas especiais ou de nova incorporación** ao sistema educativo de Galicia poida **integrarse** ao ritmo ordinario de aprendizaxe do resto do alumnado o máis pronto posible.
- **Propiciar o uso do galego por parte do alumnado nas clases de XEOGRAFÍA e HISTORIA**, tanto a nivel oral como escrito, pero aceptando con total normalidade a posibilidade de que poida utilizar o castelán sen que este feito leve aparelado ningún tipo de discriminación.
- **Fomentar a busca e utilización de material multimedia en galego**, pero sen prexuízo de que se empregue tamén o atopado en castelán ou inglés, sobre todo tendo en conta que para moitos cometidos o material deste tipo en galego é bastante limitado.

XII-ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES PROGRAMADAS POLO DEPARTAMENTO DE CCSS.

O DEPARTAMENTO de **CCSS** tentará de acercar á **realidade económica, histórica, xeográfica e artística** global e concreta ao alumnado do centro.

Tentarase xerar criterios e actitudes de valoración do entorno e visualizar, en directo, contidos de carácter teórico adquiridos no traballo de aula.

Con esta pretensión, para o curso 2018-19 programaranse e reflectiranse no **Plan Xeral de Actuación do Centro** as **actividades complementarias e extraescolares**.

Nesta futura **programación** de actividades extraescolares e complementarias, poderanse establecer, entre outras, as seguintes **saídas de carácter didáctico e actividades**:

- Centros **económicostradicionais** da entorna .
- **Exposicións** ou actividades culturais que xurdan ao longo do curso, en Noia ou vilas próximas.
- **Conferencias** programadas no centro desde a materia ou o departamento así como aqueles actos culturais que xurdan no curso no propio centro.
- Participación nas **actividades da Semana Cultural** a celebrar en abril. Os temas e grupos de destino determinaranse ao longo do curso.

XIII- Mecanismos de revisión, de avaliación e de modificación da programación en relación cos resultados académicos e procesos de mellora.

Coa referencia dos resultados acadados polo alumnado nas avaliacións, o Departamento de XEOGRAFÍA e HISTORIA fará auto-avaliación por medio dun debate de opinións e das observacións entre os membros do departamento, para detectar erros e afianzar acertos da programación e adoptar as medidas pertinentes e oportunas.

Consideramos a avaliación como un proceso constante incluído na programación na que a fase final da mesma é a memoria que recolle as propostas de futuro para retro-alimentar e mellorar o proceso de ensino/aprendizaxe das materias do departamento.

Avaliarase:

- a) A concreción e cumprimento dos obxectivos, contidos e criterios de avaliación. A planificación temporal dos contidos, cuestión difícil de planificar a 1ª vez que se da a materia; á avaliación periódica deste aspecto, permíte acadar mellores aproximacións de cara ao futuro.
- b) A selección dos contidos considerados como básicos.
- c) As estratexias didácticas empregadas.
- d) Os recursos e materiais utilizados.
- e) As actividades acotío, das que extraemos se contribuíron á comprensión do tema de traballo ou se son precisas outras actividades.
- f) A evolución do alumnado con medidas de atención á diversidade.
- g) A eficacia e rendemento das actividades complementarias e de contidos transversais e o rendemento das accións do proxecto lector e do plan de integración das Tics.

Pódense realizar test anónimos ao alumnado-cada trimestre ou ao final de curso-, sobre a valoración que teñen do profesorado que lle imparte clase, tanto a nivel didáctico como a percepción que teñen do traballo do profesor ou profesora.

O obxectivo é a mellora da programación e a práctica docente nos seguintes cursos, rectificando o preciso para lograr os obxectivos fundamentais da área.

- **A Periodicidade coa que se revisará a programación:** será trimestral e de carácter provisional, a espera da avaliación final e da memoria de fin de curso coas súas conclusións.
- **Contidos que foi preciso engadir ou eliminar con base na programación prevista:** serán determinados definitivamente na memoria e serán incluídos os cambios na programación do curso vindeiro.
- **Medidas que se adoptarán como resultado da revisión:** especificadas na memoria e programación vindeira.

Atendendo ao modelo de programación da Consellería, podemos sinalar os seguintes INDICADORES de LOGRO.

Mediranse do 1 ao 4 do seguinte xeito:

Poucas veces: 1

A miúdo: 2

Case sempre: 3

Sempre:..... 4

Os Indicadores de Logro cubriranse cos resultados da enquisa para a **Avaliación** do Labor Docente realizada polo alumnado de xeito anónimo, a través dun formulario virtual, como este.

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento.				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos.				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final.				
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.				
20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes.				
21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes.				
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
28. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
30. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

Observacións:
